

„A reformáció nem emberek által emelt emlékmű, hanem Istennek immár ötszáz éve folyamatban lévő egyházújító munkája. Ezért nem mondhatjuk, hogy a reformáció után vagyunk, azt meg pláne nem, hogy túl vagyunk rajta.”
Reformáción innen és túl ► 3. oldal

„Nem kell mindenáron setesuta megoldásokat eszközölni és kieroszakolni, mert van, akinek lábához, keresztjének tövéhez letehetjük a bűnökön kívül a problémákat is, és egészen biztosak lehetünk benne, hogy ő meghallgatja kéréseinket, és megmutatja a helyes megoldást.”
Értekezlet ► 11. oldal

„Igen, minden tárva-nyitva volt, mégpedig azért, hogy ha a tömeget feloszlatják, és több tízezer embernek menekülnie kell, akkor legyen hová menniük. Nem mindegyik, de a legtöbb templom nyitva volt a környékünkön.”
Huszonöt éve omlott le a berlini fal ► 13. oldal

Az Úr napja ► 2. oldal
Jöjjön el a kegyelem! ► 2. oldal
A szeretet határátlépése ► 4. oldal
Az Evangelikus Hittudományi Egyetem melléklete ► 7–10. oldal
A megelégedettség kihívása ► 11. oldal

Ára: 275 Ft

Mesepalota épült Soltvadkerten

A reformáció ünnepén adták át az új óvodaépületet

FOTO: MÁTHE ZOLTÁN / MTI

► Soltvadkerten idén nemcsak a megszokott protestáns emléknapot tartották meg: ekkor adták át a város evangélikus óvodájának új épületét, amelynek elkészültét immár tizenöt éve nagyon várták a helyiek. Már rég kinőtték ugyanis a régi épületet, amelyben – szintén csodás történet – 1990-ben kezdte meg működését az ország rendszerváltás utáni első evangélikus óvodája. Az intézmény falai omladoztak, s csak ügyel-bajjal felelt meg a közegészségügyi előírásoknak. Mint a helyi gyülekezet vezetői felidéztek, annyi akadályba ütköztek, hogy sokszor már végleg lemondtak az építkezésről, de valami módon mindig sikerült úrrá lenni a problémákon.

Soltvadkert történetében immár harmadszor volt különösen jeles ünnep a reformáció emléknapja. A városközpontban felépült evangélikus templomot 1837-ben ezen a napon vették birtokba a helyi hívek. A világháború és a kitelepítések után – a szörnyűségek ellenére – már 1948-ban, szintén október 31-én átadhatták a gyülekezeti házat. Idén pedig az új evangélikus óvodaépület készült el erre a napra.

A hétezer-hatszáz lakost számláló Soltvadkerten kétezer-ötszáz evangélikusok. Most igazi „Insula Lutherana” – lutheránus sziget – jött létre a városban: a templommal szemben áll a hat évtized után nemrég evangélikus kezelésbe került Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola, az út másik oldalán, az evangélikus és a református templom között van a Találkozások Házának nevezett gyülekezeti otthon és az új óvoda. Az emeletes épület jól illeszkedik környezetéhez, korszerű

tetőszerkezete, hangsúlyosan egyszerű homlokzata hozzásimul a műemlék templomokhoz.

Tavaly december 1-jén Gáncs Péter elnök-püspök rakta le az új épület alapkövét, s egy szűk év múlva – miután bámulatosan gyorsan elkészült a „mesepalota” – áldást mondhatott a minden szempontból korszerű, letisztult minimalista stílusban felépült óvoda átadásán. A nemzetiszín szalagot Orbán Viktor kormányfővel együtt vágta át az elnök-püspök és Lakatosné Hachbold Éva óvodavezető.

A miniszterelnök néhány éven belül már harmadszor látogatott el Soltvadkertre. Beszédében köszönetet mondott a helyi lakosoknak és vezetőiknek azért a támogatásért, amelyet a legnehezebb napokban is megkapott tőlük. Részletesen méltatta a reformáció jelentőségét és a Magyarországi Evangélikus Egyház tevékenységét. „Köszönjük azt a munkát, amit az

evangélikusok közössége Magyarország javára és a magyar emberekért tett. Sok erőt és jó egészséget kívánok életükre és további munkájukhoz” – mondta ünnepi beszédében a kormányfő.

A soltvadkerti ünnep középpontjában természetesen az ünnepi ruhába öltözött óvodások álltak. Egyikük segédkezhetett a szalagátvágásnál, majd bátran Orbán Viktor tenyerébe pacsizott.

A kisgyermek ártatlansága az istentiszteleten és az ünnepi beszédekben is hangsúlyosan szerepelt. Próhla Gergely, egyházunk országos felügyelője Luther Márton szavait idézve mutatott rá arra, hogy a kicsinyek egyszerű és őszinte hitét a felnőtteknek is át kellene venniük. Gáncs Péter pedig megemlítette, hogy meglepetésére ő is kapott az egyik ovis dalhoz egy cseppet. „Talán sikerült felnőnöm hozzájuk” – mondta tréfásan a püspök.

► Folytatás az 5. oldalon

Steinbach József református püspök bevezető szavai és imádsága, egy farsori evangélikus gimnazista Illyés Gyula-szavai (A reformáció gerfi emlékműve előtt), valamint a baptista egyház fúvószenekarának ünnepélyes szövegei után Ungvári Csaba, a Pünkösdi Teológiai Főiskola rektorhelyettese mondta el évfordulós gondolatait. A teológus szerint az augustinusi megváltás jelentősége az ezer évvel későbbi – a reformáció hatására elinduló – lelki ébredésben teljesedett ki.

► Folytatás a 3. oldalon

„Dicsérem az Urat, amíg élek, zsoltárt zengek Istenemnek, míg csak leszek”

Korálünnepe

Töprengés az egyházzenei szolgálatról

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Az *EvÉlet* e lapszáma megjelenési dátumának napján, november 9-én, vasárnap délután – még a reformáció ünnepének kisugárzásában – gyülekezhetünk össze Budahegyvidéken a gyülekezeti ének magától értetődően természetes, mégis különleges alkalmára: az egyházunk reformációi emlékbizottságának támogatásával immár negyedszer megrendezett korálünnepe.

Természetes. A reformáció – témánk szempontjából – legjelentősebb vívmánya, hogy Luther az anyanyelven énekelt gyülekezeti éneknek önálló helyet biztosít az istentiszteleten: a gyülekezet a liturgia aktív részesévé válik, az ének pedig meghatározott liturgikus feladatot kapnak. Ennek az új funkciónak köszönhetjük értékes énekeink megszületését Luthertól Paul Gerhardtig, Pécseli Király Imrétől Ács Mihályig, Zinzendorfától Bonhoefferig, Kis Jánostól Scholz Lászlóig, Johann Crügerig – J. S. Bachon át – Sulyok Imrérig. Evangélikus egyházunk és személyes hitünk egyik tartóoszlopa ez az énekkincs, magában foglalja a kereszténység évszázadainak küzdelmeit és örömeit az ókortól a mai napig.

Különleges. Az ismert korálok a megszokottól kicsit eltérő közegben és köntösben fognak megszólalni: gyülekezet és a kórus ajkán, egy szólamban és több szólamban, orgona és más hangszerek bevonásával, bensőséges könyörgésként és ujjongó hálaadásként.

Gyülekezeti ének. A műfaj elnevezése már önmagában lehetőség és feladat: legyenek ezek az ének a gyülekezet minden tagjának és csoportjának – a kisgyermektől az ifjúságon keresztül egészen az ebben felnövekedettekig és a felnőttkorban csatlakozóig – saját, személyes kincsei, identitásának megerősítői! Egyedül vagy lelkészi-kántori segítséggel mindenki megtalálhatja azt, ami abban az életkorban, élethelyzetben éppen a legtöbbet mondja számára. Bízunk énekeink erejében!

Az ünnepi pillanatban nem hallgathatjuk el a nehézségeket sem. Az istentiszteleti énekléshez való viszonyulás nem mindenhol pozitív. A rossz élmények legtöbb esetben abból fakadnak, hogy a szolgálattevők szakmailag nem eléggé felkészültek, és/vagy az alkalom előkészítésébe nem fektettek kellő energiát, így a megvalósítás hiányos vagy hibás. Tudjuk, hogy a hitre jutás és az abban való megmaradás végső soron nem emberi erőfeszítésen múlik, mégis: egy istentiszteleti élménynek szerepe lehet abban, hogy valaki nyitottan tovább keres, vagy akár örökre eltávolodik Isten ügyétől.

Vizsgáljuk meg most a kérdést kifejezetten az egyházzene művelése felől.

Milyen állapotban lenne ma az istentiszteleti lelkészi szolgálat, ha három-négy generációval ezelőtt megszüntették volna a teológiai képzést és a lelké-

szi státusokat? Nagyjából ez történt az ötvenes években a kántortanítói állásokkal. Addig az egyházzenesz (ideális esetben) egymással kölcsönhatásban végezte két fontos felada-

„Minőségi változáshoz a kántorképzés (kántorszak) presztízisének és szakmai színvonalának emelésére van szükség...”

tát: az új nemzedék nevelését és az istentiszteleti szolgálatot. Amikor ez összeomlott, gyorsan kellett megoldást találni: önkéntes emberek bevonásával és tanfolyami – a helyzetből fakadóan nem túl magas szintű – képzésével. Ez a munka a főtí Kántorképző Intézetben több mint fél évszázada folyik.

Időközben bővültek a lehetőségek (például kántor szak indult az Evangelikus Hittudományi Egyetemen), valamelyet emelkedett a színvonal is, az alaphelyzet viszont nem változott: egy-két kivételtől eltekintve ma is önkéntesek végzik a kántori teendőket – jelképes tiszteletdíjért vagy anélkül –, az ellátottság és a megbecsülés esetleges, a szolgálat pedig nem gyülekezeti, hanem csak istentiszteleti. A különbség a kettő között nagyjából annyi, mintha a lelkész csak az istentiszteletre bukkanna elő, hét közben semmilyen tevékenységet nem végezne. Mekkora veszteség (volna) ez a gyülekezetépítés – tehát a jövőnk – szempontjából?

Minőségi változáshoz a kántorképzés (kántorszak) presztízisének és szakmai színvonalának emelésére van szükség, mert csak az képes közel hozni egyházunk értékeit a következő nemzedékhez, aki magas szinten műveli szakmáját.

Csak akkor fognak egy diplomát adó képzésre nagyobb számban jelentkezni alkalmas emberek, ha azal a végzettséggel el lehet helyezkedni. Ez viszont csak kántori állások létrehozásával (az arra való igény felkelésével) és az alkalmazás megfelelő végzettséghez kötésével lehetséges.

Most még újak és irreálisnak tűnnek lehetnek ezek a gondolatok. Az érdemi előrelépéshez viszont kitartó építkezésre van szükség (stratégiai elgondolásokkal és a részletek kidolgozásával), valamint türelemre, míg az elvetett mag kihajt.

Ne feledjük: az imádkozó egyház jövője múlhat ezen. „Bis orat, qui cantat.” (Aki énekel, kétszeresen imádkozik.)

A szerző az Evangelikus Kántorképző Intézet tudományos munkatársa, a budahegyvidéki gyülekezet kántora

A felüdülés ideje

Születésnap a Reformációi emlékparkban

► Luther Márton majd ötszáz éve szegte ki tételeit a wittenbergi vártemplom kapujára az evangéliumtól eltávolodó szellemiség ellenében. Vele közel egy időben Ulrich Zwingli, később pedig Kálvin János „protestált” Svájcban a pápasággal szemben. A magyarországi protestáns felekezetek képviselői a Városligeti fasor Reformációi emlékparkjában ünnepelték meg a jeles eseményeket október 31-én, pénteken, a reformáció születésnapján.

Oratio œcumenica

Mindenható Istenünk, mennyei Atyánk! Színed elé állva szereteted fényében látjuk, hogy méltók vagyunk ítéletre, de egyszerűen Fiaid keresztjére nézve azt is megláttad velünk, hogy te mégsem akarod a bűnös halálát, mert szereteted nagyobb ítéletnél.

Hálát adunk azért, hogy ma is hallgathattuk igédet, és szüntelenül hívsz minket gyermekeid közösségébe, ahol a te jelenlétben soha nem vagyunk egyedül: nőkhöz, férfiakhoz és gyermekekhez, egészségesekhez és betegekhez, épekhez és testi-szellemi sérültekhez tartozunk, és mindazokhoz, akik már nálad vannak.

Könyörgünk egyházadért. Emlékeztess bennünket szüntelenül, hogy mielőtt meg kell jelennünk ítélszéked előtt, megjelent a te üdvözítő kegyelmed minden embernek. Adj hűséges pásztorkokat, akik bátran és tisztán hirdetik evangéliumodat, hogy megelevenedjenek gyülekezeteink.

Könyörgünk megbocsátásért a kimondott szavak és véghezvitt cselekedetek miatt, amelyek megdöntöttek vagy tettünk; és a ki nem mondott szavak és véghez nem vitt cselekedetek miatt, mulasztásainkért, amelyek ránk nehezdednek.

Könyörgünk a betegekért: ha még nem jött el az ideje annak, hogy színed előtt megjelenjenek, gyógyítsd meg őket; ha távozniuk kell, erősítsd hitüket, hogy kételkedés nélkül bizzanak bűnbocsátó szeretetedben, és atyai kezembe tegyék életüket!

Könyörgünk mindazokért, akiket hitük miatt üldöznek, és minden szenvedőért, elnyomottért és kiszolgáltatottért a földön. Ítéld meg a bűnt, de irgalmazz a megtérő bűnösnek!

Hallgass meg minket, Édesatyánk, és teljesítsd ígéreted: ítéld meg a gonoszt, és hozd el hamar országodat, ahol nincs többé bűn, halál és szenvedés, és gyermekeid örökké láthatják arcod dicsőségét. Ámen.

HIRDETÉSEK

Nyílt nap a hittudományi egyetemen

November 12-én az Evangélikus Hittudományi Egyetemen nyílt napot tartanak. Szeretettel várják az egyetem iránt érdeklődő fiatalokat. További információk az EHE honlapján olvashatók.

Meghívó templomszentelésre

„...jóságod és szereteted kísért minden napján, és az Úr házában lakom egész életemben.”
(Zsolt 23,6)

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy templomunk belső tere megújult. A szentelési liturgiára Gáncs Péter püspök és Győri Gábor esperes szolgálatával november 9-én, vasárnap 10 órakor kerül sor. Az istentiszteletet követően rövid, ünnepi közgyűlést tartunk. Cím: 1102 Budapest, Kápolna u. 14.

Szeretettel hívjuk és várjuk a Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközség nevében:

Benkóczy Péter lelkész és
Regősné Zászkaliczky Zsuzsanna
felügyelő

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ ELŐTTIT MEGELŐZŐ (ÍTÉLET-) VASÁRNAP – ÁM 5,14–20

Az Úr napja

A VASÁRNAP IGÉJE

népének van szüksége rá, hogy az ítélet tüzeiben megtisztuljon. Mert bár sokan lelik majd halálukat azon a napon, a maradék mégis megtisztul. Amikor letelik az Úr napja után bekövetkező fogság hetven esztendeje, az ősei földjére hazatérő új nemzedék soraiban többé nyoma sem lesz a pogány bálványok imádásának.

Amikor Ámósz az Úr napja eljövételéről prófétált, a nép vallási vezetői a nép többségével együtt fölháborodva hallgatták. Nem azért, mintha önmagában etretnek tartották volna, ha valaki az Úr eljövendő napjáról úgy beszél, mint az ítélet napjáról. A vallási vezetők is várták az ítélet napját, de azt gondolták, hogy Isten azon a napon a pogányokat fogja elítélni és elpusztítani, míg tulajdon népét felmagasztalja, és vezetőit az egész föld uraivá teszi. Ezt a várakozásukat veszi célba Ámósz, amikor ezt mondja: „*Jaj azoknak, akik az Úr napját kívánják! Minek nektek az Úr napja? Sötét lesz az, nem világos! Olyan lesz, mint mikor valaki oroslán elöl fut, és medve támad rá, vagy bemeleg a házba, kezével a falhoz támaszkodik, és kígyó marja meg.*”

Ámósz próféciaja elsődlegesen tehát arról a napról szól, amelyen Jeruzsálemet a babiloniak elpusztították, amelyen az Úr így tartott tulajdon nép fölött ítéletet. A próféta talán ma-

ga is csak ennyit értett meg az Isten által szájába adott igék jelentéséből, Isten mégsem csak az akkor élt népet, és nem is csupán az ószövetségi népet akarta az ítélet eljövendő napjára figyelmeztetni.

„*Bizony, sötét lesz az Úr napja, nem világos, vaksötét lesz, fénysugár nélkül!*” – ez a prófécia nem egyszer s mindenkorra teljesedett be, amikor Nebukadnecár hadai Jeruzsálembé betörték. Az ószövetségi nép életében szinte szó szerint ugyanígy teljesedett be újra, amikor Kr. u. 70-ben Titus légiói foglalták el és rombolták le Jeruzsálemet.

De bizonyos, hogy még ezt sem tekinthetjük az Úr napjáról szóló prófécia végső beteljesedésének. A végső beteljesedés még hátravan. Azon a napon következik be, amelyikről Jézus úgy jövendöl, mint az ő második eljövételének és Isten világ fölötti végső ítéletének napjáról.

A világ számára ez a nap egészen biztos, hogy nem kívánatos. Mert a világ számára az a nap sötét lesz, vaksötét, fénysugár nélkül. Miként a vasárnap ősi evangéliumának (Mt 24,15–28) folytatásában hallhatjuk, akkor „*a nap elsötétedik, a hold nem fénylik, a csillagok lehullanak az égről, és az egek tartói megrendülnek. És akkor feltűnik az Emberfiának jele az égen, akkor jajgat a föld minden népe, és meglátják az*

Emberfiát eljönni az ég felhőin nagy hatalommal és dicsőséggel.” (Mt 24,29–30)

A világ számára ez a váratlanul rátorító nap az ítélet és a végső pusztulás napja lesz. De egészen mást fog jelenteni azok számára, akik a megelőző megpróbáltatás idején állhatatosak maradtak, és mindvégig kitartottak a hitben. Számukra ez a nap nem a pusztulás, hanem a büntől való megtisztulás és az Isten eljövendő országára való felkészülés beteljesedésének napja lesz.

Az Úr nagy napját megelőző szorongatás idejéről a mai evangélium párhuzamos helyen, Lk 21,28-ban a hitben kitartókat Jézus nem Ámósz szavaival fenyegeti. Nekik nem ezt mondja: „*Jaj azoknak, akik az Úr napját kívánják! Minek nektek az Úr napja? Sötét lesz az, nem világos!*” Ellenben őket így bátorítja és vigasztalja: „*Amikor pedig ezek elkezdődnek, egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejetekeket, mert közeledik a megváltásotok.*” Akik állhatatosan kitartanak a hitben, azok számára az Úr napja – Luther szavával – „kedves ítéletnap” lesz, az üdvösség napja, az Isten országában való örök élet elnyerésének boldog napja.

■ VÉGHELYI ANTAL

Imádkozunk! Urunk, Istenünk! Add kegyelmedet, hogy soha ne álljunk el, amikorra látogat meg, hogy életünk bűneink miatt elgázolódott szőlőtökéjét megmetszd, megtisztítsd és gyümölcsstermvé tedd. Inkább erősítsd meg hitünket, hogy mindenkor bizalommal tekintsünk rád, és reménységgel várjuk nagy napodat mint üdvösségünk beteljesedésének napját.

Jöjjön el a kegyelem!

► **Jöjjön el a kegyelem! Ezért imádkozunk. Eljön. Ahogy Luther mondaná, eljön a mi kérésünk nélkül is. S reformátorunk bizonyára úgy folytatná: azért kell imádkoznunk, hogy a mi számunkra is valósággá legyen. Megélt valósággá. Ez az imádságmondat a példaimádsághoz, a Miatyánkhoz hasonlóan kétezer éve állandó imádsága a kereszténységnek. A „jöjjön el a kegyelem” azonban csak a mondat első fele, a teljes kérés így hangzik: „Jöjjön el a kegyelem, és múljék el a világ.”**

Lehet, hogy sokak számára a fordítottja lenne természetes imádság: maradjon meg a világ, és hallaszuk még a kegyelmet... Pedig az eredeti, ősi megfogalmazásban a legmélyebb hit, az igazi krisztusi bizalom és boldog reménység fogalmazódik meg. Így hát maradjunk meg az eredeti formánál: „jöjjön el kegyelem, és múljék el a világ.”

Ez az imádságformula szinte refrénszerű mondatként ismétlődik számos könyörgésben. A legkorábbi rögzített nyoma a Krisztus utáni 1. század végéről való, és a hagyományok az apostolok hálaadó imádságához kötik (*Didakhé* – a tizenkét apostol tanítása – Kr. u. 90 körül). Később rögzült ez a formula, és ismét felbukkan különböző imádságokban, liturgikus könyörgésekben is.

Ezekben a napokban – halottak napján rovom e sorokat – és november ködös-borús heteiben többet gondolkodunk és beszélünk a mulandóságról. Kimegyünk a temetőbe, hogy felkeressük szereteteink földi maradványainak nyughelyét. Méceszt gyújtunk otthon, hogy a lángja mellett gondoljunk a már eltávoztakra. Többet foglalkozunk a halál témájával, létünkre vetődő árnyékával, és megint csak elgondolkodunk saját mulandóságunkon is.

Amikor felidéződnek bennünk az emlékeink, szeretnénk visszaforgat-

ni az eseményeket, meg nem történté tenni a szomorú búcsúzásokat, megpróbáljuk elhessegetni magunktól a tényt, hogy egyszer mindenkinek eljön a pillanat. Az utolsó pillanat. Minden porcikánk irtózik a mulandóságtól, s minden igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy kitoljuk a határokat. Küzdünk, hadakozunk, próbálkozunk, hogy el ne múljék a világ. Ha mégis közeledik a vég, megpróbáljuk homokba dugni a fejünket, s ha bekövetkezik az, amitől tartottunk, akkor összeszorítjuk a fogunkat, és tovább küzdünk. Bár biztos a végkimenet, száz százalékot tesz ki a vesztesékek száma, mégis harcolunk, az utolsó szívdobbanásig ösztönösen harcolunk a mulandóság ellen.

A távoli múltban pedig egyszer csak előállt egy kis közösség, és azért imádkozott, hogy múljék el a világ. Ezt a kérést azután stafétaként adták tovább imádkozó emberek és közösségek, és visszhangzik azóta is. Mondják, mondjuk sokan ma is.

Mi ez, életidegenség? A kilátástalanság csüggedt és cinikus szava: jó lenne már túl lenni rajta? Vessünk véget a szenvedésnek, a kínoknak, a gondoknak, mert ez a világ tönkrement, az élet félresiklott, legjobb lenne lezárni a történetet. Múljék el a világ?

Az imádság teljes mondatát, mindkét felével együtt kell mondanunk:

jöjjön el a kegyelem, múljék el a világ. Pál így ír: „...vagyódom elköltözni és Krisztussal lenni, mert ez sokkal jobb mindennél...” (Fil 1,23) Jó neki itt, de még jobb lenne már Krisztussal lenni. Erről van szó. Nem a földi valóság utatáráról, hiszen a világ – minden javával, kincsével – a teremtő Isten ajándéka. Mindaz, ami ebben a világban rossz, kényelmetlen, fájdalmas, az abból fakad, hogy elszakadtunk az élet Urától. Ebből következik a mulandóság is.

Az élet Forrása nélkül csak töredékes, ideig-óráig való ez a világ. Miközben tékozló fiúként igyekezzünk visszakérülni az Atya közelségébe, élvezzük a földi vándorúton kapott isteni ajándékokat, sőt tudjuk, hogy itteni létünknek is célja, küldetése van. Minden gondunk ellenére van okunk hálát adni. Van lehetőségünk örömmre, sőt – ha töredékesen is, de – boldogságra. De amit Isten készített számunkra, az a világ minden kincsénél, szépségénél és boldogságánál több. „*Amit szem nem látott, fül nem hallott... azt készítette el az Isten az őt szeretőknek*” (1Kor 2,9) – hangzik az apostoli tanúságtétel. Ezért énekeljük boldogan az evangélikus énekkincs kiemelkedő darabját: „Jézus, boldogságom, / Közeledebe vágyom...” (EÉ 357)

A jézusi búcsúbeszéd (Jn 14) sejteti engednek valamit. Elmegyek –

mondja Urunk –, hogy helyet készítsenek nektek, és ha „*helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.*” S erre is válaszol egyik – témánkra rimelő – énekünk: „*Haza-vágyom, igaz otthonomba...*” (EÉ 522)

Mert mi nem a semmibe készülünk életünk fogytán. Az út végén – hitünk szerint – hazaérkezünk az atyai házhoz. Nem az a kérdés, hogy mi vár ott ránk, milyen is lesz, mit fogunk ott csinálni, stb., hanem az, hogy ki vár ránk. Nem valamibe, hanem valakihez érkezünk haza. Nem azért, mert beküzdhetnénk magunkat a mennyországba, hanem azért, mert Isten kegyelme mindennél nagyobb.

Ebben az értelemben válik világossá a zsoltairos szava, vallomásának mély üzenete: „*Hiszen a te kegyelmed jobb az életnél.*” (Zsolt 63,4; Károli-fordítás) Mióta ez a mondat elérte a szívet, azóta tudom imádkozni: „Jöjjön el a kegyelem, és múljék el a világ!” Hiszem, hogy ez az igazán életigenlő imádság. S ha tudom, hogy ki vár rám, s ha tudom, hogy vele közeleg a kegyelem, a múltó világ is átértékelődik, másként „múlik”.

Örülök, hogy magam s olvasóim számára újra megszólalt az ősi imádság e drága mondata.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

Születésnap a Reformációi emlékparkban

► Folytatás az 1. oldalról

„Vajon mindez Luther egyenes-ségének, Zwingli bátorságának, Kálvin szisztematizáló képességének vagy *Melanchthon* dogmatikai munkásságának volt köszönhető?” – tette fel a kérdést Ungvári Csaba, rávilágítva, hogy egy vallási doktrína körül kialakuló konfliktus miképpen vezethetett Európa vallási, politikai, szellemi, sőt gazdasági térképének átrajzolódásához. „A lényeg odaát van” – fogalmazott a rektorhelyettes, utalva arra, hogy az események mögött mindvégig az a transzcendens erő működött, melynek az említett történetekbe beavatkozó „kairozát a történelem Ura rendelte el”.

A rektorhelyettes megemlítette többek közt *Rotterdam* *Erasmust* is, aki Luther kortársaként és szerzetesként komoly, gyakorta szarkasztikus egyházbírálló kritikáján kívül sokat tett az új hitfelfogás biblikus (az újszövetségi, görög nyelvű Szentírásról nyugvó) alapjainak letételéért. Emellett utalt azokra a humanista gondolkodókra, akik a korabeli lelki szomjúságot nem tudták kielégíteni, illetve azokra az örök ítélettel megfélemlített hívekre, akik gyógyító után kiáltottak. Az ünnepi beszéd középpontjában mégis Luther Márton kétkedő, majd megtérő alakja állt, aki kolostorba vonulása után az ítélet Istene helyett a megigazulás Atyját kezdte keresni. „Egész hátralévő életében az üdvösséggel foglalkozott – először a saját-

jával” – összegzett a teológus, aki egyfajta protestáns önkritikával jegyezte meg, hogy a legújabb kutatások szerint az akkori latin egyház valójában korántsem volt annyira korrump és üres, mint amilyenek a megújulási mozgalmak vezetői láttatták; sőt a késő középkor embere spirituális szükségleteinek nagy részét biztosította a templomba járók számára.

A tridenti zsinat létrejötte és a jezsuiták működése is azt bizonyította, hogy a megújulás végül is felekezeten felüli ébredésnek volt köszönhető, még ha a katolikus-protestáns ellentét olykor még ma is érezteti hatását, például az északír konfliktusban. Ez azonban nem Isten munkájáról, hanem a bűnös ember hatalomvágyáról szól. A reformáció „ébredéstörténeti olvasata” éppen ezért arra figyelmeztet, hogy a lelki megújulás mindig ideológián túli és felekezeten felüli kegyelmi folyamat, amely napjainkban is „a felüdülés idejének” eljövételét ígéri.

A tartalmas tanítás után a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsához (MEÖT) tartozó protestáns – református, evangélikus, baptista, metodista, pünkösdi – tagegyházak képviselői mondtak egy-egy áldást. Ezt követően az emlékművet koszorúzták meg a különböző felekezeti lelkészek, majd metodista „metodikájú” ünnepi istentisztelet vette kezdetét a farsori református templomban, *Aradi György* evangélikus lelkész szolgálatával.

■ PAPP MÁTÉ

Átadták a Károli Gáspár-díjakat

► A reformáció emléknapja alkalmából **Károli Gáspár-díjjal tüntették ki – Felhősné Csiszár Sarolta magyartörténelem szakos középiskolai tanár, etnográfus-muzeológus és Bódis Tamás karnagy-zenepedagógus mellett – az evangélikus Benczúr László építész, az Északi Egyházkerület tiszteletbeli felügyelőjét.**

A díjakat *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások minisztere és *Soltész Miklós* egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár adta

Balról jobbra: *Szabó István*, *Soltész Miklós*, *Benczúr László*, *Felhősné Csiszár Sarolta*, *Balog Zoltán*, *Bódis Tamás* és *Fabiny Tamás*

át a reformáció emléknapján, október 31-én, pénteken Budapesten.

Méltató beszédében *Balog Zoltán* kiemelte, hogy a reformációból kinövő hitbeli, gazdasági és kulturális megújulás mindannyiunk közös ügye, amelyből sokkal többen élnek ma, mint ahányan gondolnák. A miniszter hozzátette,

hogy ezzel a kitüntetéssel olyan emberek munkáját szeretné elismerni a kormány, akik egyházi körökben működnek, de hatásuk úgy sugárzik a közösség keretein kívülre, hogy abból az egész nemzet gazdagodik.

***

Benczúr László Ybl-díjas építész a szakrális építészet és a kortárs evangélikus templomépítéssel területén végzett kiemelkedő szakmai tevékenységének elismeréseként vehette át a díjat. A méltatás szerint *Benczúr László* munkásságának középpontjában a protestáns egyházi építészet, templomok és gyülekezeti közpon-

tatás szerint a református egyházművészet területén végzett kiemelkedő munkája elismeréseként kapta. *Felhősné Csiszár Sarolta* két évtizede kutatja a református egyházművészetet, kiemelten az úrasztali terítőket, és részt vesz a határon túli magyar egyházak gyülekezeti gyűjteményeinek összeírásában.

Bódis Tamás a református egyházban és kóruskultúra területén végzett kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréseként részesült a Károli Gáspár-díjban. 1982-től vezet kórusokat, többek között a *Goudimel* kórust, majd a *Soli Deo Gloria* kamarakórust társakarnagyként. Énekes-zenes liturgiák, fesztiválkoncertek, kórustalálkozók és más zenés események szervezője. 1993-tól tanít a *Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem* Egyházzene Tanszékén. A Református Egyházzenei Munkaközösségének alapítója, 1999–2001 között, majd 2014-től a Magyar Egyházzenei Társaság alelnöke – hangzott el a díj átadásakor.

***

A Károli Gáspár-díjat 1997-ben alapította az akkori kulturális minisztérium, és azóta évente egyszer adják át olyanoknak, akik a hittudományok területén maradandót alkotva gazdagították a magyar vallásos és szellemi életet, valamint kimagasló eredményeket értek el a biblikus tudományok terén.

A múlt pénteki ünnepségen részt vett mások mellett *Rétvári Bence*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára, *Hafenschner Károly*, a kormányzati Reformáció Emlékbi-zottság munkájának segítségével felelős miniszteri biztos, *Szabó István* református, *Fabiny Tamás* evangélikus püspök, valamint *Fischl Vilmos* evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájtára.

■ MTI

Reformáción innen és túl

Wittenbergtől Windhoekig

Az *Evangelikus Élet* október 12-i számában elgondolkoztató vezércikket olvashattunk *Korányi András* tollából *A reformáció adventje* címmel. Az egyháztörténész szerző felveti, hogy „lehetne a reformáció ünnepének is valamiféle adventje”...

Áldott emlékü elődöm, *Győri János* a nagytarcsai gyülekezetet arra tanította, hogy négy főünnepünk van: karácsony, húsvét, pünkösöd és a reformáció. Ez a gondolat megjelenik a tarcsai templom szárnyas oltárképein is, melyek közül négy festmény hirdeti a reformációban tisztán visszakapott isteni ajándékokat: a keresztséget, az úrvacsorát, a Bibliát és a családi életet. Tudom, hogy teológiailag lehet vitatni ezt a látást, hiszen az üdvörtörténeti ünnep rangjára emel egy lényegében egyháztörténeti eseményt, amelyet szoktunk ugyan „második” vagy új pünkösdként is emlegetni.

Az viszont nem lehet vitás, hogy csak akkor van értelme az ötszáz éves jubileumnak, ha az a reformáció lényegét segít megragadni. Ebből a szempontból nem túl szerencsés, hogy egyházi és állami szinten is emlékbizottságokról beszélünk, hiszen a reformáció nem több évszázados műemlék, amelynek megőrzése, karbantartása a feladatunk. Erre figyelmeztet a kormányzati Reformáció Emlékbi-zottság honlapjának frappáns mottója: „500 éve reformáció” (<http://reformacio2017.hu/>). A reformáció nem emberek által emelt emlékmű, hanem Istennek immár ötszáz éve folyamatban lévő egyházújító munkája.

Ezért nem mondhatjuk, hogy a reformáció után vagyunk, azt meg plá-

ne nem, hogy túl vagyunk rajta. Az egyházi esztendőben már valóban mögöttünk van a reformáció ünnepe, de ugyanakkor megkezdődött a visszaszámolás: immár csak mintegy ezer nap van hátra 2017. október 31-ig, a lutheri reformáció ötszázadik születésnapjára.

Gondolom, senki sem hiszi, hogy ettől a közelgő fél évezredes jubileumtól önmagában bármiféle egyházújító csodát várhatunk. Mint ahogy az előtte, 2017 májusában a namíbiai Windhoekban megrendezendő tizenkettedik nagygyűlés sem fogja önmagában „megváltani” vagy megújítani a Lutheránus Világszövetség tagegyházait, köztük a mi egyházunkat. Viszont az odáig vezető közel hároméves zárán-dokút komoly lehetőséget kínál a közös gondolkodásra, készülésre.

Nem szeretnék nosztalgiázni és csak a szépre emlékezni, de azért vagyunk még páran, akik nem felejtjük, hogy milyen pozitív pezsdülést hozott egyházunkban, gyülekezeteinkben az 1984-es budapesti nagygyűlésre való készülődés.

A 2017-es afrikai találkozóra kevesen juthatnak csak el egyházunkból, de az izgalmas főtémára való közös felkészülés igazi teológiai kihívást és szellemi, lelki gazdagodást ajándékozhat mindenkinek. Emlékeztetőül a főtéma: *Isten kegyelméből szabadon*. A három altéma pedig: *A megváltás nem bocsátható áruba – Az ember nem bocsátható áruba – A teremtés nem bocsátható áruba*.

Martin Junge LVSZ-főtájtár szintén erre az együtt gondolkodásra, közös készülésre hívta meg a tagegyházak népet októberi körlevelében, amelynek végén így fogalmaz: „A reformáció 500. jubileuma az ajtó előtt áll. Ezennel szeretném meghívni Önöket, hogy induljunk és csináljuk együtt, teremtünk kapcsolatot, és aktívan vállaljunk részt benne.”

A főtájtári levél mellékleteként érkezett egy izgalmas világtérkép, amely öt állomással szemlélteti a Wittenberg-től Windhoekig vezető fél évezredes utat. Hogyan járta be a reformáció Lelke/szelleme az egész lakott földet. Hogyan lett az 1517-ben még csak egy jelentéktelen német városkára, Wittenbergre lokalizálható esemény globális szellemi, lelki mozgalommá.

Talán van, akit meglep, hogy a jubileumi nagygyűlésnek nem a reformáció szülőházaja, hanem a fekete kontinens ad otthont. Ez is jól mutatja, hogy a kis mustármag nagy fává nőtt, mely legbősebben éppen Afrikában hoz friss gyümölcsöket, ahol számos fiatal, gyarapodó evangélikus egyház él. Ne feledjük, annak idején a tanzániai Dar es Salaam (1977) után rendezhettük az első kelet-közép-

európai nagygyűlést Budapesten (1984), míg Windhoek előtt Stuttgart (2010) volt a házigazda. S mindeközben járt még a nagygyűlés a brazil Curitiba-ban (1990), Hongkongban (1997) és a kanadai Winnipegben (2003) is.

Hála Istennek, mára a reformáció egyházai minden kontinensen ott-hon vannak. Ahogy énekeltek valamikor *John Oxenham* énekét: „Nincs Krisztusban kelet, nyugat, / És nincsen észak, dél, / Csak egy szeretetközösség...” (*Keresztyén énekeskönyv* 754,1) Kár, hogy ez az ének kimaradt az *Evangelikus énekeskönyvből*. Mind-ezt csak önkritikusan jegyezhetem meg, hiszen annak idején jómagam is tagja voltam a szerkesztő szövegi bizottságnak. Valószínűleg egyházpoltikailag vált gyanússá és kockázatos-sá kelet és nyugat ilyen veszélyes „összemosása”...

De hagyjuk a múltat, inkább forduljunk a jövő felé, hiszen már megkaptuk a jubileumi LVSZ-logót is, amelyen érdemes egy kicsit meditatálni, mert gazdag üzenete van.

Egyrészt felfedezhetjük benne a Szentháromság személyeinek klasszikus szimbólumait: kezek (Atya), kereszt (Fiú), galamb (Szentlélek). A nagygyűlés mottójából fakadóan a kezeknek egyéb fontos mondanivalójuk is van. Ezek felszabadult kezek: Isten és ember szolgálatára, valamint imádságra és kommunikációra kész, mozgásra lendülő kezek. Angolul is érték számára idézem a magyarázat eredeti szövegét: „We are a communion not only of reformation but in reformation.” Azaz: nem csupán a reformáció közössége vagyunk, hanem reformációban élő kö-

ÉGTÁJOLÓ

zösség! Íme, újra megszólal a lényeg: ötszáz éve reformáció! Ötszáz éve élhetünk reformációban!

S végül: az igazán éles szeműek felfedezhetik még a háttérben a Luther-róza sziluetjét, amely finoman – talán túlzottan is diszkrétén – utal gyökereinkre. Ez a „diszkrétció” a jubileum ökümenikus megünneplésének szándékát kívánja tükrözni – legalábbis így magyarázza a kísérőszöveg. Megkockázatom, hogy talán egy kissé láthatóbb Luther-róza sem fenyegetné ökümenikus kapcsolatainkat... Hiszen az ökümené lényege, hogy már *Zinzendorf* megénekelte: „Ó a fény, mi színel...” (EÉ 266,1)

Adja az egyház és a reformáció Ura és forrása, hogy a jubileumra készülve világosságából egyre több fényt engedjünk be egyéni és közösségi életünkbe, hogy a kifakult színek eredeti pompájukban ragyogjanak fel, és gazdagítsák az egész angyaszentegyházat és világot. Így lehetünk, így legyünk, így leszünk láthatóan evangélikusok!

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

SZABAD EGYHÁZ A SZABAD ÁLLAMBAN

A kiegyensúlyozottság aszimmetriája

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR

A protestantizmus világos és határozott különbséget tesz Isten és ember, az egyház és Isten országa, evangélium és törvény, kegyelem és cselekedetek, katolikus igény és helyi kötődés, az állam és az egyház, keresztény közösség és polgári közösség, valamint a vallás és a hit között. Ezt támasztja alá a tény, hogy Luther és Kálvin reformációja az egyház és a társadalom megkülönböztetésének hiányából született.

A megkülönböztetés nem azonos a szétválasztással, hanem nyitás a vonatkozások gazdag sokfélesége felé, amelyek a felismert különbözőségek nélkül nem bontakozhatnának ki, ehelyett csupán uniformizált és monoton hierarchia kényszere uralkodna az etikai döntések diszkurzív játékosága és az esztétikai észlelés szubjektív élménye helyett. Azok, akik képesek eljáratítani a „megkülönböztetés művészetét”, segítenek másoknak is rálelni az ebből fakadó szabadság és kreativitás terére. Ez egyaránt érvényes a keresztény hitre és az emberi értelemre.

Szemben a gondolkodás szabadságát és az életfolytatás sokszínűségét elnyomó római katolikus világegyházzal, a protestantizmus ragaszkodott ahhoz, és fenntartotta magának a jogot, hogy különbséget tegyen egyház és üdvösség, a Krisztusban megmutatózó valóság, keresztény öntudat és általános értelemben vett vallásosság között (Werner Schneider-Quindeau).

Az egyház a megkülönböztetés képessége által létrejött kreatív térben válik alkalmassá mind a külső, mind a belső párbeszédre, amelynek mindenkor az egyház megújulásához kell vezetnie (*ecclesia semper reformanda*). A megkülönböztetés művésze így a kritikát éltető napfény, amely az igazság tisztán látásának és megszólaltatásának feltételeit teremti meg, hogy az egykor kinyilatkoztatott igazság aktualitását a jelenben se veszítse el.

„Egyház és állam elválasztása legyen radikálisabb” – ezt az igényt az elmúlt években egyre határozottabban és gyakrabban fogalmazták meg Európa-szerte, így hazánkban is. Honnan ered az említett igény? A rendszerváltás óta Magyarországon egyház és állam elválasztása pozitív szándékkal érvényesül, ami alaptörvényünkben is rögzítve van. Azonban tudatosítanunk kell, hogy ez az elválasztás – hasonlóan a német szándékhoz – Hans Michael Heinig szavaival élve az egyházak életét „támogató semlegesség” intenciójával jött létre. Az egykori Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság egyházainak korabeli helyzete egyértelműen mutatja, hogy a „túl sok állami gondoskodás” megbénítja az egyházak vitalitását. Ugyanakkor a „támogató semlegesség” fogalma és tartalmi meghatározása számos kockázatot hordozó félreértésre adhat okot állam és egyház viszonyának értelmezése során.

A szubsidiaritás egyrészt jogi, másrészt politikai elvként értelmezhető az egyházban, az államban és a társadalomban. A szubsidiaritás elve értelmében az egyéni felelősség megelőzi az állami intézkedéseket. Általánosan elfogadott elvként a protestantizmuson belül az 1571-es emdeni zsinaton fogalmazták meg (Karel Blei). Az akkor elfogadott felfogás szerint a protestánsok elhatárolódnak a központosított társadalmi rendtől, és így – mai kontextusra vetítve – a társada-

lom föderatív és demokratikus felépítését erősítik.

A szubsidiaritás biztosítja, hogy a társadalmi feladatokat elsősorban nem az államnak, hanem a felelősségvállalásra képes társadalmi csoportoknak kell megoldaniuk. Csak akkor, ha a csoportok nincsenek abban a helyzetben, hogy ezt a maguk erejéből és lehetőségei által megtegyék, van szükség a feljükk rendelt „egységek” beavatkozására – mind törvények, mind az anyagok által nyújtott segítséggel. Az állami beavatkozásnak mindig akkor rendelődik alá egy közösség, ha a saját erejéből felelősséggel nem képes megvalósítani az állam által is szükségesnek tartott törekvéseit és feladatait.

Kétségtelen: a „szubsidiaritás elve” a demokrácia egyik legjelentősebb sarokköve. Ezért ennek megfelelően a demokratikus kormányzásnak kell/lehet/szükséges minden olyan kezdeményezést és tevékenységet támogatnia, amelyek a közjót szolgálják: egyesületeket és alapítványokat, kulturális és sporttevékenységet vagy akár a polgárok rövid távú társadalmi elköteleződéseit is.

A támogatás megnyilvánulhat a kedvezményezett adózói státusában, azaz abban, hogy a kedvezményezettek állami feladatokat vállalnak át, cserébe viszont mentesülnek bizonyos adóterhek alól. Magától értődő, hogy ugyanazon jogok és kötelezettség kollektív módon érvényesek az említett tevékenységet végző szervezetekre, így az egyházakra is.

Az eddig elhangzottak tükrében látható: nem másról van szó, mint az állam és az egyház kölcsönös „ egymásba hajlásának” intimitásáról (megkülönböztetéséről, de nem szétválasztásáról), amely gyakorlati és nyilvános, a társadalomra nézve konkrét következményekkel jár. Ezért röviden szükséges a hatalomgyakorlás természetét (legyen az egyházi, politikai vagy akár egyházpolitikai) önmagában is meghatározni.

Steven Lukes amerikai társadalomtudós szemléletesen fejt ki a hatalomgyakorlás eredőit és módozatait. A szimmetrikus hatalomgyakorlás alapja, hogy A-nak és B-nek közös a célja. Ekkor a hatalom kooperáción és konszenzuson alapul. Aszimmetrikus hatalomgyakorlás valóság akkor, ha a másik fél beleegyezése vagy beleegyezőnek tűnő magatartása kikényszerített. Ez utóbbi esetben a hatalom hierarchián és uralkodáson nyugszik, illetve általuk valósítja meg a célját. A hatalom forrásául pedig azok az értékek szolgálnak, amelyekben vagy az egyház, vagy az állam (mint a társadalom elosztó médiuma) vagy mindkettő részesíti, vagy amelytől éppen megfosztja a közösséget.

Az aszimmetria görög eredetű szó, jelentése „nem közös mérték”. Állam és egyház kapcsolatában – az építészeti kifejező terminusával élve – „kiegyensúlyozott aszimmetria” elérésére kell törekedni. Értékek nélkül az állam sem töltheti be funkcióját, ezért a semlegesség vagy akár a „támogató semlegesség” fogalmi csak alapos indoklással alkalmasak arra, hogy az állam egyházakhoz való viszonyát kifejezzék. A kapcsolat kiegyensúlyozottsága azonban garanciája lehet állam és egyház viszonyában a hosszú távú stabilitásnak.

A szerző evangélikus lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének docense

A szeretet határátlépése

Sajtótájékoztatón mutatták be az első cigánymissziós módszertani füzetet

► **Hogyan szólíthatók meg a magyarországi cigány közösségek megvetett, kirekesztett tagjai? Hogyan fordulhatunk előítélet nélkül, egyéni és társadalmi korlátainkat átlépve a „más nyelvet beszélő” kisebbségi csoportok felé? A protestáns egyházak cigánymissziós vezetői és munkatársai folyamatosan ezekre a kérdésekre keresik a reménykeltő választ. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Üllői úti épületében tartott sajtótájékoztatójukon felekezeten átívelő párbeszédet kezdeményeztek a megoldásra váró feladatokról. A Cigánymissziós Módszertani Füzetek első kiadványának megjelenése alkalmából október 28-án, kedden megtartott rendezvény résztvevői – az együttműködő felekezetek képviselőiben – a református Naszádi Krisztina, a pünkösdi Patkás Rita, a metodista Kurdi Zoltán és az evangélikus Bakay Péter voltak.**

Az ökumenikus szellemű rendezvényre érkeztek a helyszín házigazdája, Krámer György országos irodavezető, valamint H. Kovács Judit, a Cigány Módszertani és Kutató Központ igazgatója köszöntötte. Ezután következett a közös küldetésnyilatkozaton nyugvó missziós elvek ismertetése, illetve a módszertani füzet sorozat Találkozások című kötetének bemutatása.

A két éves múltra visszatekintő Cigány Módszertani és Kutató Központ vezetőjeként H. Kovács Judit elmondta, hogy a missziós intézmény elméleti (helyzetfeltáró és kutatási) módszerei mellett szükség van gyakorlati, emberközeli hídépítésre is, amely lebontja a falakat a többségi és a kisebbségi közösség tagjai között.

Ezt erősítette meg Bakay Péter, egyházunk cigánymisszióért felelős referense is, aki Jézust a leghatásosabb innovátorként, a társadalmi korlátokat lebontó „határátlépőként” jellemezte. Meggyőződése szerint a krisztusi szelidségre, aláztatra, szolgá-

latra és önfeláldozásra alapuló lelkiület kell, hogy áthassa a missziós munkatársakat, akiknek egyfajta hollisztikus – a testi, lelki és szellemi szegénységet, nyomorúságot is figyelembe vevő – szemléletre is szükségük van. Bakay Péter kiemelte, hogy az egyházak nem leereszkednek, a cigánymisszióban részt vevők nem lehajolnak az elesettekhez, hanem odafordulnak a másikhoz. Az így kialakuló szeretetközösségben pedig – az emberi erőfeszítéseken keresztül – az Isten lesz az, aki felemel.

Naszádi Krisztina, a Magyarországi Református Egyház cigánymissziójának képviselője, „spirituális javakként” határozta meg azokat a nélkülözött lelki adományokat, amelyek az integrációs és felzárkóztató programok (lakhatásra, oktatásra, egészségügyre, munkavállalásra vonatkozó) segélyein túl jelentkeznek szükségletként a leszakadóban lévő népcsoport körében.

A Magyar Pünkösdi Egyház országos cigánymissziójának munka-

társa, Patkás Rita módszertani ismertetőjében rámutatott, hogy az előítélet nélkül, evangélicizációs céllal (is) megközelített roma közösségekben radikális életváltozás az élő hitre jutottak esetében tapasztalható.

A Cigánymissziós Módszertani Füzetek szerzői tehát nem pusztán gyakorlati útmutatást vagy tájékoztatást kívánnak nyújtani a szakembereknek, esetleg a laikusoknak; mindenképp elvárta a szemléletváltásra szeretnének ösztönözni, amely a már említett társadalmi falak kétoldali lebontását eredményezheti.

Kurdi Zoltán cigánymisszióért felelős metodista lelkész ugyanezt a közvetítő küldetést példázta, amikor arról a „redukált üzenetről” ejtett szót, melyet neki – prédikáló lelképáztorként – hétről hétre át kell adnia egy cigány gyülekezetben. Véleménye szerint a sallangmentes, közvetlen beszéd lehet a záloga a cigányok egyenlő félként, testvérként való megszólításának, a közös nyelv megtalálásának.

Hogy a társadalmi falakon inneni és túli „nyelvezavar” ellenére van eredménye a peremvidékeken tengődő cigányokkal való párbeszédnek, az értük megtett szeretetteljes „határátlépésnek”, azt találóan illusztrálta a sajtótájékoztatók református képviselője. Naszádi Krisztina egy általa megismert kisebbségi közösség kapcsán idézte fel a cigány himnusz „missziós változatát”, amelyet megtért cigány emberek énekeltek (kicsérélve a „Megátoktált, meg is vertél, / örök csavargóvá tettél” sorokat a következőre): „Megáldottál, megváltottál, / országodba befogadtál.”

■ PAPP MÁTÉ

Romaszintről tájékozódó amerikaiak

► **Az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (ELCA) Globális Szolgáltatásának két vezetője, Rafael Malpica és Stephen Nelson érkezett október 28-án, kedden az Evangélikus Roma Szakkollégiumba (ERSZK) Nyíregyházára. Stephen Nelson igazgató „régis ismerősként” köszöntötte a fiatalokat, ezúttal ugyanis már harmadszor látogatott Chicagóból a Nyíregyházi Főiskola épületeiben működő evangélikus oktatási műhelybe. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy módja van érzékelni a fiatalok fejlődését.**

Rafael Malpica (balra) a szakkollégistákkal

A félénk mosolygástól, majd az udvariassági formuláktól a harmadszori találkozásra jutottak oda felkészültségükben a szakkollégisták, hogy nyolc-tíz perces, angol nyelvű, vetített képes prezentációval mutattak be az amerikai egyházi vezetőknek.

Dulányi Erzsébet, Jéri János és Oláh Róbert – mindhárman a Debreceni Egyetem hallgatói – eddigi élettörténetüket, a tanulmányi előmenetelért tett erőfeszítéseiket ismertették, majd a jövőre vonatkozó

terveiket vázolták. Beszéltek azokról az elképzeléseikről, amelyekkel népiük felemelkedéséért, a magyarországi cigányság integrációjáért kívánnak tenni – nem is csak a diploma átvételét követően egészségügyi szervezőként, szociális munkásként vagy épp közgazdászokként, hanem már manapság is, hisz mindhárman önkéntes munkát végeznek valamilyen roma közösségben.

Rafael Malpica főigazgató Puerto Ricó-i származású és a romákéval azonos borszínére utalva biztosított-

ta a fiatalokat, hogy érti és megérti a helyzetüket, és útjuk folytatására biztatta őket. Mint mondta, ő egy olyan egyházban lett először lelkész, majd püspök, illetve vezető, amely több mint kilencven százalékban fehérekkel áll. Ez azt mutatja, hogy egy marginalizált helyzetű közösség tagja is képes szólni a többségi társadalomhoz tartozó gyülekezetet, tud dolgozni a közösségért. „Ébredjétek rá, hogy át tudjuk törni az üvegplafont!” – tanácsolta Rafael Malpica.

Stephen Nelson arra emlékeztette a szakkollégistákat, hogy a hozzájuk hasonló helyzetű társadalmi rétegekből mindössze két ezreléknek sikerül a felsőoktatásba jutni. „Az csoda, hogy itt vagytok! Tartásotok meg az identitásotokat, és közben magasra juttok, ne feledjétek, honnan jöttök.”

A roma szakkollégisták fejlődését jól érzékelteti, hogy a társalgás folyamatosan angolul folyhatott, a szakkollégium vezetőjének, Molnár Erzsébetnek lényegesen kevesebb dolga akadt a tolmácsolással, mint a korábbi látogatások alkalmával.

Az ELCA Globális Szolgáltatásának vezetői az ERSZK-ből az Oltalom Szeretetszolgálatához látogattak, ugyanis a nyáron Nyíregyházára érkezett két amerikai önkéntes – Jericho Westendorf és Maija Mikkelsen – épp e két intézményben tevékenykedik. Az amerikai vendégek ezután Nyírtelek-Görögcsallásra utaztak, hogy az ott folyó cigánymissziói szolgálatról tájékozódjanak.

Kétnapos magyarországi látogatását követően Rafael Malpica és Stephen Nelson Németországban, Wittenbergben folytatta európai útját. ■ V. E.

A reformáció ünnepén adták át a soltvadkerti óvoda új épületét

► Folytatás az 1. oldalról

A meghívón ószövetségi íge (Zsolt 118,24) szerepelt: „Ez az a nap, amelyet az Úr rendelt; örvezzünk és vidagdjunk ezen!” A boldog hívogatóra válaszul több mint ezren jöttek el, s természetesen a templom is zsúfolásig megtelt. A padosoroknál névcédulák jelezték az ülésrendet, a zsúfolt karzatok szorosan egymás mellett álltak az emberek.

A Kindergarten visszavezet a teremtéstörténethez

Az istentiszteleten Gáncs Péter elnök-püspök, Lupták György, a Bács-Kiskun Egyházmegye esperese, Monika Schnaitmann, a bodelshauseni testvérgyülekezet lelkésze, Homoki Pál soltvadkerti lelkész, László Lajos beosztott lelkész és Győri Veronika Ágnes iskolalelkész szolgált. A szószék melletti első sorban ült Pröhle Gergely, Orbán Viktor és Homoki Pál, velük szemben városi vezetők, parlamenti képviselők.

A vendégeket és a híveket Lakatosné Hachbold Éva, az óvoda vezetője köszöntötte. Emlékeztetett a tengeri munkára, amelyet Isten dicső-

Ezután Péczka Ferenc felügyelő összegezte a tervezés és a kivitelezés folyamatát. Font Sándor parlamenti képviselő beszédében emlékeztetett a sok buktatóra, amelyet csak úgy tudtak kivédeni, hogy pályázatuk mellé állt a kormányzat – személy szerint Orbán Viktor is –, a Magyarországi Evangélikus Egyház és a helyi hívek. A soltvadkerti takarékszövetkezet csődjénél az egész terv kútba esett volna – önhibáján kívül vészelt el az önkormányzat és a gyülekezet teljes vagyona, de Orbán Viktor személyes kéréstől kártalanította őket.

Font Sándor emlékeztetett arra, hogy 1990-ben jórészt Káposzta Lajos akkori esperes erőfeszítéseinek köszönhetően, Glatz Ferenc miniszter támogatásával jött létre az első evangélikus óvoda, s ezzel igazi úttörő a város. Megemlítette, hogy az egyházak kárpótlása Soltvadkerten nagyrészt Szakács László egykori kántortanító munkáján alapult, mivel ő az államosítás idején alaposan feltérképezte az egyházi tulajdonú épületeket, a lelkész- és tanítólakásokat. Most az óvoda átadása után régi adósságot törlesztettek: leleplezték Szakács László mellszobrát.

FOTÓ: ARVAI KÁROLY / MINISZTERELNÖKSÉG

sebben: ha egy tartomány vagy egy nagyváros élén csupán egyetlen kiváló és rátermett ember állna, akkor jobban haladna minden döntés és határozat, ahol pedig ilyen férfi nincs, ott hátrafelé mennek a dolgok, ahogyan a rák mázlik...”

Orbán Viktor a kereszténységről és a reformáció jelentőségéről

„Magyarország a tolerancia földje. Mindenki szabadon gyakorolhatja vallását, de történelmünk és hagyományunk okán elvárjuk, hogy mindenki adja meg a kijáró tiszteletet a kereszténységnek. A keresztény kultúra a magyar nemzet összetartó ereje. Ez az erő adja az állam belső lényegét és értelmét. Mi mindannyian azért dolgozunk, hogy ez az összetartó erő megmaradjon, és így a magyarok közössége és a magyarok hazája is fennmaradjon.”

Mi, magyarok hiszünk a közösségépítésnek abban a formájában is, amely lassan fél évezreddel ezelőtt indult el Wittenbergből. Szeretjük azt a közösségi formát, amelynek alapjait a reformátorok és követőik rakták le a német fejedelemségekben, a svájci kantonokban, a tengerentúlon, az Egyesült Államok későbbi államaiban, valamint a magyar Alföld mezővárosaiban. Azt a demokráciát valljuk magunkénak, amely a szabadsághoz a testvériség eszméjét is hozzárendeli. Valljuk, hogy a társadalom nem emberek pusztá halmaza, fogyasztói csoportok összessége, hanem szerves egység. A reformátorok is vallották, hogy az egyház a hívők gyülekezte. Az ember egyszerre felelős saját magáért és embertársaiért is. Az egyházak évszázadok óta töltik be a szeretet parancsát, amikor missziós munkájukkal közösségeket építenek és tartanak fenn. Ezért az egyházak a kormány fontos szövetségesei, hiszen olyan közös ügyekben vagyunk egymás munkatársai, mint a családok, az idősek, az elesettek vagy éppen a fiatalok segítése.”

Az óvodaépítés számokban

A Soltvadkerti Evangélikus Egyházközség 2012-ben nyújtott be pályázatot a Dél-alföldi operatív program Nevelési intézmények fejlesztése elnevezésű programjára. (2010-ig nem hirdettek olyan pályázatot, amely lehetővé tette volna ezt az építkezést.) Pontosan 119 817 097 forintot nyertek el. A médiadíjas tervekét Mészáros Gabriella és Bereczki Sándor készítette.

A közbeszerzési pályázaton tizennégy cég indult el, a FIDO-HELYI építőipari kft.-é volt a legjobb ajánlat. A cég vezetője Fiedler Béla, aki egyúttal a gyülekezet presbitere is.

A Soltvadkert és Vidéke Takarékszövetkezet csődje után a gyülekezet 61 milliós megtakarítása elveszett, ezt utóbb pótolta a kormány. Ez jelentette az önrészt az építkezéshez. 26 milliót adott a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 40 milliót a Magyarországi Evangélikus Egyház, pontosan 25 175 160 forint egyéb támogatásból gyűlt össze. A teljes költség így 271 992 258 forint volt.

Az óvoda nem egyszerű játszótér

A miniszterelnök kitért az óvodai munka jelentőségére, utalva arra, hogy kormánya 2015-től minden hároméves gyermek számára lehetővé teszi az óvodát, de azok a szülők, akik otthon akarják nevelni gyermeküket, ezt ezután is megtehetik. Kiemelte, hogy a soltvadkerti óvoda felépítését példaeértékűnek tartja.

„A mi felfogásunk szerint az óvoda nem egyszerű játszótér, ahová a munkába induló szülők beadják gyermekeiket. Úgy véljük, hogy az ott végzett munka szolgálat, és nem szolgáltatás. Hogy egy evangélikus óvoda arra hivatott, hogy ne csak a gyerekek, de a pedagógusok és a szülők között is közösséget teremtsen. Azt gondoljuk, hogy az óvoda az oktatási rendszernek nem holmi függeléke, hanem éppen az alapja, amelyre építközhetünk. Az óvoda teszi lehetővé, hogy a gyermekek jobb eséllyel kezdhesék

konyha, ezért a Találkozások Házában oldották meg az étkeztetést. Vagyis nem felelt már meg a szabványoknak a régi hely, elkerülhetetlen volt az építkezés.

Folyamatosan nőttek az igények, kezdetben 56 ovisuk volt, ma már 101 gyermek jár hozzájuk, közülük 65 evangélikus. Nyitottak más felekezetek előtt, és a sváb gyökereket tisztelve kezdetűl fogva vannak német nyelvű foglalkozásaik.

Az új épület minden európai szabványnak eleget tesz. Előírás van például arra, hogy külön vezetői és óvodapedagógiai szobákat kell kialakítani. Ezt a beépítési hányad miatt csak úgy tudták megoldani, hogy emeletet is építettek, ami persze azt jelentette, hogy liftre is szükség volt.

Az emeleten van a tűzbiztos tornaterem, van könyvtár pianínóval, szobza a légzőszervi problémákkal küzdő gyermekek számára, logo-

FOTÓ: KISS TAMÁS

meg életpályájukat. Lehetővé teszi, hogy a tanulási nehézségeik korán felfedezhetők és így időben kezelhetők legyenek. Lehetővé teszi a hátrányok leküzdését és azt is, hogy a tehetséges gyermekeket már ebben a korban kiválásszák és támogassák. Mi úgy gondoljuk, jó lenne, ha Magyarországon minden gyereknek, éljen az ország bármely szegletében, jutna ilyen lehetőség.”

Az új épületről

Az új óvodaépület már megkapta a használatbavételi engedélyt, de egyelőre még csak részben rendezték be. Nem csoda, hiszen sok felszerelést a régi épületből kell áthozni, s a múlt héten még ott voltak az ovisok.

Lakatosné Hachbold Éva 1995-től vezeti az óvodát, munkáját 2009-ben Péterfy Sándor-díjjal ismerték el. Az átadás előtti napon időt szakított ránk, s szakszerű épületbejárson vehettünk részt a vezetésével. Elmondta, hogy nagyon rossz állapotú épületet kapott vissza a gyülekezet. Vizesek voltak a falak, nem volt tálaló-

pédiai terem és nyelvi szoba. A földszinten vannak a csoporttermek – mind más színű bútorokkal és árnyékolókkal berendezve. Van a szülők számára is egy helyiség, ahol beszélgethetnek egymással és az óvodapedagógusokkal, sőt egy üveglakon betekinthetnek a csoporttermekbe úgy, hogy közben nem zavarják a foglalkozásokat.

A falak és a tetőszerkezet hőszigetelése rendkívül korszerű, van tőlvilágítás, a nyílászárók távirányíthatók. Átjárás van a Találkozások Házába, ahol az áhítatok és előadásokat tartják.

Az intézmény idén, az év elején különböző versenyeken elért eredményei alapján megkapta a Tehetségpont címet. (A versmondó verseny zsűrije évekig Sinkovits Imre színművész lánya, Marianne volt.) Célu tűzték ki, hogy megszerezzék a Zöld óvoda minősítést. Ezért a teraszokon konyhakert alakítanak ki, a kicsinyek maguk is palántáznak majd – még fűszernövényeket is nevelhetnek.

■ B. WALKÓ GYÖRGY

ségére végezhettek, s amely nemcsak a kisgyermek javát szolgálja, hanem összekapcsolja a múltat, a jelent és a jövőt. Ezután a huszonötödik esztendőjébe lépő, magyar-német nyelvű óvoda kicsinyei adtak elő kedves mondókákat és dalokat magyarul és németül.

Gáncs Péter Mózes első könyvéből, a 2. fejezet 8. versétől választott ígét prédikációjához: „Ültetett az Úristen egy kertet Édenben, keleten, s ott helyezte el az embert, akit formált.” Nyílik a kapu, visszavezet minket a teremtéstörténethez, gyermekkertet, Kindergarten avatunk – mondta a püspök. Hozzáfűzte, hogy a gyermekek bizonyoságot tettek testi, lelki és szellemi növekedésükről – magyarul, németül, csengettyűkkel is. Hiába azonban a kertészek és lelkészek munkája, hiába a jó palánták, a jó termőtalaj, ha nincs áldás felülről. Kell az eső, a napfény a palánták növekedéséhez – mutatott rá az igehirdető.

Hangsúlyozta, hogy a szélsőséges időjárás mellett most kedvező klímaváltozás tanúi is vagyunk: visszakapja értelmét a házasság és a család. Emlékeztetett arra, hogy újabb és újabb kertek nyílnak: Kiskőrösön is megnyitották az evangélikus óvodát, tavaly Pestszentlőrincen jött létre kisdédóvó, nemrég pedig a győri és budapesti In-sula Lutherana bővítését célzó nagyszerű tervnek örülhettünk.

Tervezés és kivitelezés

Az istentisztelet után a templom melletti téren folytatódott az ünnep. Homoki Pál lelkész hálaímtát mondott, majd megköszönte a sok-sok adományt és támogatást. Utalt arra, hogy Soltvadkerten a reformáció napján hagyományosan nagy örömben van részük. „Az Úristen hihetetlenül pazarló módon szeret minket” – mondta.

Változatlan a hittanoktatás támogatása

▶ **A karácsonyi bazilika és a zsámbéki Josephinum kap – a többi között – forrásokat beruházásaihoz a 2015-ös költségvetésből az Emberi Erőforrások Minisztériumának fejezetén belül. A hittanoktatás támogatása az ideivel megegyező mértékű lesz jövőre is: 3,1 milliárd forint. Nagyobb mértékben csökken az állami szja-kiegészítés, az egyházi közösségi célú programok, a vallási tevékenységet végző szervezetek, valamint a határon túli egyházi köznevelési intézmények fejlesztésének támogatása.**

Az Országgyűlés honlapján múlt csütörtökön közzétett törvényjavaslat szerint a Kárpátalján lévő Karácsonyi Szent István Szent István Görögkatolikus Líceum 120 millió forintot kap kollégiumbővítésre és tornaterem építésére. A székesfehérvári Szent István-bazilika rekonstrukciójára 293,6 millió forintot, a Gödöllői Premontrei Perjelség által hangverseny- és előadóterem létrehozására 50 millió forintot szánunk. A volt zsámbéki főiskola kollégiuma, a Josephinum felújításának befejező munkálataira 86 millió forint fordítanak. Az egyházi támogatások között szerepel, 2 milliárd forinttal, a Lakitelek Népfőiskola épületeinek rekonstrukciója és fejlesztése.

A hittanoktatás támogatása a 2014-essel megegyező: 3,1 milliárd forint. Csökken viszont az egyházi alapintézmény-működésre fordítható összeg, illetve a személyi jövedelemadó egy százaléka kiegészítése: 10,58 milliárdról 9,5 milliárd forintra.

2014-hez képest változatlan, 2,8 milliárd marad jövőre is az egyházi közgyűjtemények és közművelődési intézmények támogatása. Az ideihez képest jövőre kismértékben csökken az átadásra nem került korábbi egyházi ingatlanok utáni járadék: 2014-ben ez az összeg 17,87 milliárd volt, jövőre 17,65 milliárd forint lesz.

Változatlanok maradnak a kistéleplési és szóránnyegyházi támogatások.

Az egyházi épített örökség védelmére és egyéb beruházásokra 2014-ben 1,35 milliárd forint volt, jövőre 1,08 milliárd forint lesz. 706 millióról 520 millió forintra csökken jövőre az egyházi közösségi célú programok és beruházások támogatása, míg a vallási tevékenységet végző szervezetek támogatása 150 millióról 121,2 millióra csökken.

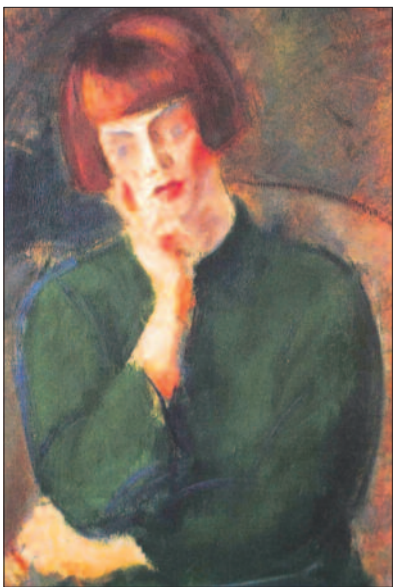
A határon túli egyházi köznevelési intézmények fejlesztésének támogatása a 2014-es 600 millió forintról 300 millió forintra csökken.

Új sor is van a 2015-ös költségvetésben az egyházi területen: egyházi személyek eszközellátásának támogatása, amelyre 200 millió forintot szánunk.

■ MTI

Ady özvegye, Márffy hitvese

Csinszka halálának évfordulóján

MÁRFFY ÖDÖN: MERENGO CSINSZKA (1924)

észrevétlenül hozzáöregednek: „Már vénülő kezemmel / Fogom meg a kezdetet, / Már vénülő szememmel / Őrizem a szemedet. // Világok pusztulásán / Ősi vad, kit rettenet / Űz, érkeztem meg hozzád / S várok riadtan veled. // (...) Nem tudom, miért, meddig / Maradok meg még neked, / De a kezdetet fogom / S őrizem a szemedet.”

Miután sikertelenül próbálta megkönyörkezni Babits Mihályt, Csinszka 1922-ben házasságot kötött a jeles festőművésszel, Márffy Ödönnel. Szép otthon, virágos kert, nyugalom, a munkához megfelelő csendet teremtett. És az olaj-, pasztellképek sorozata nem maradt el.

Széky Aladár fotója még az ámuló fiatal mutatja, akiből néhány év múlva vörös hajú és piros ruhás múzsa lett. A kora reggeli fényben tündöklő akt; pamlagon heverő, igéző testű, érett nő.

Az egyik legszebb festői megfogalmazás a merengő Csinszka képe. A furcsa, mások életét élő asszony ül előtünk zöld ruhában (*képiünkön*). Elégedett? Lázadó? Olykor mást szeretett volna, a saját álmát és tehetségét megvalósítani. Versek írt, amelyek jórészt Ady-utánérzések; rajzolt, de ezek sem jelentősek, kusza vonalak összevisszasága... De az emlékező forrása, a levelek vallomások őszintesége fontos dokumentum.

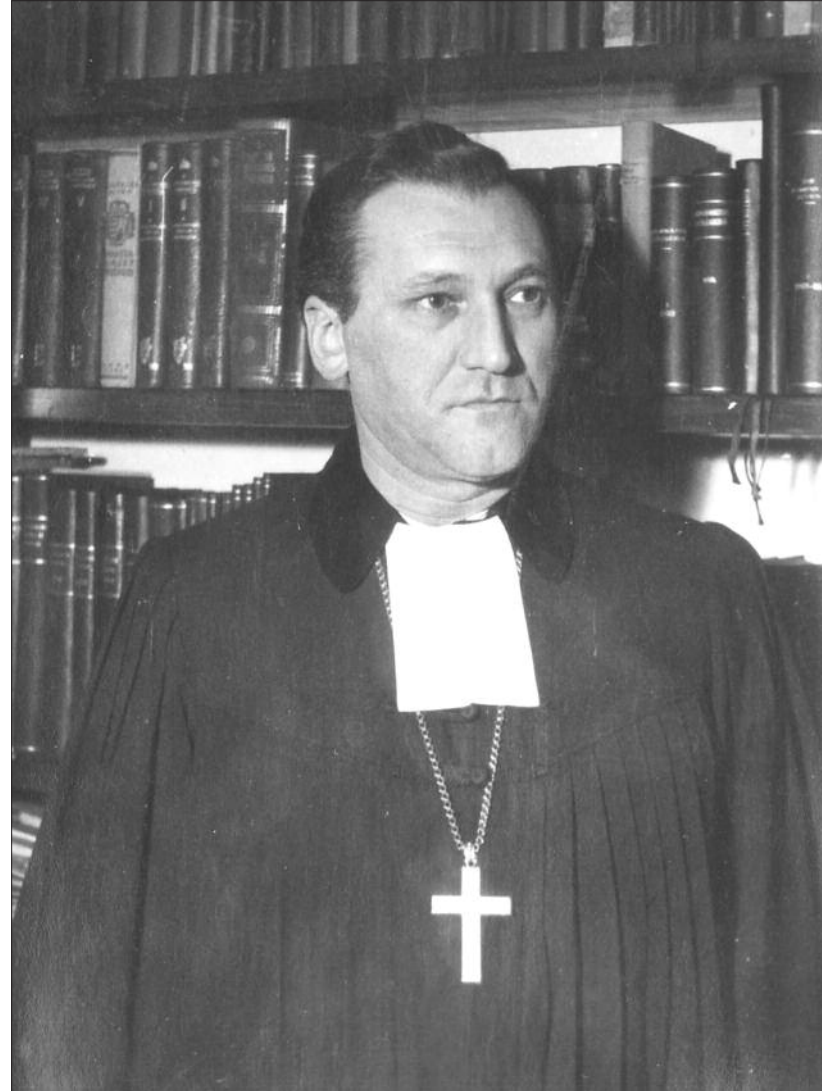
„Pár esztendő, és öregasszony leszek. Remélem, nem érem meg...” – írta 1934 nyarán. *Szendrey Júlia* közel negyvenéves volt, mikor meghalt, Csinszka pár hónappal volt idősebb, amikor 1934. október 24-én távozott az élők közül.

Márffy fájó képet festett róla búcsúzóul. Babits több versben megfogalmazta nem titkolt érzeit. Csinszka mindig ihlető forrás, sugárzó múzsa maradt halálában is.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Dezséry László emlékezete

▶ **Megvallom, húztam-halasztottam ezt a megemlékezést. Félek attól, hogy ezekért a sorokért még „kapok a fejemre”. De hát, ha elkezdjük az íráskor sorát azokról, akik száz évvel ezelőtt születtek, akkor a sort legalábbis lehetőleg teljessé kell tenni. Ezért írtam néhány hete *Kunos Jenő* misszionárius lelkészünkről is. *Dezséry László* evangélikus lelkész, püspök, publicista és író pedig 1914. február 18-án született, és 1977. november 8-án halt meg.**

FOTÓ: ARCHIV

A pécsi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem soproni Evangélikus Hittudományi Karán szerzett lelkészi oklevelet 1936-ban. 1938-ban lelkészi vizsgát tett, ekkor lett választott. Közben segédlelkészi éveit a farsori, illetve az angalföldi gyülekezetekben töltötte. 1941. szeptember 1. és 1949. január 31. között egyetemi lelkészként szolgált. E tisztségében végzett tevékenységéről *Gyórfy Eszter* ír alaposan *Párhuzamos életrajzok – Dezséry László evangélikus és dr. Vatai László református egyetemi lelkészek szolgálatának bemutatása* című tanulmányában.

„Az ifjúsági misszióknak csak egy része az egyetemisták közötti misszió, ami nem tekint vissza nagy múltra hazánkban. Mire az 1930-as évektől megerősödhetett volna, áldozatul esett a kommunista hatalomátvételnek. Tanulmányomban az egyetemi misszió hőskorának, ezen belül Dezséry László evangélikus és Vatai László református egyetemi lelkipásztoroknak állítok emléket” – olvassuk Gyórfy Eszter bevezetésében. Dezséry az Egyetemi Luther Szövetség alapításától hetente tartott bibliaórákat és előadásokat. Az 1934–35-ös tanévtől rendszeresen szerveztek egyetemi istentiszteleteket is. Az igehirdetés szolgálatát minden alkalommal más-más lelkipásztor látta el. Karácsonykor és a böjti időszakban evangélizációs alkalmakra és szeretvendégségekre hívták a fiatalokat. A lelki alkalmak megszervezésével is foglalkozott a belmissziói osztály, melynek 1936 decemberétől Dezséry László lett az elnöke. 1939-ben megválasztották a Luther-szövetség igazgató lelkészének.

1937 novemberében az *Evangélikus Élet* vezércikkben hívta fel a figyelmet: az evangélikus egyház érdeke, hogy az egyetemi ifjúság lelkigondozásának kérdését megoldja. Ennek az ügynek Dezséry igazán „élharcosa” lett, életének ezt a szakaszát pozitívumként kell értékelnünk.

E sorok írója emlékszik egy 1948-as nemzetközi ifjúsági konferenciára Gyenesdiáson, ahol Dezséry László igazán megérintett minket (köztünk *Talvitie Simo János* finn vendégünket is) megtérése történetének elmondásával.

Ezután következett egy „másik nagy fordulat” az életében. Ennek okát most nem kell kutatnunk. Szorítkozzunk a tényekre. 1948-ban, *Ordass Lajos* püspök letartóztatása után *Nyílt levél az evangélikus egyház ügyében* címmel megjelentetett írásában „az egyház ügyeként” személyi változtatásokat követelt. 1949-ben az óbudai gyülekezet lelkésze lett. Ordass püspököt 1950. április 1-jén állami nyomásra eltávolították a Bányai Evangélikus Egyházkerület éléről, ekkor lett ő – szintén erős állami nyomásra – az egyházkerület püspöke és ezzel egyidejűleg a Deák téri evangélikus gyülekezet lelkésze. Kerületi elnöktársa *Darvas József* egyházkerületi felügyelő volt.

Dezséryt 1950. június 27-én iktatták be püspöki hivatalába. 1951. április 4-én békemozgalmi kitüntetését kapott. 1952-ben megszüntették az addigi négy evangélikus egyházkerületet, és kettőt hoztak létre helyette. Ő ekkor a Déli Egyházkerület püspöke lett. Miután 1956 októberében Ordass püspök kiszabadult fogságából, Dezséry 1956. október 30-án lemondott tisztségéről, és Ordass Lajos átvehette a Déli Egyházkerület vezetését. Ordass püspök másodszori félreállításakor, 1958. június 24-én néhány órára újra elfoglalta a püspöki tisztséget, majd másodszor is – végleg – lemondott, és *Káldy Zoltán* lett az egyházkerület új püspöke.

Dezséry László ezt követően eltávolodott az egyházi élettől. A Magyar Rádió alkalmazottja lett, a belpolitikai adások szerkesztőségének munkatársa, majd főmunkatársa; szociálpolitikai, pedagógiai és közművelődési kérdésekkel foglalkozott. A *Magyar Nemzet* állandó külső munkatársa.

1958. november 16-án a Hazafias Népfront Veszprém megyei listáján országgyűlési képviselőnek választották. 1962 és 1966 között az Országos Béketanács főtájtára volt. Tagja volt a Budapesti Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottságának is.

Előzőleg sok publikációja is megjelent. A politikai tartalmúak között ilyen is: „Tudok egy olyan országról, ahol nincs könny és szívfájdalom, betegség vagy halál. Egy ország, amelyben nincsen háború, vérontás és szegénység. Az emberek nem fáradnak el, nem hordoznak terhet, és nem öregednek meg soha. Nem mondják, hogy »viszontlátásra«, mert az elválás ismeretlen lesz, és családások sincsenek.

Ebben az országban ezer és ezer mérföldet utazhatsz, és nem fogsz látni temetőt vagy temetési menetet. Nincsenek temetkezési vállalatok és hullaházak. Sohasem fogsz látni fekete gyászszalagokat az ajtókon – mivel senki sem fog meghalni. Ott nem lesz szükség sírásókra, és a koporsók szintén ismeretlenek lesznek. A ruhák, amiket viselnek, fényesek és csillogók, és senki sem öltözködik gyászruhába. (...)

Azt kérdezed, hogy honnan tudom ezeket? Egyvalaki – aki már régóta ott élt – eljött, és sokat elmondott nekem erről. Ő azt mondja, hogy mennynek hívják, és ezt mondja azokról, akik ott élnek: »Az Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeikről; és a halál nem lesz többé.« (Jel 21,3–4)”

Tisztában vagyok azzal, hogy ezek a sorok a talán már „állóvíz” tükrét újra felkavarták. Sokan úgy érezték, ez az írás vízbe dobott kő. Pedig nem ez volt a cél, csak a megemlékezés. Dezséry politikai kanyarjaira még mindnyájan emlékezünk. Ez az írás nem is a tisztára mosás érdekében született. Megvallom, hogy a vasárnapi, *Hétfélig jegyzetek* című rádiós adását magam és családom is hallgattuk, akkor is, ha – családon belül is – vitakoztunk a tartalmával. Úgy éreztük – családon belül és azon kívül is –, hogy Dezséry nemcsak egyházától szakadt el, hanem az élet forrásától (Istentől) is.

Mégis lelkiismeretem diktálja a következő személyes sorokat is. Még teológus voltam, amikor Dezséry László püspökként meglátogatta a teológus ifjúságot. Elmondta előadását, majd hozzászólásra szólított fel. Engem személy szerint is mint akkori szeniorjelöltet a teológusok között. Szavaim után így válaszolt: „Veled vitatkozni tudnék, de hozzájárulok szeniori szolgálatodhoz.” (Akkor még egy teológus szenior választásához is ez a „jóváhagyás” kellett!) Az alkalom után elhívtott sétálni. Többek között ezt mondta: „Nem felejttem el, hogy első hitoktatóm édesapád volt.” S a szegényesen öltözött teológus hamarosan egy telikabátot kapott a püspöki hivataltól.

A hetvenes években találkoztam vele a Madách téren. Erős hangon kifogásolta, hogy őt a lelkészek nem látogatják, én sem... Emlékezni szerettem volna, nem vitatkozni. Nekem is megvan a véleményem egyházi útjáról. De talán ennyi idő után jó, ha Istenre hagyjuk a végső „értékelést”. Mi pedig emlékezzünk arra, hogy 1914-ben (ebben a zivataros évben!) egyházközpontunknak sok szolgája született, többek között *Csepregi Béla*, *Győri János*, *Kunos Jenő* és *Dezséry László*, és még mások...

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

Evangelikus Hittudományi Egyetem – 2014

Jó teológia?

Közel egy évtizede jelent meg magyarul is egy nagyszerű sikerkönyv ezzel a címmel: *Milyen a jó teológia?* Népszerű, híres teológus tudósok vallanak benne arról, miért is fontos az egyház számára, hogy tudományos képzésben részesüljenek a lelkészek, a hittantanárok vagy a gyülekezeti munkatársak és az egyházenészek. Ez a rövid kérdés nyilván nem az épületre, finanszírozásra, infrastruktúrára, nem is az aktuális képzési tervek, hanem a téma igazi belső tartalmára, a mélyére vonatkozott.

Az Evangelikus Hittudományi Egyetemen (EHE) is napi kérdés ez, kimondva is, gondolatban is, az oktatók és a hallgatók szívében is. Tanárok benne élnek annak az egészséges feszültségében, hogy vajon minőségileg és tartalmilag képesek-e elegendő tudást és gyakorlati ismeretet adni a jövő egyházi munkásainak. A hallgatók pedig megkérdezik, mire lesz elegendő az, amit a többéves képzéssel el tudnak sajátítani.

Akkor jó a teológia szellemi műhelyként, tudományként, ha bátorít, erősít, és megtölt igazi szellemi értékekkel. Közösségként pedig a jó teológia bizalmat, jövőképet és egyre mélyebb hivatástudatot ébreszt.

Minden időre érvényes *Wolfgang Huber* figyelmeztetése: „A keresztény egyházak a kezdetektől fogva alkalmazzák a teológia ismereteit. Segítségével tisztázzák a keresztény tanítást, értelmezik a Szentírást; különböző mértékben ugyan, de a lelkészek mindig rendelkeztek teológiai előképzettséggel. Ám újra meg újra kétségeket ébreszt, hogy milyen mértékben vannak ráutalva az egyházak a teológiára – s még inkább, mondhatjuk-e, hogy a teológia az egyházak valamiféle funkciója?” – olvassuk a könyvben.

Ma nyugodtan mondhatjuk, kölcsönös a felismerés: mindkét oldalnak fontos az együttműködés, az

egymásra figyélés, az élő, őszinte munkakapcsolat.

A teológia tudományának küldetése vizsgálni és kutatni az egyházi élet aktuális jelenségeit és ezekre reflektálni. Kellő távolságból és a tudományos autonómia szabályainak

céljuk ezeknek az írásoknak, hogy bátorítsák és segítsék azoknak a fiataloknak a döntését, akiket Isten ma megszólít, és egyházi szolgálatra elhív. Mert ez az élmény minden időben a legbiztosabb alap ahhoz, hogy valaki elinduljon teológiát tanulni, és

megfelelően. Kritikai, újrafogalmazó vagy éppen normatív funkcióban.

Az egyháznak felelőssége az, hogy szakszerű és jól megalapozott kérdésekkel és válaszokkal jelenjen meg a világban. A tanításában, az igehirdetésében vagy a diakóniai szolgálatában egyaránt lényeges, hogy a mai problémák látása és feldolgozása korrekt, szakszerű és a megoldás felé segítő legyen az emberek életében. Azok pedig, akik erre a hivatásra vállalkoznak, ma is hiteles tanítványok legyenek.

Bizunk benne, hogy ha nyilván nem is tökéletes és hibátlan teológiai aként, de jó teológiára törekvő közösségként éli napjait az EHE közössége. Így enged most rövid, pillanatnyi betekintést ez a pár oldal az egyetem mindennapi életébe. Nem titkolt

meg is maradjon ezen a pályán egy egész életen keresztül.

A jó teológia jó szavakon és jó gondolatokon keresztül így épülhet szilárd tudássá és életformává a jövő lelkészeinek és egyházi szolgálatvállalóinak életpályáján. Aki kíváncsi erre, annak érdemes elindulni a tanulás, a kutatás és az egymással való közösség építésében hittel és reménységgel. Minden indulóban ott rejtőzik a jó teológia jó teológusa, ha munkával, tanulással, alázattal és kíváncsisággal minden emberi lépést megtesz. Ha kérdés, bizonytalanság vagy kétség ébred, akkor Isten Szentlelkére hagyatkozva mindig lesz iránymutatás és továbbsegítés.

■ DR. SZABÓ LAJOS
rektor

Nyitott ajtóval a nagyvilágra

A teológiai munka és a lelkészképzés területén a reformáció kora óta folyamatos a kapcsolat a külföldi egyetemekkel és egyházakkal. A wittenbergi peregrinus diákok nélkül éppúgy nem lenne ma hazai evangélikusság, mint ahogy a későbbi századokban sem maradt volna meg egyházunk a külföldi képzés nélkül a hazai lelkész-képzési lehetőség hiányában.

Manapság korábban alig elképzelhető lehetőségeket jelent, hogy az evangélikus társegyházak és az európai felsőoktatást támogató uniós programok egyszerre állnak nyitva a tanulni, szélesebb tapasztalatszerzéssel formálódni vágyó hallgatók, oktatók, munkatársak számára. A diákság minden évben nagy számban kaphat ösztöndíjat elsősorban Németországba, Finnországba és az Egyesült Államokba, de az egyházi és ökumenikus szervezetek is kínálnak speciális képzési programokat. A nyelvet jól ismerőknek lehetőségük van Rómába és Pozsonyba is pályázni.

A „nemzetköziesedésben” való részvétel nemcsak a képzésben fontos, hanem a jövőre tekintve is: hiszen ma már a fiatalok olyan nagy arányban élnek ezzel a lehetőséggel, hogy a jövő egyházának aligha lehetnek párbeszédképes lelkészei, munkatársai azok, akik nem rendelkeznek hasonló nemzetközi tapasztalattal.

Természetessé vált az is, hogy minden tanévben jelen vannak az egyetem óráin és mindennapi életében a külföldről hozzánk érkező ösztöndíjasok, és legújabb kutatási témáikról előadásokat, szemináriumokat tartanak a külföldről idelátogató oktatók.

Bár az eltérő kulturális és egyházi környezettel való szembesülés olykor próbára is teheti az embert, mégis egyre erősödő tapasztalatunk, hogy a számunkra a nagyvilág felé nyitott ajtó nem csupán a korszerű képzés, tanulás velejárója, hanem áldás a tudás és a személyiség fejlesztésében egyaránt.

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

Pedagógus-továbbképzés

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem 2004 óta – immár tíz éve – kínálja fel és szervezi azóta folyamatosan a *Teológiai továbbképzés egyházi iskolákban és óvodákban dolgozó pedagógusok részére* című pedagógus-továbbképzési programját. Tíz év alatt összesen mintegy százötven résztvevője volt a programnak, nem csak evangélikus és nem csak pedagógusi háttérből.

A résztvevők különböző indíttatásból jelentkeznek. Van, akinek a zárótanúsítványra van szüksége pedagógusi pályáján, a többséget viszont kifejezetten a teológiai alpműveltség megszerzése inspirálja a jelentkezésre. Akár az önművelés, akár az istenkeresés, akár a kötelező továbbképzést tanúsító okirat megszerzése a cél, nagy szeretettel beszélnek a továbbképzésben eltöltött időszakról.

Általában két fontos dolgot említenek, amely alapvető segítséget nyújt a munkájuk során a továbbképzésnek

köszönhetően. Az egyik a találkozás és tapasztalatcsere a kollégákkal az ország különböző pontjairól. A továbbképzési napok a közös tanulás mellett a szellemi találkozás és együttműködés lehetőségeit is megteremtik. A másik a teológiai alapismeretekben való jártasság és tájékozottság megszerzése. Bár mely szakot tanítja egy tanár egyházi (vagy nem egyházi) iskolában, az alapvető teológiai műveltségnek nagy hasznát veszi. Az óvónők számára szintén stabil háttérrel ad a teológiai tájékozottság.

A továbbképzés a Magyarországi Evangélikus Egyházzal (MEE) együttműködésben valósul meg. Az MEE az evangélikus intézményekben dolgozó pedagógusok részvételi díját tudja támogatni, ezzel segíti az iskolák és az ott dolgozó pedagógusok szolgálatát.

A továbbképzés hatodik ciklusa 2015 szeptemberében indul el.

■ DR. GÖMBÖCZ ELVIRA

A szükséges lelkiség

Egyetemünk hallgatói, oktatói és munkatársai ezen a zugló evangélikus szigeten egy egyetemi gyülekezetet alkotnak. Az oktatás, a tanulás, az egyetem működésének biztosítása mellett az is lényeges, hogyan éljük meg hitünket a mindennapokban, és milyen lelki közösséget az, amely itt körülvesz bennünket.

Azért, hogy itt mindenki otthon érezhesse magát, és tanulásához és szolgálatához megfelelő háttérrel rendelkezzen, az Evangelikus Teológus-otthon kápolnájában napi szinten nyújtunk lehetőséget az Isten igéjével való találkozásra, az elmélyedésre és az elcsendesedésre. Minden hétköznap reggel és este tartunk áhítatokat, melyeken felváltva hirdetik az igét hallgatók és oktatók.

Egymás Istenben vetett hite, teológiai tudása, reménysége és meggyőződése nagyon sok kincset rejt magában. Jó reggelente egymásra mosolyogni, együtt énekelni, erőt és bizalmat meríteni a feladatokhoz és megmérettetésekhez. Esténként pedig jó a teológustársakkal együtt fejezni be a napot, és Isten igéje üzenetét a szívünkben forgatni vagy

akár estébe nyúlóan leülni még egy kicsit beszélgetni.

Minden szerda reggel az egyetemi úrvacsorai istentisztelet számunkra a hét közös nagy ünnepe. Itt egyetemünk lelkész oktatóinak és vendég igehirdetőinek a szolgálatával úrvacsorai közösségben ünnepeljük minden héten, hogy a szolgálatra való készülésként hogyan segít meg bennünket Isten, és hogyan adja magát értünk Jézus Krisztus által. Ez az úrvacsorai közösség olyan, mint a hét leg-

fontosabb lélegzetvétele, amely feltölt és élettel ajándékozik meg bennünket.

A szolgálatra való készülésként, a gyülekezetek vagy akár hittancsoportok előtt való megálláshoz elengedhetetlenül fontos ez a lelki háttér, a közös lelki készülődés. Mindenki, aki egyetemünkön és kollégiumunkban „otthonra” lel, részese és alakítója lehet ennek a gyülekezetnek, a szolgálatra és tanítványi létre elhívott hallgatók, oktatók és munkatársak közösségének.

Ezen a kis szigeten megvalósulhat az, amiből utána mindannyian erőt és reménységet meríthetünk. Olyan „lelki műhelymunkára” nyílik itt lehetőség, amely megvalósíthatja mindazt, amire a 21. század embere a hétköznapokban kimondatlanul is vágyik: a hétköznapok és az ünnepek békeségére, a lelki megnyugvásra, a megbocsátás valóságára és a reménységben leélt életre. Igyekezzünk ezt közösen megélni, hogy ennek a jó hírnék és reménységnek hívívői lehessünk az Isten szavára szomjazó világban.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES
egyetemi lelkész

Levél Fülöptől

Kedves Egyetem! Kedves Hallgatók, Tanárok, Munkatársak, Látogatók!

2007 óta állok itt, az EHE kertjében. Meg kell mondanom, először attól tartottam, hogy *Luther* barátom mellé (pontosabban az árnyékába) kerülök, de kiderült: a lehető legjobb helyet és pozíciót választottatok számomra ehhez a hosszú áldogáláshoz.

Éppen rálátok a bejárati kapura: tudom, hogy ki mikor miként jön és távozik. Előtte haladtok el a kollégium épülete felé menet vagy onnan jövet. Érdeklődéssel követem az előadásokat, szemináriumokat – főleg ha nyitott ablaknál tartjátok. Szeretek felcsipegetni tőletek új információkat, és olykor alaposan elcsodálkozom: hova is fejlődött mára a teológia tudománya!

Meglehetősen mozgalmas az élettem ösztől nyár elejéig. Részesen vagyok az ünnepeiteknek a tanév elején és végén, amikor hosszú sorokban vonultok felé az egyetem lépcsőin. Néha még engem is megünnepeltek a születésnapomon. Volt, hogy koszorút is kaptam, ha épp eszetekbe jutott.

Ugyanakkor nagyon szeretem a hétköznapokat is. Elcsípek egy-egy jó beszélgetést, átérem, ha valaki imát mond Istennek dolgozatírás, vizsgázás előtt. Különösen is örülök,

ha látom: titeket is lázba hoz a teológia, akárcsak engem.

Azt is nagyon szeretem, ha néha megdicsérik a mosolyomat. Tényleg igyekszem mindennap frissen tartani. Tudom, hogy egy vidám tekintet sokat ér; megszépíti a komor reggeleket. Így aztán a fejembe vettem, hogy minden kapun belépőm, mellettem elhaladóra rávilantok. Élvezem, ha visszamosolyogtok.

Azt néha sajnálom, hogy nem tudok megfordulni, hogy szurkoljak egy jót, ha fociztok a pályán. Életteli hangotok azonban elér hozzám. Jó, ha tudjátok: szeretek köztetek lenni.

Idén a nyár is mozgalmas volt. Körülöttem építőmunkások sürgölődtek tözeggypot táblákkal, műanyag vödörrel. Egyik-másik meg is állt előttem, hogy megnézzék, ki vagyok. Remélem, jó benyomást tettem rájuk. Most egy szépen felújított épület tövében élvezem a társaságotokat.

Ezt a néhány sort azért írtam, hogy tudjátok: számíthatok rá. Köszönöm, hogy itt állhatok! Talán másképp is tehetnék, de eszemben sincs máshová állni. Jól érzem magam veletek. Isten áldjon benneteket!

Fülöp testvér

■ DR. VARGA GYÖNGYI

Halállisták? Nem, az Élet Könyve!

Az egyháztörténeti tanszéken készül az *Evangélikus lelkészek Magyarországon (Elem)* adatbázis. A projekt célja, hogy egységes módszerrel készült, on-line adatbázisban és nyomtatott formában is elérhető történeti névtárat adjon kézbe, mely a teljesség igényével a kezdetektől 1920-ig közli a történeti Magyarországon szolgált evangélikus lelkészek névsorát és alapvető életrajzi adatait. A személynevek betűrendjében most felépülő „proszopográfiai” részt reménység szerint egykor majd a gyülekezetek betűrendjét követő „archontológiai” összeállítás is követi.

Mire jó egy ilyen lelkési névtár? A német „Pfarrerbuchok” korábban pusztán egyháztörténeti célkitűzéssel ké-

szültek, amint egy-egy egyházszerkezeti egység az „Emlékezetek meg előjáróitokról” bibliái mottó (Zsid 13,7) jegyében felőlnéktek magukat saját múltja feltárásáért. Az elkészült eredményt azután a családfakutatók és az életrajzi lexikonok szerkesztői is boldogan hasznosították. Az utóbbi negyedszázadban azonban egy másik társadalomtudományi diszciplína fedezte fel magának ezt az adattömeget: a történeti szociográfia, annak felismerésével, hogy az egyházi anyakönyveknek hála a polgári és értelmiségi rétegek között a papság életrajza a legjobban dokumentált, szinte a nemesi családok forrásadottságait is megközelíti.

Így ma a lelkési történeti névtárak segítségével vizs-

gálják a családszerkezetek, az iskolázottság, a társadalmi és földrajzi mobilitás, a karrierstratégiák és más szociális magatartásformák történetét, azaz a „Pfarrerbuchok” szinte már fontosabbak a profán tudományos kutatás számára, mint saját egyházi közigazgatásunk, melyben létrejöttek. A lelkési adattárak elemzése során ugyanis a meglévő belső (egyházi) struktúra folytán ezek az adatbázisok összerendezhetők, időben és térben összehasonlíthatók, lehetőséget nyújtva ezzel mind a kora újkori, mind a modern társadalmi folyamatok kutatására.

■ DR. CSEPREGI ZOLTÁN
tanszékvezető
(egyháztörténeti tanszék)

A fülemüle és a zsoltár

A közelmúltban részt vettem egy gyülekezeti ünnepen, amelyen a megújult templomért és orgonáért adtak hálát. A köszöntések között felfigyeltem egyre, amely egyébként dicséretesen rövid volt. A megszólaló mondanivalójába ágyazva megemlítték egy madártani kutatást, amelynek keretében egy fészekaljhoz tartozó fülemülefiókák egyik felét kiemelték a fészekből néhány hétre. Eközben minden földi jóval ellátták és gondosan táplálták, majd visszahelyezték őket eredeti környezetükbe.

A tapasztalat megdöbbentő volt: a külön nevelt fiókák életképtelennek mutatkoztak. Kiderült ugyanis, hogy a fészektől távol töltött idő volt az, amikor a madárszülők énekelni tanították kicsinyeiket. És ebből kimaradva nem tudtak kommunikálni fajtársaikkal,

a párzasi időben – udvarlási ének híján – nem tudtak társat találni.

Szép és sokatmondó történet ez arról, mennyire fontos és életbevágó, ahogyan a generációk átadják egymásnak a kommunikáció alapjait, ebben az esetben az éneklés tudományát, amelyre – az egyik legszébb daloló madárról lévén szó – mi is gyakran rácsodálkozunk.

Mi, emberek azonban jobb helyzetben vagyunk. Hiszen biztos, hogy a maga idejében, gyermekkorban könnyebben ragadnak meg a dallamok, de énekelni tanulni sohasem késő. Ebben a szellemben énekelünk, zenélünk a hittudományi egyetemen is mindenkivel, akár sok zenei tapasztalattal érkezett, több hangszerezen tanult, akár bántortalan ezen a területen. Ebben a szellemben szólaltak

meg kórusművek a teológia korábbi épületének falán elhelyezett emléktábla avatásán a Nemzeti Vágtá díszleteivel a háttérben, és ebben a szellemben képviseltük egyházunkat a reformáció hónapjának nyitó istentiszteletén a frissen megújított Kálvin téri templomban. De ebben a szellemben tanítjuk és használjuk énekeskönyvünk énekeit is az órákon és az egyetemi életben. Ezért muzsikálunk hangszereken, orgonán, harsonán, furulyán vagy akár ütőhangszereken.

És közben ne feledjük a 148. zsoltár különleges ívét, amely az Istent dicséző égi ének szerepel első helyen, ebből fakad a teremtett világ zenéje, a madarak éneke és végül a „hozzá közel álló” nép magasztalása.

■ DR. FINTA GERGELY
tanszékvezető
(egyházzenesi tanszék)

Hitünk befelé és kifelé vezető útjain

A rendszeres teológia kiemelkedő feladata, hogy utat mutasson a mai élet színes és sokrétű forgatagában, a multikulturális társadalom kimeríthetetlen lehetőségeinek és végtelennek tűnő választásainak piacán. Ehhez két fontos tevékenységet kell elvégeznie. Egyrészt folyamatosan ápolnia kell az evangélikus teológiai örökség elvi, elméleti hagyományait. Ez a dogmatika keretein belül történik meg. Másrészt dogmatikai hagyományaihoz hozzá kell mérnie az állandóan változó világ legfontosabb elemeit, és ezeket értékelnie kell. Ez a munka az etika és szociális életkörülmények között zajlik.

A tanszék aktuális kutatásai közül kiemelkedik Reuss András professor emeritus tevé-

kenysége, aki pár évvel ezelőtt hozzákezdett egyházunk hitvallási iratainak szöveggyűjtéséhez. E sorozat keretében heteken belül nyomdába kerül az *Egyességi irat (Formula Concordiae)*, amelynek magyar nyelven megjelenő teljes változatával most először találkozhatnak majd az érdeklődők. A hozzá írt történelmi kíséret tanulmány és a legfontosabb szemlélyekre vonatkozó életrajzi adatok segítségével sok új szempont ismerhető meg az evangélikus hit tartalmának belső összefüggéseiről.

A bioetikában az élet elejére és végére vonatkozó kérdésekkel foglalkozik Orosz Gábor Viktor docens, figyelemmel kísérve a technikai fejlődésnek és a tudományos eredményeknek köszönhető legújabb változásokat is. Ebben a teológia nélkülözhetetlen „beszélgetőtársa” az orvosi etikának, mert az emberről a szakágazati terhek nélküli, megbízható képet tud alkotni.

A hazai felsőoktatási kínálatban elsőként az EHE-n jelent meg az ökológia mint választható tantárgy. A keresztények ökológiai felelőssége azóta is a tanszéken folyó szociális, közteológiai munka egyik állandó eleme, mely több, egyetemünk határait átlépő intézményi kapcsolat formájában is tetesztelt az elmúlt évtized során.

■ DR. BÉRES TAMÁS
tanszékvezető
(rendszeres teológiai tanszék)

Egységes ajándék és feladat

A jelenlegi nevű tanszék közel negyedszázados történetének legkiemelkedőbb eseménye volt az európai ökumenikus kutatók társaságának, a Societas Oecumenicae tizenhétéves konferenciája ez év augusztus 21–26. között. (Az alkalomról az *Evangélikus Élet* szeptember 7-i számában olvashattunk beszámolót.) Reménység szerint sokakban sikerült tudatosítani, hogy az egyház katolicitása nem egyenlő a (római) katolicizmussal. Vagyis a *katolikus* szótól nem kell félni, csak ismerni kell a jelentését. (Néhány előadás magyarul is megjelenik.)

A konferencia is csak megerősített abban, hogy az egy,

szent, katolikus és apostoli egyházért akkor is munkálkodni kell, ha bizonyos akadályok még mindig túl nagyok tűnnek. Az egység egyszerre ajándék és feladat. Az ajándék nem mentesít a feladat alól, és a feladat (el)végzése is ajándék.

Azokat a közösségeket, amelyek elfogadják a kereszténység alapvető tanításait, minden akadály ellenére sokkal több köti össze, mint amennyi elválasztja. Nem felejtethetjük el, hogy kívülállóknak akkor is egységesnek tekintik és adott esetben egységesen ítélik el a (nyugati) kereszténységet, ha messze nem az. Az ökumenikus és a vallásközi párbeszéd már csak ezért is

szorosan összetartozik, ami az előző, 2012-es bellfasti konferencia témája volt. Vagyis vallásközi párbeszédet is egyre inkább ökumenikus érdelem folytatni, így elmélyedni a testté – és nem könyvvé vagy bármilyen mássá – lett Igében.

Idehaza ennek jó alkalma volt a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Vallásközi és Dialógus Bizottságának a két „egyházként” elismert iszlám közösségnél (Magyarországi Muszlimok Egyháza, Magyar Iszlám Közösség) tett látogatása.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER
tanszékvezető
(vallás- és társadalomtudományi tanszék)

A gyakorlati teológiai képzés hatásai

Az ember szereti a biztos, direkt megoldásokat. Szeret hinni a varázsigékben. A gyakorlati teológusképzés azonban nem a varázsigékről szól. Inkább arra ébreszt rá, hogy mennyire összetett az ember – és minden példány különböző! –, és mennyire sokrétű az egyházi szolgálat. Az a hallgató pedig, akiből jó lelkész lesz, millió határból, megtanult tartalomtól, begyakorolt és ellesett fogásból sajátítja el a szükséges tudást és készségeket.

Ebből a bonyolult szövegből néhány szálal föl lehet ismerni és be lehet azonosítani: ez itt Baumgartner keservesen megtanult, vastag könyve; ez a homiletikagyakorlaton vilámként eltalált szó, amely akkor nem is esett jól, de be-

lém égetett valami fontosat; ez a gyerekkori lelkészem szavazása és lelkülete; ez egy szelvézés élmény... A tudatosítható szálak azonban törpe kisebbségben vannak. Ami hatás egy lelkész vagy hitoktató hivatásbeli személyiségét formálja, annak nagy része nem tudatosul, „csak” elraktározódik, kitörölhetetlen jeggyé válik. A tanultakból, az élményekből, az érzelmi és lelki érintettségéből, emberi találkozásból mindenki maga gyúrja össze a saját kezével azt a hivatásbeli személyiséget, akivé válik.

Ezért nagy a felelősségük a hallgatóknak és mindenkinek, aki egy formálódó teológushallgatóval kapcsolatba kerül. Át lehet ruházni a keserű gya-

nakvás lelkületét is. Az igénytelenséget is. A felelősség áttolását is. És természetesen a hivatászeretetet, az empátiát, a csiszolt tudást, a széles körű érdeklődést is.

Kijózanító és vigasztaló tény, hogy korlátozottak a lehetőségeink is. Nincs birtokunkban a varázsszó. Nem ebből vagy abból a homiletikakönyvből fog valaki megtanulni jól prédikálni, és nem a missziológia varázsigéje nyitja majd az ajtót. Abban reménykedhetünk, hogy értékes szálainkat beleszövi az Úristen a jövő nemzedék lelkészeibe és hittanáraiba, az elrontott szálakat pedig más hatások kiszűrjük és ellensúlyozzák.

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA
a gyakorlati intézet vezetője

Célirányos szolgálat az újszövetségi tanszéken

Az ideai egyetem felé eljén történt tanulmányi kreditát-csoportosítás alkalmával lehetőség nyílt az újszövetségi tanszéken hosszú idő óta oktatott tanegységek témáinak átgondolására, időszzerű rendszerezésére és frissítésére. Újdonság, hogy az eddig különválasztott bibliaismeret és bevezetés tárgy *Bevezetés az Újszövetségbe* néven összetartozó egységként, emelt óraszámú szerepel a tantervben. Ennek révén a hallgatók a Szentírás megismerésének átfogó alapvetésére, valamint a szükséges háttérismertetek egyidejű elsajátítására számíthatnak.

A hitoktatásra való felkészítés előtérbe kerülésével az írásmagyarázat és a teológia tárgynak a megfelelő szakképzéshez illeszkedő tematikája is megvál-

tozott. A tanmenetet a hittankönyvek tartalmát és fejezeteit alapul véve a hallgatók preferenciája szerint állítjuk össze, így segítve a leendő hitoktatók, hittantanárok és katekéták mindennapi munkáját.

A nappali szakos lelkész-képzésben hasonló mintát követünk: a három egyetemi félévet felölelő exegézis tárgy témáinak igei alapvetését egyházunk perikóparendjéből kölcsönözzük. Mindezt összehangoljuk az újszövetségi teológia hagyományosan oktatott nagy témáival. Az írásmagyarázati teológia művelésével a leendő lelkészek későbbi szolgálatuk során is gyakorlati haszonnal forgatható anyagokhoz és ismeretekhez jutnak.

Időszakos angol és német nyelvű kurzusainkkal, vala-

mint a teológiai doktorátus mellett egyetemi angol szakos végzettséggel is rendelkező munkatársunk szolgálatával tanszékünk az intézmény modern idegen nyelvi oktatásába is bekapcsolódott. Doktori iskolai óráink és szemináriumaink derek részét szintén angolul tartjuk, ám ez elsősorban nem az oktatók, hanem a doktoranduszhallgatók magas színvonalú nyelvismeretét és képességeit dicséri.

A célirányos korszerűsítés tanszékünkön reményeink szerint vonzóbbá és hatékonyabbá teszi egész hittudományi egyetemünk jelenlétét és szolgálatát az egyház határain innen és azokon túl is.

■ DR. BÁCSKAI KÁROLY
tanszékvezető
(újszövetségi tanszék)

„A gyógyulás mindig kapcsolatban történik”

Beszélgetés Csáky-Pallavicini Zsófiával

► **Gyermek és ifjúsági klinikai szakpszichológus, hittanár, ifjúsági lelkipedagógus, családterapeuta, családanya. Csáky-Pallavicini Zsófia 2014 februárja óta oktat pszichológiát az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. A sokoldalú és nyitott tanárnőt most motivációi mellett arról is kérdeztük, ennyi idő után hogyan érzi magát körünkben.**

– *Mi terelt téged a pszichológia felé, mi alapján választottad ezt a hivatást?*

– A családban nagy hagyománya van a segítő szakmák gyakorlásának. Pszichológusok, gyógypedagógusok, tanárok, hittanárok, szociális munkások sorjáznak a számomra fontos személyek között. Ez kicsi gyerekkoromtól meghatározta a körülöttem uralkodó gondolkodásmódot az emberről, a világról, a nehézségekről... ebben nőtem fel.

Ugyanakkor számos más terület közül, amelyekhez szintén vonzódtam, azért választottam épp a pszichológiát, mert végső soron mindig oda lyukadok ki, hogy engem az érdekel: a jelenségben hogyan van jelen, mit él át az egyén? Világéletben kíváncsi voltam másokra. Szerettem meghallgatni, kérdezni, megfigyelni.

Az is kezdettől világos volt, hogy a pszichológia szakon a klinikai irányvonal. A konkrét ember, az elakadá-

sai, a lelki betegségei, a szenvedése. A legjobban a gyerekek fejlődése, érlelődése fogott meg. Máig lenyűgöz a gondolkodásuk, a lelki rezdüléseik, finom „antennáik” megfigyelése, és nagyon inspirál, ha azon gondolkodhatok, miként tudom az elakadt fejlődést továbbsegíteni, egy trauma megterhelő hatásait oldani vagy akár megfejteni, hogy egy-egy komplex tünet mögött milyen nehézségek összessége húzódik.

A legszebb az egészben az – és ezt minden jól működő terápiaiban átélem –, hogy a gyógyulás mindig kapcsolatban történik. Ilyen kapcsolatokon dolgozni hatalmas megtiszteltetés és személyes fejlődési lehetőség is egyben.

– *Katolikus hittanár is vagy. Hogyan éled meg a kapcsolódást, kapcsolódásokat teológia és pszichológia között? Mit jelent ez számodra?*

– Már a pszichológia szakra készülve megéltém, hogy sok emberben

zavart kelt, ha a pszichológia és a hit szempontjait egymás mellé kell helyezni. Sokan úgy élték meg körülöttem is, hogy a kettő nem összeegyeztethető, sőt hogy a pszichológia az ember hitét veszélyeztető „erő”. Bár sok tapasztalatom volt arról, hogy ez nem így van, nagyon fontosnak éreztem, hogy mindkét területnek, tehát a vallásnak és a pszichológiának is értőjévé, hiteles „szakértőjévé” váljak, s ne csak intuitív, hanem tudományos mélységű válaszaim is legyenek.

Mostanra egyre többet foglalkozom azzal is, hogy miképpen lehet a pszichológia, közelebbről a fejlődéslektan eredményeit hasznossá, használhatóvá tenni a hitre nevelésben, a valláspedagógiában. Azt tapasztalom, hogy értő kezekben a pszichológia az Istenhez való emberi közeledésnek, az elakadások feloldásának egyik fontos eszközévé válhat. Meggyőződésem, hogy ezt is töle kaptuk.

– *Hogy érzed magad nálunk, az EHE-n? Mit tapasztaltál új tanárként, milyen katolikusként evangélikus egyetemen oktatni?*

– Nagy megtiszteltetés volt számomra Szabó Lajos rektor úr meghívása. Óriási nyitottságot és bizalmat tapasztaltam meg általa – és ez a tapasztalat aztán a „kerítésen belül” csak elmélyült. Úgy érzem, ébren tartja a figyelmemet a közösré és a lényegre az a felelősség, hogy katolikusként vagyok jelen. Reflexióra késztet, és egyben nagyon sokat is ad. Személyesen nagyon gazdagító egy másik felekezeti értékeit, belső életét vagy akár küzdelmét is megtapasztalni. Nagyon igyekszem úgy jelen lenni, hogy a kincsek megosztása kölcsönös lehessen.

■ GÖMBÖS TAMÁS

Mit jelent ma a hitoktatás?

Interjú dr. Kodácsy-Simon Eszterrel

► **A hitoktatás az új köznevelési törvény miatt egyre fontosabb szerepet tölt be az egyházi és világi iskolák életében. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen katekétá-lelkipásztori munkatárs és hittanár szakra is várják az érdeklődőket. Dr. Kodácsy-Simon Eszter egyetemi adjunktust kérdeztük arról, hogy ezek a képzések kinek ajánlhatók, és az ilyen diplomával rendelkező szakemberek milyen pozíciókat tölthetnek be az egyházban.**

– *Milyen lehetőségei vannak ma egy hitoktatónak?*

– A 2011-es köznevelési törvény változásai miatt több hittanárra van szükség, mint a korábbi években. Az állami általános iskolákban bevezették a kötelezően választható hit- és erkölcsstanórát, amely az iskolai órarendbe került be, ezért magasabb

lett az óraszám is. A lelkésznek ezért szüksége van olyan munkatársakra, akik akár fő-, akár félállásban, akár óraadóként segítik a munkáját.

– *Hogyan válhat valaki hitoktatóvá?*

– Az ideai tanévtől kezdődően tanári diplomával már két vagy három féléves mesterképzésben is szerezhető hittanári diploma. Hitéleti alapkép-

zettség hiányában ezt meg kell előznie egy két féléves részismereti képzésnek. A teljes képzési idő így két plusz két félév – tanítók esetében két plusz három félév – a korábbi két plusz öt félévhez képest.

Tanári diploma nélkül a hat féléves katekétá-alapképzés végezhető el, ezután pedig egy négy féléves hittanárképzés teljesíthető. Szeptembertől elindítottuk az osztatlan hittanárképzést is. A hittanár szakot az Eötvös Loránd Tudományegyetemen zajló tanárképzés tizenöt szakának egyikével lehet párosítani, a képzési idő tíz vagy tizenegy félév.

– *Milyen formában szerveződnék ezek a képzések?*

– A hittanár szakokat nappali képzési formában indítjuk, de mesterképzésben az órákat tömbösítjük, így munka mellett is végezhető. Katekétá szakot nappali és levelező tagozaton is indítunk.

– *Mi a különbség a katekétá és a hittanári végzettség között?*

– A Magyarországi Evangélikus Egyház 2014-ben elfogadott zsinati törvénye alapján a hittanár és a lelkész minden intézménytípusban végezhet hitoktatást, érettségiztethet is; a katekétá ellenben általános iskolában, óvodában és gyülekezetben taníthat hittant.

– *Számodra mit jelent a hitoktatás?*

– Szeptemberben az egyik hitancsoportomban foglalkoztunk a diákok, hogy remélik, idén is olyan jókat beszélgetünk és vitatkozunk, mint tavaly. Azt hiszem, számomra ez a legfontosabb: a közös úton járás. Ennek mindennapos feladata nem könnyű, de jó látni azt, ahogyan a diákok évről évre, óráról órára változnak, s hogy néhány év után hogyan emlékeznek vissza a jó beszélgetésekre és vitákra.

■ BÖSZE VERONIKA

Gyógypedagógia és teológia – gyakorlati megközelítésben

Gyógypedagógiai vonatkozásban a társadalmi integráció fogalma az a folyamat, amely a fogyatékos emberek társadalmi kirekesztődése ellen igyekszik hatni. A modern kor alapvető emberi jogi dokumentumai szerint ezt a kirekesztődést a lehetőségekhez mérten minél inkább meg kell szüntetni, a modern társadalomnak befogadónak és elfogadónak kell lennie. Hogy ez a cél minél inkább megvalósulhasson, olyan attitűdöket, hozzáállást kell erősíteni elsősorban az oktatás-nevelés folyamatában, amelyek ezen szemléletet támogatják.

Gyógypedagógusként és leendő hittanárként úgy gondolom, azok az emberek, akik szocializációjuk során egy új, más dimenzióval, a keresztény vallás által közvetített értékek dimenziójával is találkozhatnak, közelebb tudnak kerülni embertársaikhoz. Az elfogadásra és befogadásra buzdító felebaráti szeretet olyan utakat nyithat, amelyeken keresztül

sokkal hamarabb és talán sokkal nagyobb meggyőződéssel juthat el az ember a nyitottságra a másik ember felé, legyen szó fogyatékosokról vagy más különbségekről.

Az evangélikus vallás számára az ember különleges teremtmény. Nem az egyéni különbségek kerülnek a középpontba, mert az Istentől teremtés csodája egyenlővé tesz, a különbségek közössége alakul ki. Vagyis a közösségek kiemelkedő szerepe és a jézusi cselekedetek – a korabeli társadalom peremén lévőkhöz való odaforulás – jelentősége a vallásos nevelés során még inkább megerősítheti az elfogadó, pozitív attitűdöt.

Azt gondolom, a keresztény nevelés olyan értékek közvetítésére képes, amelyek értékállóak, a folyton változó, egyre inkább globalizált világban is állandó támpontot nyújtanak a helyes, emberhez méltó attitűdök és viselkedés kialakításában.

■ CZOMBOS DOROTTYA

Könyvtári újdonságok

Könyvtárunk állománya közel 62 ezer kötet, mely az év során folyamatosan bővül aktuális magyar és idegen nyelvű, főként teológiai irodalommal.

Az idén nyáron az intézményben pályázati forrásból finanszírozott energetikai fejlesztés keretében sor került a könyvtár felújítására is: a festésen kívül az ablakok cseréje és a világítás korszerűsítése is megtörtént.

Az új tanév informatikai fejlesztéseket is hozott. Szeptember óta már a könyvtárban is elérhető a wifi, illetve az egyetem összes számítógépéről

biztosított a hozzáférés az Akadémiai Kiadó folyóirat- és szótáradatbázisához, valamint a Cambridge-i Egyetem folyóirat-adatbázisának főként bölcsészeti- és társadalomtudománnyal foglalkozó részéhez.

A könyvtár 2011 óta szkennelrel segíti a vakok és gyengénlátók munkáját. A lapolvasót az érintettek a látásérültek számára készült speciális programmal ellátott számítógéppel tudják használni.

Ebben az évben további szerződéskötésekre, valamint e-bookok vásárlá-

A kutatás útján

Van egy vágy, amely újra és újra hatalmába kerít. Beszélgetsz a gyülekezeti tagokkal, prédikációra vagy éppen hittanóra készül, és este, elalvás előtt még annyi erőd van, hogy megfogalmazd magadnak: „Mennyire jó lenne pontosan utánanézni a mai kérdésnek...” Másnap a polgármesterrel, az egyetem rektorával és a bank főigazgatójával tárgyalysz. Este ifin neked szegezik a kérdést: „Lehet-e a 21. században még kereszténységéről beszélni? Befolyásolhatja-e egyáltalán a hitünk ezt a körülöttünk kavargó világot? Lehet aktuális egy kétezres éves evangélium?”

Ha nem éred be ezekben a helyzetekben a sablonos válaszokkal, és napjaink pluralista társadalmában dialógusra nyitot, értékőzvetítő keresztényként akarsz élni, nincs más hátra, mint engedni annak a vágnak, amely a megértés, a válaszok felkutatásának útjára vezet.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori Iskolája ehhez az úthoz kínál hároméves keretet, amely lehetőséget ad a saját témában való elmélyülés mellett szakterületekbe való betekintésre is. Félévente változó témájú szemináriumokon gyümölcsöző eszmecserekre kerül sor, és a kutatás mellett megtapasztalhatod a közösség erejét is.

Az EHE oktatói számtalan érdekes témában vállalják a doktoranduszok irányítását. Íme, néhány a lehetséges témák közül: társadalomtudományok az Újszövetség kutatásában; identitás-kérdések az Ószövetségben; a megigazulás teológiai tematikájának erőpróba globális etikai kérdésekben; az evangélikus spiritualitás a keresztény nevelés és oktatás összefüggésében; kommunikáció a Bibliában és az egyházban; a „közteológia” eredői a 20. századi teológiatörténetben; az ökumenikus mozgalom a 19–20. században.

Kezdő kutatóként az EHE doktorandusza nem magányos tudós. Bekapcsolódhat a nemzetközi eszmecserebe, és ezzel hozzájárul az egyház teológiai munkájához, annak minőségéhez és életszerűségéhez. A Doktoranduszok Országos Szövetsége félévente megszervezi a hittudományi osztály konferenciáját, ahol be lehet mutatni az egyéni témákat a magyar nyelvterület doktoranduszainak és egyetemi oktatóknak is.

A neuentdeltelsai Augustana Egyetemmel, a mainzi Johannes Gutenberg Egyetemmel, a Lutheránus Világszövetséggel, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel fenntartott élő kapcsolatok egyaránt segítenek a minőségi kutatói munka elmélyítésében. A szemináriumok, a konferencialátogatás, a kutatás és a publikálás mellett a tavalyi tanévet isztambuli és mainzi tanulmányi kirándulás is tarkította.

Az indulás előtti kérdésekre a doktori iskola friss honlapján találhatsz válaszokat (<http://teol.lutheran.hu/index.php/hu/di>), de az oktatók és a doktoranduszok e-mailben vagy akár személyesen is szívesen segítenek.

■ KALIT ESZTER
doktorandusz

sára is sor kerül; például a JSTOR vállalással és filozófiával foglalkozó adatbázisomagiának, valamint az Amerikai Teológiai Könyvtárak Egyesülete vállalttudományi adatbázisának (ATLASerials) beszerzésére. A fenti adatbázisokon és e-book-csomagokon keresztül elérhető a kurrens teológiai irodalom, melynek segítségével az intézmény hallgatói és oktatói könnyen figyelemmel kísérhetik az aktuális témákat, legújabb cikkeket, tanulmányokat, és ezeket hasznosíthatják az egyetemen folyó oktató- és kutatómunkában.

■ MÉSZÁROS KORNÉLIA
könyvtáros

Közel a zenéhez, közel hozzád, közel Istenhez

Találkozás a Közel zenekarral

▶ Két éve, a fonyódligeti Szélróza fesztivál utótalálkozójára összeállt egy formáció, amelyet akkor még *Teológus zenekarnak* hívtak. Először csak áhítatokon, gyülekezeti napokon zenéltek, de azóta népszerű koncerteken énekelnek együtt a közönséggel. Nevük is más lett, ma már *Közel* zenekarként képviselik a fiatalokat is megszólító keresztény könnyűzenét. Az együttes néhány tagjával, *Baranyay Bencével, Nagy Szabolccsal, Szemerei Benjáminnal, Szidoly Rolanddal, Vincze Déliával és Wölfel Mihállyal* „születésük helyén”, az Evangelikus Hittudományi Egyetemen beszélgettünk. A másik két zenész, *Wild Anna és Hajdich-Szmola Patrik* sajnos nem tudott jelen lenni.

– Inkább a finn gospel vagy az amerikai dicsőítő stílust képviselitek?

BENI: Szeretnénk minél több buzdító, lelkes, vidám dalt játszani, és erre a Pekka Simojoki-dalok bizonyultak a legalkalmasabbnak, mert egyszerűek és fülbemászóak. De ez nem kizárólagos, ha meghallunk egy számot, ami

BENI: Merjük azt mondani, hogy koncertet adunk! Nem kell ettől a szótól félni, nincs benne semmilyen mögöttes tartalom, hogy sztárok akarunk lenni. A koncertben benne van az a zenei élmény, amit mi képviselünk.

– Keresztényeknek vagy világiaknak szóltok?

tetszik, de nem finn, attól még beveszük a repertoárba.

– Koncertnek vagy szolgálatnak tekintitek a fellépéseket?

BENCE: Természetesen szolgálatnak, de egy gazdagabb zenei élménnyel. Törekszünk a közös éneklésre, de nem hagyjuk ki a szólókat sem. Egy klarinetszólo adott esetben nagyobb szolgálat, többet ad, mint a kiüresedett szavak.

ROLI: A környezettől is függ. Ha épp vasárnap a templomban vagy itt a teológián játszunk, akkor szolgálatként fogjuk fel, de a Szélrózsán két alkalmunk is volt fellépni, amelyből az egyik inkább koncert volt, a másik pedig istentiszteleten való szolgálat. Mindebben az a legjobb, hogy mindkét alkalmon tudtunk közösen énekelni.

SZABI: Nem az a célunk, hogy „ti, nem keresztények, térjetelek meg”, inkább egyfajta indirekt missziót folytatunk. Ha egy kis közösség már összeállt, jól érzik magukat, és a kívülállók ezt látják, akkor ők is csatlakozni fognak.

BENCE: Elég fülbemászóak ezek a dallamok, ezért akik korábban sosem hallottak keresztény zenét, de eljönnek egy gyülekezeti napra, könnyen megjegyzik, és később ők is szívesen hallgatják.

ROLI: Világi barátoktól kapunk olyan visszajelzéseket, hogy bár először furcsa volt számukra a keresztény szöveg, de jókedvük lett tőle, és élvezték ezt az „örömméretet”.

DÉLIA: Nem elcsépett, olykor már szájbarágósnak tűnő szövegeket énekelünk. Ott van például a „Lábaim a földet itt bemérik...” kezdetű dal, ami-

ről nem feltétlenül derül ki első hallásra, hogy keresztény ének. Szerintem ez sokkal vonzóbb a mai fiataloknak.

– Éreztek még lámpalázat a fellépések előtt, vagy már rutinból zenéltek?

SZABI: Van egy elvárásunk saját magunkkal szemben, hogy nagyon jól játsszunk, és a maximumot adjuk. Ez sokszor nem sikerül, és olyankor megharagszunk magunkra, hogy nem próbáltunk eleget. Ha a próbán százötven százalékot nyújtunk, akkor a koncerten abból lesz nyolcvan százalék. Begyakorolhatjuk, hogy egyes helyzetekben hogyan fogunk viselkedni, de a színpadon biztos, hogy egész máshogy fog elsülni.

MISI: Az ilyesmin segítenek az olyan pillanatok, mint amikor a Szélrózsán koncert közben elszakad Roli gitárjának a húrja, és van öt percünk rögtönözni. Utána már sokkal könnyebb a lámpalázat kezelni!

BENI: Az idő múlásával meg lehet szerezni egyfajta színpadi rutint. Az izgalom nem elkerülhető, ugyanakkor egy idő után kívülről már nem látszik meg rajtunk.

ROLI: Úgy érzem, most már kezdünk felszabadulni, az énekesek is egyre szabadabban mernek mozogni...

DÉLIA: Az első koncerteken még nagyon lámpalázások voltunk. Nem tudtuk feldolgozni, hogy fiataloknak énekelünk, ugyanakkor a szövegek Istenről szólnak. Hogyan lehetünk egyszerre lazák és mégis komolyak?

BENI: Szerintem lazák vagyunk! – *Igaz a legenda, hogy a Közel név a Kozelről jutott eszetekbe?*

BENI: Egy jó lutheri szokás szerint együtt söröztünk, és a sörök neveit próbáltuk úgy átalakítani, hogy egy kreatív szó kerekedjen ki belőlük. Sajnos a „Börsödi” nem hangzott olyan jól, de a „Kozelről” egyből eszünkbe jutott az, hogy „Közel”...

ROLI: Ebben az is közrejátszott, hogy gyorsan kellett nevet választanunk. Először még nem voltunk biztosak benne, hogy a *Közel* jó lesz, de ahogy egyre többet mondogattuk, mégis megtetszett. Azóta lett szlogenünk is: „Közel a zenéhez, közel hozzád, közel Istenhez.” A Facebook-oldalunkon pedig épp tegnapi értük el a négyszázadik látjót!

■ KOVÁCS BARBARA

Élet a teológia után

Interjú Szlaukó Orsolya lelkészével

▶ Júliusi lelkésszé szentelése után a szegedi evangélikus gyülekezetben kezdte meg szolgálatát *Szlaukó Orsolya*, az Evangelikus Hittudományi Egyetem volt teológus-lelkész szakos hallgatója. Most frissen szerzett élményei mellett azt is megosztotta velünk, milyen érzésekkel gondol vissza a teológiai töltött időszakra.

– Lelkésszé szentelésed óta milyen tapasztalatokkal gazdagodtál?

– Fantasztikus a szegedi evangélikus gyülekezetben szolgálni, ahol hatalmas szeretettel, kedvesen fogadtak. Belevetettem magamat a feladatokba, és igyekszem mindent a legjobb tudásom szerint végezni. Bevallom, még szokatlan érzés a „lelkész” megszólítás, de amikor hallom, felidéz bennem a szolgálat ajándékát. Nincs nagyobb csoda, mint Isten vezetésén, szeretetén keresztül emberekkel foglalkozni. Máshogy tekintek mindarra, amit az egyetemi évek alatt inkább elméletben, a hatodévfolyam alatt már gyakorlatban is tapasztaltam. Jobban

érezem a felelősség súlyát és azt, hogy mit jelent egy gyülekezetben mindig készen állni, „nemcsak lámpást vinni, hanem olajat is”.

– Milyen útravalót adott az EHE, ami a mindennapi életedben, munkádban rendszeresen segítségedre van?

– A teológián barátságos környezetben szerezhettem meg az alapokat, amelyekre most stabilan építek tudok. Iránymutatást kaptam például a gyülekezetépítés vagy a gyermekpedagógia terén és ahhoz is, hogy a teológiai irodalom útvesztőiben boldogulni tudjak. Ez a közeg a három legfontosabb dologgal vertezt föl: először is tudással és tudás-

vággyal, ami arra ösztönöz, hogy bizonyos teológiai kérdéseken tovább gondolkodjak. Másodsor: hogy szeretettel és segítőkészséggel forduljak az emberek felé. Harmadszor pedig hogy alázattal álljak a gyülekezet elé, ha Isten igéjét hirdetem, és hogy a gyülekezetépítésbe fektetett munka eredményét ne azonnal, hanem türelemmel várjam.

– Mire emlékszel vissza legszívesebben teológiai tanulmányaidból? Miért volt jó az EHE-re járni?

– A legfontosabb, amit kiemelnék, a közösség, mert itt életre szóló kapcsolatok születtek. Most is számíthatok a tanárain segítségére, akik megalapozták tudásukkal, tapasztalatukkal és hozzáállásukkal mindazt, amit magammal vihettem. Jó érzés volt, hogy mikor visszalátogattam, minden tanárom nagy szeretettel, örömmel és érdeklődéssel fogadott. Nem győzők hálát adni Istennek a barátaimért, akikre bármilyen lehetetlen időben számíthatok. Leírhatatlan érzés, hogy ilyen közösségben tanulhattam, válhattam felnőtte, lelkésszé.

■ SEBESZTÉNY JUDIT

Közös élet, közös Opel Corsa

Házinyúlra nem lövünk? Először mindenki ezt gondolja! *Elsőben nekem is ezt mondták, de elgondolkodtam rajta, hogy akkor hogyan létezhetnek lelkész házaspárok. Vajon ez az „alapszabályt” nekik is mondták teológus korukban? Aligha! Hiszen ők is itt, az egyetemen találtak egymásra... Házinyúlra nem lövünk?! Dehogynem!*

Neki nem kell magyaráznom, mit jelent az elhívásom, és hogy milyen áldozatokkal jár a szolgálat. Nem kell attól félnem, hogy ha távoli faluba kerülök lelkésznek, nem tud velem tartani. Ott leszünk egymásnak, nemcsak a keresztény életvitelünk, hanem a szolgálatunk, a gyülekezetünk, templomunk (Opel Corsánk), magyarul mindenünk közös lesz. Megigazíthatjuk egymás Mózes-tábláját a sek-

restyében, mert mindketten tudjuk, hogy kell annak helyesen állnia. *Igen! És együtt mindig olyan jól tudunk imádkozni!* Arról nem is beszélve, mennyire szeretném, hogy a párom áldjon meg a lelkésszé szentelésemen! *Ezen már én is sokat gondolkodtam, olyannyira, hogy ki is választottam hozzá az igét!* Hú, elmondod? *Hát... nem, mert meglepetés!*

Viszont lehet, hogy a parókiánk fala üvegből lesz, és még esténként is a gyülekezet élete lesz a fő témánk... Nem vezet ez kiégéshez? *Nem, mert a szabadnapunkon kikötjük a csengőt. Vagy elmegyünk kirándulni. Vagy mindkettőt egyszerre. Vagy „csak” bízunk Istenben. Az áment én akarom a végére mondani! Jó. Ámen.*

■ KOVÁCS BARBARA és Hajdich-Szmola Patrik

Elsőéveseink mondták

„A kezdeti szorongást nagyon hamar felváltotta a közösségbe való betagozódás. Mostanra érzem úgy, hogy itthon vagyok, mind lelki, mind testi értelemben.”

Gyóni Martin

„Nagyon jó közösségre találtam mind a kollégiumban, mind az egyetemen. Sokban megkönnyíti a dolgunkat, hogy a két épület közvetlenül egymás mellett van. A reggeli és esti áhítatok keretbe foglalják és teljessé teszik a napot.”

Kutschi Renáta

„Bármelyik felsőbbéveshez vagy akár a tanárainhoz is fordulhatok a kérdéseimmel. A sok közös programnak köszönhetően nemcsak az évfolyamtársakat, hanem a többieket is közelebb érzem magamhoz.”

Molnár Kata

„Külsőként nehezebb szinten tartani a közösségi életet a bentlakókkal, de rengeteg jó lehetőséget találtam kántorként, és nagy megtisztetés számomra, hogy szolgálhatok az áhítatokon. Az Evangelikus Hittudományi Egyetem egy nagyon meghitt és családias második otthon.”

Jakab Johanna

„Itt mindenki egytől egyig a »csapat« kihagyhatatlan része.”

Kutyey Dániel

„A tanárok mindenkivel tudnak külön foglalkozni, ezáltal sokkal felszabadultabban, könnyedebben megy a tanulás. Az órákat és az egyetem minden területét áthatja az evangélikus szellemiség. Egy Hihetetlen Esély: ez az EHE!”

Onody Márton

Közösen a közösségért

Egyetemünkön a hallgatói önkormányzat nyolc tagból álló csapatának munkája két nagy területre osztható. Egyrészt az egyetem gyűlésein képviseljük a hallgatók érdekeit, továbbá gondoskodunk az információcseréről a vezetőség és a diákság között. Másrészt pedig célunk, hogy hallgatóink számára minél több és színesebb programot szervezzünk.

A hagyományok megtartása mellett igyekszünk új lehetőségeket is kínálni, mint például az újonnan elindult filmklub, a néptáncos estek és a zenés áhítatok. Minden évben megrendezzük az első évfolyamosok bogyobefogadját, a Mikulás-napi bulit, a farsangi mulatságot, valamint az év végi kerti partit. Ezek megszervezéséhez kiváló helyet biztosítanak az Evangelikus Teológusotthon közösségi terei. Nemzeti ünnepeinkről is rendszeresen egy-egy műsor keretében emlékezünk meg.

Külföldi kapcsolataink, ösztöndíjaink mellett fontosnak tartjuk, hogy a Budapesten működő evangélikus egyetemi kollégiumokkal is felve-

gyük a kapcsolatot. Az idei tanévben a Luther Otthonnal már el is kezdődött az együttműködés, amelynek keretében első alkalommal közös esti áhítaton vettünk részt.

Igyekszünk minél „láthatóbbak lenni” egyházunkban, gyülekezetekben, a médiában, ezért az idei évben újonnan bevezettük a médiafelelősi tisztséget is. Célja, hogy folyamatosan frissülő beszámolókat kínáljunk az EHE internetes és Facebook-oldalán, valamint az egyház egyes fórumain a hallgatói életről, egyetemi rendezvényekről.

Mindezek mellett folyamatosan kivesszük részünket a lelki élet „frissítéséből” is. A HÖK kapcsolata az egyetemi lelkésszel nagyon jó: a programokat általában közös egyeztetés után szervezzük, így össze tudjuk kapcsolni a lelki alkalmakat a kötetlenebb együttléttel. Törekszünk arra, hogy az oktatók, az egyetemi lelkész és a hallgatók jó „lelkész-hittanár-kántor” munkaközösséget alkothassanak.

■ SZIDOLY ROLAND HÖK-senior

Ülök a szokásos heti értekezleten. Röpködnek a számok, adatok, utasítások, javaslatok. Értékeljük a múltat, megbeszéljük a jelent, tervezzük a jövőt. Ki-ki vérmérséklete szerint szól hozzá, vagy burkolódzik hallgatásba a hol érdekes, hol pedig unalmasan csordogáló beszéd-folyam halatán. Majd témaváltás, de gyakorlatilag semmi nem változik. Értékelés, megbeszélés, tervezés...

Mindenki fegyelmestén viselkedik, hiszen megszokta már, hogy a hét egy bizonyos napján, adott időpontban

Értekezlet

lelik a kijáratot a munkahely útvesztőjében. Mert ez az elvárás, a követelmény, a díjazott, a trendi. S kik, ha ők nem? Hiszen mást sem sulykolnak beléjük, mint hogy „ti vagytok a legzszebbek, legokosabbak, legjobbabk...”

De mi lenne, ha egyszer csak kiderülne, mondjuk, hogy igazából mégsem a munkatársak – mégoly szorgalmas – munkája viszi előre az ügyeket? Valószínűleg összeomlana

hatalom vagy valamilyen humanitárius érdek és cél! Mit nekünk hűség, alázat, empátia, mit nekünk hit, remény és szeretet! Egyik része a gazdasági életből, a második pedig a dolgozók szívéből lett gondosan kitakarítva. Félre az ilyen ósdi fogalmakkal! Most az öntudatos, modern embernek, a felvilágosult demokratának, a korszerű európai polgárnak jött el az ideje. Na, ő majd megold mindent!

Pedig ha belátánk, hogy mennyire nem a mi akarattunktól s mennyire nem tőlünk függenek az események! Hogy mennyire nem azon múlik, hogy mit szeretnénk, van-e kellő ambíciónk, netán elég erőszakosan intézzük-e ügyeinket, s áll-e mögöttünk nagy hatalmú vállalat! S ha felismernénk, hogy a problémák, a napi feladatok megoldásának messze nem az – a mára szinte már kizárólagossá vált – elintézési módja, ha addig szekáljuk a másikat, amíg keresztül nem visszük az akarattunkat. Hanem ha okos cél érdekében okos módszereket keresünk. Ki tudja, miért nem értjük, nem tudjuk vagy nem akarjuk meglátni, hogy a döntés végső soron úgyszem az ember kezében van!

Ez nem egy új keletű felfedezés, hiszen már Pál apostol is rámutatott, amikor ekképp intette nagyobb szerénységre a korinthusi gyülekezet tagjait: „*Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést Isten adta. Úgy-hogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.*” (1Kor 3,6–7)

Igenis számolni lehet, sőt kell azzal, hogy ha probléma, gond adódik – helytől és időtől függetlenül –, van kihez fordulni vele! Nem kell mindenáron setesuta megoldásokat eskabálni és kierőszakolni, mert van, akinek lábához, keresztjének tövéhez letehetjük a bűnökön kívül a problémákat is, és egészen biztosak lehetünk benne, hogy ő meghallgatja kéréseinket, és megmutatja a helyes megoldást. Csak hinni és bízni kell benne! Ami, igaz, nem könnyű, de nem lehetetlen!

Úgy látszik – e téren legalábbis –, a helyzet az elmúlt csaknem kétezer évben nem sokat változott. Hiszen a páli figyelmeztetés ma is ugyanolyan aktuális.

■ GYARMATI GÁBOR

SEMPER REFORMANDA

„Ha azonban valaki a lelkeséssel vagy a káplánnal kíván találkozni, akkor hívni kell őket, vagy a beteget időben be kell jelenteni, még mielőtt a betegség elhatalmasodik rajta, amíg a tudatánál van. Azért mondom, mert vannak olyan késlekedők, akik nem szólnak időben a lelkeseknek, vagy nem jelentik be nála a beteget, csak akkor, amikor már nem tud beszélni, és nincs magánál. Akkor a családtagok kéri: »Uram, beszélj a lelkére«, stb. Azonban amikor a betegség nem hatalmasodott el rajta, akkor még nem akarják, hogy odamenjen valaki hozzá. Azt mondják: »Ej, nincs semmi baj, reméljük, jobban lesz majd.«

Mit tehet egy derék lelkész ilyen emberekkel, akik sem a testükről, sem a lelkükről nem gondoskodnak? Úgy élnek és halnak meg, mint a barmok. Az ilyeneknek az utolsó pillanatban kellene az evangéliumot hirdetni és a szentséget kiszolgáltatni, amint azt a pápa alatt megszok-

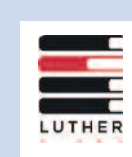
tuk. Senki sem kérdezte, hogy hisz-e, vagy ismeri-e az evangéliumot, hanem lenyomták a szentséget a torkán, mintha egy kenyérszába löknék. Nem kell, hogy így legyen, hanem azoknak, akik nem tudják elmondani, és jelét sem adják annak, hogy mit hisznek és gondolnak az evangéliumról és a szentségről, és hogy óhajtják-e (különösen akik szándékosan elmulasztották), azoknak mi nem akarjuk nyújtani, mivel azt a parancsot kaptuk, hogy a szentséget ne hitetleneknek, hanem a hívőknek szolgáltassuk ki, akik hitüket kinyilvánítják és megvallják. A többiek kerüljenek oda, amiben hisznek. Nem tehetünk róla, nálunk nem szenvedtek hiányt sem prédikációban, sem tanításban, sem intésben, sem vizsgatásban, sem látogatásban, sem valamilyen hivatalban vagy szolgálatban. Ez lenne röviden az a tanítás, amelyet a mieinknek adunk, nem nektek, boroszlóiaknak, mert Krisztus közöttetek van, és a mi közreműködésünk nélkül is megtanít mindenre, amire csak szükségetek van. Öve a dicséret és a dicsőség az Atyával és a Szentlélekkel együtt örökké. Ámen.”

► Luther Márton:

Elmenekülhetünk-e a halál elől? (Kovács Áron fordítása)

HIRDETÉS

Könyvbemutató – Luther Márton: Asztali beszélgetések

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Luther Kiadó november 11-én 17 órakor könyvbemutatót és beszélgetést rendez a Petőfi Irodalmi Múzeumban (1053 Budapest, Károlyi u. 16.) *Luther Márton Asztali beszélgetések* című kötetének megjelenése alkalmából.

Beszélgetőtársak: Márton László író, műfordító • Csepregi Zoltán egyháztörténész, a kötet szerkesztője • Németh Zoltán evangélikus lelkész.

Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus.

A belépés díjtalan. A beszélgetés élőben követhető az interneten, a pim.hu oldalon.

HETI ÚTRAVALÓ

„Íme, most van a kegyelem ideje!
Íme, most van az üdvösség napja!”
(2Kor 6,2)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti megelőző héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi hírül adják az egyházi esztendő végéhez közeledve: ítélet előtt, kegyelem alatt élünk (lásd Ézs 49,8), s oda kell állnunk Isten ítélőszéke elé. „Mindnyájunknak meg kell jelenünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy mindenki elvegye jutalmát aszerint, amit a testben cselekedett: vagy jót, vagy rosszat.” (2Kor 5,10; LK, de lásd Ef 2,8–9) Az Úr Jézus a bíró (lásd Jn 5,22); de mielőtt ítélne, eljött meghalni érted. Érted s hiszed ezt? „Bizony, bizony, mondom tinétek: mind, aki megtartja az én beszédemet, az halált nem lát örökké.” (GyLK 702) Luther írja: „Az a legjobb készenlét az ítéletnapra, ha valaki bűn nélküli életre vágyik. Krisztus mondja: az ő eljövetele megváltás. Amely szív valóban örömet elhagyná bűneit, az bizonytalorül az ítéletnapnak.” Pál mondja: „...közülünk senki sem él önmagának... (...) akár éljünk, akár haljunk, az Úrén vagyunk.” (Róm 14,7.8) Jézus így tanít: „...az Isten országa közöttetek van! (...) ahogyan a villám az egész égbolton egyszerre villan fel és fénylik, úgy jön el az Emberfia is az ő napján.” (Lk 17,21.24) A titok: Jézusban egészen közel jött hozzánk Isten országa – a testté lett Igében. A mag Isten igéje. A ma 531 éve született Luther Márton szívében nem útfélre, sziklás helyre vagy tövises közél, de „jó földbe esett, és mikor kikelt, és szárba szökken, termést hozott: ...a százszorosát is” (Mk 4,8) A Márton nevet viselő reformátor életében is eljött a nagy megpróbáltatás ideje: „...helytartók és királyok elé állítanak énertem, tanúbizonyságot nekik.” De elmondhatta: „Itt állok, másként nem tehetek”; mert „...megadatik nektek abban az órában, mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a Szentlélek.” S bibliafordításával is hozzájárult az Írás beteljesüléséhez: az Emberfia eljövetele előtt „minden nép között hirdetni kell az evangéliumot.” (Mk 13,9–11) Reformátorunk is vallotta: „Velem van az Úr; nem félek, ember mit árthat nekem?” Mi pedig hálás szívvel köszönjük Istennek hűségű szolgálóját. „Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik Isten igéjét hirdették nektek. (...) Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Különféle idegen tanításoktól ne hagyjátok magatokat félrevezetni.” (Zsid 13,6–9) Kétezer év alatt sok antikrisztus támadt, de mi maradjunk meg Krisztusban, mert: „Aki vallja a Fiút, azé az Atya is. (...) Az az ígért pedig, amelyet ő maga ígért nekünk, az örök élet.” (1Jn 2,23.25) Elfogatása előtt a Gecsemáné-kertben Jézus háromszor imádkozott; kérte mindenkor követőitől: „Virrasszatok, és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek: a lélek ugyan kész, de a test erőtlensé.” (Mt 26,41) Az Emberfia eljövetele idejét csak az Atya tudja; és az őt visszavárók feladata az állandó, éber készenlét és virrasztás. Jézus háromszor is megismétli felszólítását: „Vigyázzatok!” (Mk 13,37) Mert „Ítélet vár és számadás. // Tehozzád térek, élet Atyja, / Amíg kegyelmet várhatok. / Szívemet szent igéd áthatja, / A nagy intés: Vigyázzatok!” (EÉ 520,3.4)

■ GARAI ANDRÁS

A megelégedettség kihívása

Egy ideig küszködtem a megelégedettség gondolatával. Tiszavirág-életű erénynek tűnt számomra. Néhány pillanatig elégedettséget érzünk, aztán valami történik, és ismét visszalopakodik az elégedetlenség. Időnként az elégedetlenség, mint pozitív motiváló erő, lehet jó is. Ha olyan munkád van, amelyben nincs kilátás fejlődésre, nincsenek például kihívások, akkor az elégedetlenség változtatásra ösztönözhet.

Egy diáknak, aki elégedett a közepes osztályzattal, szüksége van valakire, aki kissé fenébe billenti. Ha valaki harmincévesen még mindig a szülei lakik, és megelégszik azzal, hogy naphosszat videójátékokkal üti el az időt, akkor ott komoly probléma van. Mindkét esetben kívánatos bizonyos elégedetlenség. Ha azonban hatvanévesen nem vagy elégedett, akkor hamarosan mogorva öregemberré vagy házsártos öregasszonnyá válsz, aki valahogy kihúzza a hátralévő időt...

A kérdés az, hogyan találhatunk megelégedettséget.

Kultúránkban az elégedettséget gyakran összefüggésbe hozzák az apátiával vagy a lustasággal, s ez bizonyos értelemben igaz lehet. Sokan felfedezték már, hogy az igazi megelégedettség a boldogság megtalálásának titka.

Az 1960-as években sokat beszéltek „önmagunk megtalálásáról”. Ez

arra az elképzelésre épült, hogy egy konkrét céllal lettünk teremtvé, és azért vagyunk itt a földön, hogy valami jelentőségeltjes dolgot vigyünk véghez. És én hiszem, hogy ez így is van. Ezért minél előbb megtaláljuk, hogy mi a célja az életünknek, annál jobb. Ha biztosan tudjuk, mi az, amit tennünk kell, akkor megelégedettek lehetünk.

Ezért a megelégedettség, bizonyos értelemben, korfüggő. Egy korosabb, érett személynek megelégedettség kellene lennie. A fiatalabbak valószínű nem lesznek megelégedettek addig, míg meg nem találják életcéljukat, hivatásukat, míg a karrierépítés ösvényére rá nem találnak.

Számomra – és feltételezem, hogy legtöbbünk számára – a következő lépés felfedezésének misztériuma életen át tartó kihívás. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem vagyok elégedett azzal, ahol most vagyok, vagy azzal, amit eddig el tudtam végezni. Ahhoz, hogy minden új napot optimistán és lelkesedéssel kezdjünk, fontos, hogy elégedettek legyünk a jelenlegi helyünkkel.

Nekem évekbe telt, míg rájöttem, hogy művész vagyok. Azért tartott ilyen sokáig, mert nem illett rám a magam által a művészekről alkotott sztereotípiát. Jó vagyok matematikából, a tudományokból, és nem vagyok külön, furcsa, mint sok művész.

Legalábbis nem gondolnám magamról. Miután túlléptem az előfeltételezéseimen, és rájöttem, hogy valóban művész vagyok, legalábbis személyiségem egy része az, elkezdtem azt csinálni, amit a művészek: művészetet. Esetemben ez a fotózás és a zenén keresztül valósult meg. Részben mint üzletember végeztem ezeket a tevékenységeket, részben pedig azért, mert a művelésük örömet szerzett.

Persze nem mindenki művész. De bármilyen módon vagyunk is „egyedi tervezésűek”, bármi is a foglalkozásunk – köztisztviselő, adminisztrátor, kereskedő, könyvelő, jogász, orvos, tanár, és lehetne még sorolni –, fontos a megelégedettségre való törekvés.

A Bibliában Pál apostol világosan mondja: „...mert én megtanultam, hogy elégedett legyek azzal, amim van. Tudok szűkölködni, és tudok bővölködni is, egészen be vagyok avatva mindenbe, jóllakásba és éhezésbe, bővölködéské és nélkülözésbe egyaránt.” (Fil 4,11–12) Persze többről van itt szó, mint csupán a munkáról. Pál arról beszél, hogy találjuk meg a megelégedettséget életünk minden területén. Legyen szó munkahelyről vagy személyes törekvésekről, megelégedettség nélkül a boldogság és öröm mindig elérhetetlen lesz számunkra.

■ JIM MATHIS

Forrás: Monday Manna

PALACKPOSTA

Imagine all the people...

John Lennon: Imagine. Sokszor halljuk a rádióban ezt a számot, könnyen beköltözik a dallama az ember fejébe. De igazán milyen gondolatokat is hordoz ez a pár akkord?

Lennon arra bátorít, hogy képzeljük el, milyen lenne a világ, ha nem léteznének olyan dolgok, amelyek elválasztják az embereket egymástól, például országhatárok. Vagy nem lenne vallás, amely okot adhat arra, hogy az emberek harcoljanak, és gyilkolják egymást. Képzeljük el azt is, hogy nincs magántulajdon, és nincs éhezés, hanem ezek helyett békében élünk, megosztjuk egymással, amit a Föld kínál, testvériség van, egység. Azt mondja John, hogy nem is olyan nehéz ezt elképzelni, csak meg kell próbálni, és ez elég.

Számomra azonban valami nem stimmel ezzel. Tulajdonképpen a dal csupa pozitív elképzeléssel van tele: béke, egyenlőség, testvériség – keresztényként csak támogatni tudom az olyan erőfeszítéseket, amelyek ezek megvalósítására irányulnak. De mégis, hiányos ez így, valami nincs rendben ezzel...

A dal elképzelése a béke és az egység érdekében teljesen megváltoztatná a társadalmi rendet. Ha, mondjuk, nem lennének országhatárok, akkor elképzelhetjük, hogy hány határon túli magyar családnak lett volna könnyebb, jobb élete. Ugyanakkor határok nélkül vajon tudnánk békében és szeretetben élni egymással? Pusztán ezen múlna? Ha nem létezne a vallás, nem lettek volna, nem lennének vallásháborúk sem? Sem keresztes hadjáratok anno, sem keresztényüldözés a mai Közel-Keleten? De ha nincs vallás, akkor hogyan választanánk egyáltalán Isten hangjára? Hogyan találkozunk vele?

Akkor lenne bármilyen kapcsolatunk a Teremtővel?

John Lennon nem ír Isten nélküli világról. Béke- és egységkonceptiójából ő mégis hiányzik. Érezzük talán, hogy nem elég pusztán elképzelni, hogy határok nélkül béke lenne. Nem elég pusztán elképzelni, hogy nincs birtoklás, és akkor megszűnik a szegénység, az éhezés a földön.

Azért nem elég, mert a pusztá képelet nem törli meg az ember gonoszságát és hatalomvágyát. A pusztá elképzelés nem pótolja a jóra való készségeink hiányát, nem forrasztja össze a töredezettségünket, és nem mozgat hegyeket, még akkor sem, ha nagyobb, mint egy mustármag. A mindenható Isten szeretete azonban igen.

A hit pedig több mint pusztá elképzelés. Az Istenbe vetett hit bizonyosság, hogy Isten jelen van ebben a világban, még akkor is, ha mi ezt nem látjuk vagy nem értjük. A hit meggyőződés, hogy Isten szeretete erősebb minden emberi gonoszságnál és szenvedésnél, még akkor is, ha mi éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk.

John Lennon azzal kezd a dalt, hogy képzeljük el, hogy nincs mennyország és pokol sem, mert akkor minden ember a mának élne. Ez nem egy keresztény, biblikus gondolat, mert a Jézust követőknek ígéretük van arra, hogy van mennyország, van örök élet. De ennek részesei egyedül Krisztusért, Isten kegyelméből lehetünk. A „mának” pedig sokféleképpen lehet élni. Jézus tanításában azonban nagy hangsúly van annak, hogy felelősek vagyunk egymásért, egymásra vagyunk bízva.

Jézus arra tanít minket, hogy szeressük, tiszteljük, segítsük egymást, itt és most, amíg földi életünk tart.

■ MOLNÁR LILLA

Névjegy: Molnár Lilla

Négy hónapja vagyok lelkész, a debreceni gyülekezetben és a debreceni egyetemi gyülekezetben szolgáló. Még tanulom, hogy mit is jelent ez a valóságban, de annyit már régóta tudok, hogy nagyon szeretek Istenről gondolkodni, beszélni és emberekkel találkozni. Nagy ajándék a jelenléte lehetősége az emberek életében, szeretnék jól élni vele!

Nem félállású – főállású lelkész

Kedves Vitális Judit!

Az EvÉlet október 26-i számában Gyümölcsöző gyümi? címmel Németh Zoltánnal készített interjút. Ebben megemlékezésre került Mesterházy Balázs is mint „a félállásban harkai gyülekezeti lelkészi szolgálatot végző Balázs...” Nos, ez ellen szeretnék protestálni, de inkább helyreigazítást tenni, és örömmel tudatni mindenkivel, hogy a Harkai Evangélikus Egyházközség főállású lelkésze Mesterházy Balázs.

Természetesen nem bántó számunkra, hogy ez tévesen jelent meg! Az Úristennek hála lehetőségünk van teljes állásban foglalkoztatni lelkészt, és tulajdonképpen ezért „ragadtam e-mailt”. Balázs messzemenően a gyülekezet főállású lelképásztora. Imígyen is megérdemli ezt a korrekciót!

Erős vár a mi Istenünk!

Köszönettel: Gosztola Szabolcs felügyelő (Harka)

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

REFORMÁCIÓ ÉS KULTÚRA

Isten dicsőítése – a zene csodájával

Fiatal kántorok és kedvenc koráljaik

► „Semmi más ne történjék az istentiszteleten, mint az, hogy a mi drága Urunk szent igéje által szóljon hozzánk, mi pedig imádságban és magasztaló énekekben válaszoljunk neki” – fogalmazott Luther a torgaui vártemplom felszentelésekor mondott prédikációjában 1544-ben. A reformáció egyik nagy eredménye az volt, hogy a gyülekezeti éneket – más néven korált – az istentisztelet szerves részévé tette. Egházunk reformációi emlékbizottsága ezért 2011-ben azt a célt tűzte ki, hogy 2017-ig, a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójáig minden évben legyen egy úgynevezett *korálünnep*, melynek lényege értékes énekkincsünk és zeneirodalmunk gondos ápolása, az együtt éneklés örömeinek újrafelfedezése. Az idei alkalom – az Evangelikus Kántorképző Intézet szervezésében – november 9-én, vasárnap este 6 órakor kezdődik a budahegyvidéki evangélikus templomban. Ennek apropójából öt fiatal kántort kérdeztünk kedvenc gyülekezeti énekeiről.

A mindössze tizenöt és fél éves *Bányai Tamás* a Csengőd–Páhi–Kaskantyú Társsult Evangélikus Egyházközség kaskantyú társ egyházközségében végzi kántori szolgálatát, helyettesként azonban ellátja Páhit és Csengődöt is. Kántori tanulmányait az Evangelikus Kántorképző Intézetben, a júliusi tanfolyamon végzi immáron ötödik éve.

– Mindig is szerettem korálozni. Ha tehetem, nap mint nap eljátszom egy-egy korált, legyen szó bármelyikről.

Mindemellett meg kell, hogy valljam, nekem nincs kedvenc korálom... Azonban ha mégis választani kellene, akkor az *Isten szívében megpihenve* (EÉ 266) és a *Van örök kincsünk becsesebb* (EÉ 286) kezdetű emelném ki. Továbbá nagyon szeretem az összes német, illetve finn eredetű korált és éneket.

Majdnem minden éneknek mondani- valója van számomra. Van, amelyek azért nőtt a szívemhez, mert kötődik a kántorképzőhöz, valamelyik pedig azért, mert úgy érzem vagy éreztem az éneklése közben, hogy hozzám is szól.

Gyakran dúdolgatok korálokat szabad időmben, függetlenül attól, hogy éppen mit csinálok.

***

A béri evangélikus gyülekezetben szolgáló *Kanizsár Dorottya* is még csak tizenhat esztendő. 2008 júniusában volt először Fótton, és már azon a nyáron – napra pontosan emlékszik a dátumra: augusztus 16-án – játszott az istentiszteleten, meghozta a *Paradicsomnak te szép élő fája* kezdetű korált (EÉ 365). Később bátrabb lett, két éneket is vállalt. 2012 óta minden vasárnap ő szolgál az istentiszteleteken. Tervei szerint 2016 tavaszán Isten áldásával lesz meg a kántori oklevele.

– Kedvenc éneke a *Jézus, te égi szép* kezdetű ének (EÉ 389); sokszor választom akár fő-, akár kimenőénekként. Az úgynevezett „Jézus-énekek” közé tartozik, melyekben Jézust arra kérjük, hogy tisztson meg bennünket, és mutassa meg nekünk akaratát. Főként azért szeretem, mert a kíséretében nagyon szépek az összhangzatok, és a szövege is értékes, sokat jelent nekem.

Úgy vélem, az ige hirdetésénél és Isten dicsőítésénél csak az lehet szebb, ha mindez a zene csodájával történik. Ebben szeretnék minél tovább a gyülekezetem segítségére lenni.

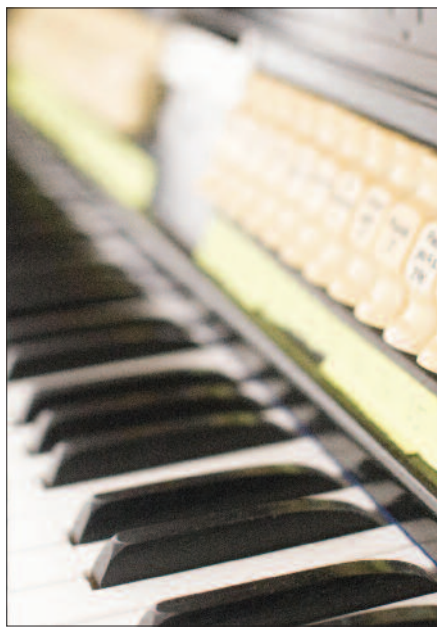
***

Ugyancsak az *Evangelikus énekeskönyv* 389-es éneke a kedvence *Boros Nórának*. A tizenkilenc éves lány a nádasdi gyülekezetben látja el a kántori feladatokat.

Nóra 2010-ben, konfirmációra készülő nyolcadikos tanulóként kezdett érdeklődni az evangélikus énekek iránt. Akkor fogalmazódott meg benne az is, milyen jó lenne, ha egyszer majd ő ülhetne a harmóniumnál. A gyülekezet korábbi kántora, *Rácz Miklósné, Márta* néni vette pártfogásába a zenei előképzettséggel egyáltalán nem bíró lányt, és kezdte el megismertetni őt a korálokkal. Egy-másfél év múlva vasárnapként már egy-egy korált ő játszott az istentiszteleten. 2011 nyarán, majd az azt követő két nyáron kántorképző tanfolyamon vett részt Fótton, ahol rengeteg segítséget kapott a szolgálathoz.

Sok korál áll közel a szívéhez. Hogy legkedvesebbékként miért pont a 389-es éneket nevezi meg közülük?

– Számomra elsősorban azt üzeni, hogy nem szabad elcsüggednem, akármilyen nehézég van is előttem. Ha vannak olyan emberek, akik elfordulnak tőlem, Istenre akkor is számíthatok, így nem leszek okom félelemre. Olyan ez az ének, mint

ZSOLICZAI BALÁZS FELVÉTELE

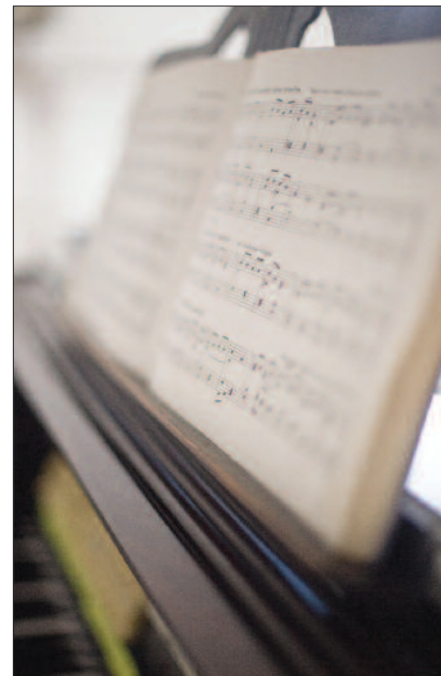
egy imádság, megfogalmazza kéréseimet Jézus felé, hogy szükségem van a segítségére. Mikor az élet valamilyen nehézséget, kihívást hoz eléem, van, hogy elkezdtem ezt a dalt dúdolni, és utána úgy érzem, sikerül könnyebben venni az akadályokat.

***

– Tíz évet zongoráztam, négy évet orgonáltam zeneiskolában. Tíz alkalommal hallgatóként vettem részt kántorképző tanfolyamon, három éve harmóniumot tanítok – összegez *Remenár Tamás*.

A huszonnégy éves fiatalember öt éve kántorkodik a domonyi evangélikus gyülekezetben, és egy éve Vácgresen is szolgál minden alkalmon.

– A korálok megismerésében, szeretetében nagypapám mellett, aki ötven

évig volt kántor, a főtí kántorképző is nagy szerepet játszott. Kedvencem az *Öröm van nálad* (EÉ 364), elsősorban a dallama miatt. Igaz, hogy világi eredetű, mégis azt gondolom, hogy nagyon inspiráló ének, mindig örömmel énekelek, játszom. Nem utolsósorban több szerzőt is meghihletett *Bachtól Gárdonyiig*. Egyértelműen hálaadó ének, gyülekezetünk egyik alapéneke.

***

– Amikor a családommal úgy döntöttünk, hogy evangélikusok leszünk, az egyik nagyon meghatározó dolog az volt számunkra, hogy az istentiszteleten korálokat énekelhetünk – eleveníti fel a kezdeteket *Takács Dóra*. – Értékes énekek ezek, a szövegi tartalom szempontjából és zeneileg egyaránt. A zuglói templomban annak idején *Finta Gergely* volt az orgonista, aki a korálelőjátékok színvonalas előadásával még közelebb hozta hozzám egyes korálok dallamait, így aztán hamar megszerettem őket.

A huszonnégy éves Dóra a teológia kántor szakán szerzett BA-diplomát, jelenleg a Zeneakadémia egyházzene (kóruskarnagy)–ének-zene tanár szakának másodéves hallgatója. 2009 augusztusában kezdte a kántori szolgálatot a zuglói gyülekezet Gyarmat utcai kápolnájában, 2012 óta pedig a rákoskeresztúri gyülekezet kántoraként és kórusvezetőjeként is tevékenykedik.

– A legkedvesebb korál számomra az *Áldó hatalmak oltalmába rejtve* kezdetű ének (EÉ 355). Egy „átlagos, nyári vasárnap” volt ez az ünnep graduáléneke – Szentháromság ünnepe utáni tizenhatodik vasárnap –, és ez ott és akkor nagyon sokat jelentett nekem. Nem igazán tudom megfogalmazni, hogy pontosan mi tetszett meg benne, nem tudnék kiemelni belőle semmit, úgy gondolom, hogy ez így teljes egészében tökéletes. A szöveg *Dietrich Bonhoeffer* imádsága, amelyben Isten gondviselő szeretetét kéri, az Istenbe vetett bizalomról szól. Bonhoeffer fogságban, a családjának címzett egyik levelében írta karácsony, újév közeledtével.

A dallam *Joseph Gelineau* francia jezsuita szerzetes nevéhez fűződik. Teljes összhangban van a szöveggel, különleges lebegő hatásuk van ezeknek a korálsoroknak, melyek így még jobban kiemelik a szöveg tartalmát. Szeretném majd alternatív módon *(a versszakokat a gyülekezet és a kórus felváltva szóltatja meg – a szerk.)* előadni egy istentiszteleten a rákoskeresztúri énekkarral ezt az éneket, és szeretettel biztatok mindenkit, hogy használja ezt a korált.

■ V. J.

Az idei korálünnep programja és a szükséges kották letölthetők a kántorképző.lutheran.hu/384koralunnepe oldalról.

Huszonöt éve omlott le a berlini fal

► Ön, kedves olvasó, mit csinált 1989. november 9-én? Ugye, fogalma sincsen? Ha ugyanezt a kérdést Berlinben tesszük fel a harminc év feletti lakosság körében, akkor nagy valószínűséggel konkrétabb válaszokat kapunk egy flegma vállrándításnál. Sőt a legtöbben olyasmiket is el tudnak mesélni, hogy 1989. november 9-én mit vacsoráztak, mi volt a gyerek matekleckéje, vagy éppen milyen színű és fazonú ruhanemű volt rajtuk... Azt meg szinte mindenki betéve tudja, hogy mi ment a tévében: ki hány órakor miről és mennyit beszélt a nyugati, avagy a keleti csatornákon. A berliniek, főleg az egykori keleti városrész lakói még mindig nagyon szívesen és – huszonöt év után is – hatalmas eufóriával mesélnek az 1989. november 9-i eseményekről. És mindenkinek megvan a maga története...

Egy házaspárt, *Michael és Hanna Pflugot* kérdeztem az ő történetükről. Michael Pflug evangélikus lelkészként szolgál a keleti városrész egyik gyülekezetében, felesége pedig szintén az egykori Kelet-Berlinben, egy kórház pszichiátriai osztályán dolgozik. Arról mesélnek, hogy mit csináltak azon a sorsfordító november 9-én, amikor Kelet- és Nyugat-Berlin között leomlott a fal, és arról is, hogy milyen volt az élet, főleg az egyházi élet az NDK-ban és falak közé zárt fővárosában.

– *A lelkészek gyerekeire gyakran szokták használni a „hátrányos helyzetű” kifejezést. Önök többszörösen is hátrányos helyzetűek, mert mindketten lelkészcsaládban nőttek fel, meghozzák az NDK-ban. Mennyire befolyásolta ez a mindennapjaikat?*

HANNA PFLUG: Vidéken éltünk, nyolcan voltunk testvérek. Nem volt egyszerű sem a szüleimnek, sem nekünk, gyerekeknek. Voltak igencsak megalázó helyzetek. Ilyen volt az aratás ideje is, amikor szinte mindenki kint dolgozott a földeken. Vasárnap is. És számon tartották nemcsak azokat, akik ott voltak, hanem azokat is, akik nem voltak ott. Egy rendőrautó járt körbe a faluban, és harsogta azoknak a nevét, akik valamilyen oknál fogva nem vettek részt a mezőgazdasági munkálatokban. Vasárnaponként apám nevét is mindig üvöltötte a hangszóró. Borzasztó volt hallgatni. És az iskolában is – ma úgy mondanánk – terrorizáltak bennünket. Nem gyakran, de rendszeresen. Megszégyenítő volt, amikor a történelemtanár kihívott, és megkérdezte: „Ugye, ti azt valljátok, hogy az úrvacsorában Krisztus testét és vérének veszték?” „Igen” – habogtam. Ő pedig rákontrázott: „Ugye tudod, hogy ez kannibalizmus?”

A választások napjai is folytonos molesztálással teltek. A szüleim nem mentek el szavazni, ezért óránként küldtek hozzánk valakit, hogy szép és kevésbé szép szavakkal emlékeztesse őket állampolgári kötelességükre. Mikor nagyobbacsák lettünk, a választások napján rendszerint kirándulni mentünk. Reggel hatkor eltűntünk otthonról, és az urnák lezárásáig be sem dugtuk az orrunkat a faluba.

Családom helyzete meg az elveimhez való ragaszkodás odáig vezetett, hogy nem érettségizhettem. Osztályelső voltam, de ez senkit nem zavart. Tizenhét éves korom óta egy pszichiátrián dolgozom.

MICHAEL PFLUG: Én egészen más szituációból jövök, apám Kelet-Berlinben volt lelkész. Nyugat-Berlin közvetlen közelsége miatt nekünk, azt hiszem, nem volt annyira nehéz, mint vidéken. Én például a fal építéséig, 1961-ig egyházi iskolába jártam Nyugat-Berlinbe. Két órát utaztam oda, kettőt vissza. A keleti ellenőrzőpontokon minden egyes napon kiborították az iskolatáskámat. Atlasz nem lehetett nálam, mert a nyugati kiadványban kicsit több oldal volt, mint a keletiben. Nemegyszer – az ellenőrzések miatt – el is késtem az iskolából. Ilyenkor a tanárok csak legyintettek, tudták, mi a helyzet. Amikor elkezdtek építeni a falat, szüleim átírtak egy kelet-berlini is-

kolába. Ahogy a feleségem sem, én sem voltam úttörő, és később FDJ-tag (*Freie Deutsche Jugend, azaz Szabad Német Ifjúság, a KISZ NDK-beli megfelelője – a szerk.*) sem. És erre büszke is voltam. Pedig az érettségim felett nekem is Damoklesz kardja lebegett. Úgy volt, hogy nem mehetek vizsgázni. Drága jó osztályfőnököm közbenjárásának köszönhetem, hogy érettségivel zárhattam le a középiskolai tanulmányaimat. A teológia és az orvostudományi egyetem között hezitáltam. Ez utóbbit nem engedélyezték. Lelkész lettem. De jó is ez így. Sőt...

– *A rendszerváltást megelőző egyházi életnek is meghatározó gyülekezeti csoportjai voltak a Junge Gemeinde elnevezésű ifjúsági körök. Meséljenek róla!*

M. P.: Az állam – többek között – a nyugatról, az egyházon keresztül befolyó deviza miatt nem nagyon avatkozott bele a gyülekezetek dolgába, az ifjúsági csoportok létét sem merték korlátozni. Elmondhatjuk, hogy az egyház volt az egyetlen

Voltak beépített egyházi emberek is. Már lelkész voltam, amikor a kerületünkbe egy Lipcsében végzett diákönust helyeztek. Nem ismertük, de valamiért senkinek sem volt szimpatikus. 1989 után azonnal el is bocsátották. Akkor derült ki, hogy elvált, „problémás” lelkészek gyermekeként már középiskolás korában megszervezte az állambiztonság. Elintézték neki, hogy leérettségizhessen, majd beírták a Lipcsei Egyetem teológiai fakultására. A Stasi – Állambiztonsági Minisztérium – írta meg még a szemináriumi dolgozatait is... Erről nekünk évekig fogalmunk sem volt, de együtt dolgoztunk. Ma Németország nyugati felén él, gazdasági tanácsadóként keresi a kenyerét.

Ha nem is ilyen formában, de minden lelkésznek volt kapcsolata a Stasival. Évente meg kellett jelennünk a kerületi hatóságoknál, ahol nagyon kedvesen érdeklődtek a gyülekezeti élet felől. Figyelmesnek, előzékenynek tűntek, de mindannyian tudtuk, hogy a Stasi embereivel ülünk szemben. És azt is, hogy jelentés készül a beszámó-

MICHAEL PFLUG FELVÉTELE (1989)

viszonylagosan szabad hely a diktatúrában. Persze ellenőriztek és figyeltek minket, mindig voltak, akik szorgalmasan jegyzeteltek az istentiszteleteken, de mégis, az egyházakkal késztyűs kézzel bántak az állami hatóságok. Mivel Nyugat-Németország az NDK-t mint államot nem ismerte el, nagyon sok pénz egyházi csatornákon keresztül érkezett az országba. Az NDK pedig ezek nélkül a nyugati pénzek nélkül életképtelen lett volna... Ha egy keletnémet lelkészt valami rendkívüli atrocitás ért volna, az másnap már főhír lett volna a nyugati sajtóban. Az NDK-beli evangélikus egyházra vigyázott a „nagy testvér” az NSZK-ból... Ezért is volt más nálunk az egyházi élet, mint mondjuk Magyarországon.

Lelkészgyerekeként már egészen fiatalon részt vettünk a gyülekezet életében. Egyházi fúvószenekarokban játszottunk mindketten, és persze tagjai voltunk a gyülekezeti ifjúsági csoportoknak is. Tizenhárom éves voltam, amikor először utaztam el a gyülekezet fiataljaival egy vidéki parókiára. Az épületen belül zajlott az ilyenkor szokásos program, beszélgetés, éneklés, bibliatanulmányozás és így tovább, de az utcára kilépve senkinek nem volt szabad megemlitenünk, hogy miért is vagyunk ott.

A SZERZŐ FELVÉTELE

egy kelet-berlini nap is. Mivel voltak nyugati tanár ismerőseink, gyakran landoltak nálunk ilyen csoportok. Amikor jöttek, „összeeresztettük” őket a gyülekezeti ifjúsági csoportjaink tagjaival. Nagy ifjúsági élet volt ám itt akkoriban! Hetente három ifjúsági órát, illetve estét vezettem. Amikor a nyugati diákokkal volt a találkozó, akkor óvatosságból legtöbbször nálunk voltunk. Nagyon érdekes beszélgetésekre emlékszem vissza. Negyven-ötvenen szorongtunk a lakásunkban. A mi fiataljaink ott hallottak először a munkanélküliségről. Elképzelésük sem volt róla, hogy mi az. Az érdekes az volt, hogy megtanultuk ezeken a találkozókon kritikusán nézni a nyugati dolgokat is.

– *A nyolcvanas évek közepétől Lipcsében a Nikolaikirchében szervezték az úgynevezett békeimákat, amelyek az egyház viszonylagos függetlensége miatt politikai, gazdasági, társadalmi problémák és feszültségek is előkerültek. Voltak hasonló megmozdulások Kelet-Berlinben is?*

M. P.: Igen, de Lipcse messze volt tőlünk, és mi egy kicsit más helyzetben voltunk. Itt a tüntetések nem annyira egyházi indítatásból kezdődtek, inkább a művészek és az értelmiség kezdeményezésére.

Két berlini gyülekezetben voltak a lipcseihez hasonló, de annál kisebb „kaliberű” békeimák és megmozdulások. A Zionskirche és a Gethsemanekirche vonzott nagy tömegeket akkoriban. Ezeknek a templomoknak a környékén történtek drámai dolgok és összecsapások is.

Az őszi, októberi nagy tüntetések viszont a mi templomunkhoz közeli nagy sugárutakon zajlottak, éppen ezért naponta sarkig kitértünk a templomajtó. Igen, minden tárva-nyitva volt, mégpedig azért, hogy ha a tömeget feloszlatják, és több tízezer embernek menekülnie kell, akkor legyen hová menniük. Nem mindegyik, de a legtöbb templom nyitva volt a környékünkön. A tüntetőkkal a gyülekezetek futárok által tartották a kapcsolatot. Telefon és internet nem volt, ezért volt rájuk szükség. A tüntetők futárai rendszeres időközönként tudatták a lelkészekkel, hogy merre megy a tömeg, vagy éppen merre zárták le az utcákat előlük.

Én is futárkodtam, de nem a tüntetőknél, hanem egyházi berkekben, a Gethsemanekirche és a templomunk között. Fél órával a békeimák előtt ott voltam a szervezőirodában, és onnan vittem a híreket a gyülekezetünkbe, ahol szintén áhítatokat tartottunk. Volt, hogy találkoztam ebben az irodában *Marianne Birthlerrel* is, aki később *Joachim Gaucktól* vette át a Stasi-ügyeket feldolgozó hivatal vezetését.

H. P.: Nem vagyok ijedős, de akkoriban mindig rettegtem, hogy a férjem hazajön-e, vagy megtalálják-e ná-

la a röplapokat. Igen, egy egyházi nyomdában, a Zionskirche környezetvédelmi könyvtárában szatirikus röplapokat is nyomtattak, amelyen az NDK neveltséges és szálnalmas államként volt feltüntetve. Ha ezeket megtalálták volna...

– *Hogyan emlékeznek vissza a hátrányítás napjára?*

H. P.: Késő délután értem haza a munkából. A férjem nem volt otthon, ifjúsági órát tartott. Este nyolcra baráti vacsorára voltunk hivatalosak. Bekapcsoltam a tévét, és hallottam, hogy *Günter Schwabowski*, a felső pártvezetés egyik tagja bejelentette: a határt megnyitották. Akkor képtelenségnek tűnt az egész, hogy nem tudtam vele mit kezdeni. Átmentem a férjemhez és a fiatalokhoz, és mondtam nekik, hogy a hírekben örültségeket beszélnek. Senki nem értette, hogy miről hablatyolok. A férjem pedig jól leteremtett, hogy miért zavartam meg a beszélgetésüket. Az ifjúsági óra után elmentünk a barátainkhoz. Finomakat főztek, vártak bennünket, ezért ők sem hallgattak híreket. El is jöttünk tőlük úgy, hogy nem is került szóba a dolog. A férjem fejében azonban még ott motoszkált, amit mondtam, ezért nem hazafelé vettük az irányt, hanem a Brandenburi kapu felé. Ott néma csend volt. A Bornholmer Strassénál zajlottak az események, de arról nekünk fogalmunk sem volt. Lefekdültünk aludni.

Hatra mentem dolgozni. A munkahelyemen rajtam kívül csak egy nővér jelent meg. Sem orvos, sem ápoló, sem portás, sem konyhás... Senki. Csak egy ápolónő és én. Mindez a zárt osztályon, ötven-hatvan beteggel! Krízishelyzet volt a javából. Főleg amikor nem hozták meg a konyhára a reggelihez, az ebédhez és a vacsorához valókat. Egy csupor zsíron kívül semmink, de semmink nem volt. A kollégánómet elküldtem, hogy ha a föld alól is, de hozzom kenyeret. Kis idő múlva megérkezett egy hatalmas kenyeresládával. Azt mondta, hogy ingyen osztogatják a pékárut a fal melletti egyik üzletben – nyugaton.

Nyugaton? Ekkor kezdett összeállni a kép. Annyi volt a teendő, és akkora a káros egészség nap, hogy a Schwabowski-beszéd csak ekkor jutott eszembe. Szerencsére az éjszakai nővérek megérkeztek, és le tudtak váltani bennünket. Este Michaellel és a testvéreimmel beszálltunk a Trabinkba, és elindultunk Nyugat-Berlinbe. Öten szorongtunk abban a kis autóban. Vittük a hangszereinket is. Elmondhatatlan, leírhatatlan élmény volt. Rengeteg ember... Nem is találom szavakat. Elővettük a trombitáinkat, és muzsikáltunk örömben. Csak később tudtuk meg, hogy a ZDF televízió is leadta a „műsorszámunkat”.

■ HEINRICHES ESZTER

HIRDETÉSEK

Meghívó a VII. Katalin-napi evangélikus bálra

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében tisztelettel meghívjuk a VII. Katalin-napi evangélikus bálra november 22-én 19 órai kezdettel a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program

- 19.00 Beköszöntő – Szűcs Petra és Schulek Csaba
 19.05 Fővédnöki köszöntő
 Az est fővédnöke: Próhla Gergely, az MEE országos felügyelője, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára
 19.15 Az Evangélikus Hittudományi Egyetem komolyzenei programja
 Fellépők: dr. Kinczler Zsuzsanna karnagy, dr. Finta Gergely – zongora, Tóth Péter – ének, Kun Ágnes Anna – ének, valamint az Evangélikus Hittudományi Egyetem kamarakórusa
 19.30 Interjú dr. Korányi Andrással, az EHE rektorhelyettesével és Pángyánszky Ágnessel, a teológusotthon vezetőjével
 19.40 Az Evangélikus Hittudományi Egyetem könnyűzenei programja
 Fellép a Közel együttes
 19.55 Beszélgetés a bál borászával, Fülöp Gergellyel és a bál szakácsával, Katona Róberttel
 20.05 Büfévacsera
 21.00 A Bohém Ragtime Jazz Trió + 1 műsora
 Swingtáncosok: Kasznai Dóra és Bendik Marcell
 22.30 Tombola
 23.00 Tánc hajnalig a Simple zenekarral
 3.00 Zárás

Műsorvezetők: Szűcs Petra és Schulek Csaba

A tombolajegyek árából befolyt összeg az Evangélikus Hittudományi Egyetemen folyó kulturális tevékenységek támogatását szolgálja.

A borkóstolón Fülöp Gergely szekszárdi őstermelő mutatkozik be.

Vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralévő részében az italszámítást az urak rendezik.

Megjelenés alkalomhoz illő öltözékben.

Jegyek 6000 Ft-ért az Üllői út 24. szám alatt és a Huszár Gál könyvesboltban (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.) kaphatók november 3-tól. Ha az esten nem kíván vagy nem tud részt venni, oly módon is kifejezheti szándékát, ha támogatói jegyket vásárol, ezzel segítve az egyetem hallgatói színvonalas szabadidős tevékenységeinek biztosítását. Az 1000 Ft-os támogatói jegyek szintén az Üllői úton és a Huszár Gál könyvesboltban kaphatók.

Köszönet az 1%-ért

A Csikvándi Evangélikus Gyülekezetét Alapítvány köszöni támogatóinak adójuk 1%-át. A befolyt összeget a templom kerítésének felújítására fordítottuk.

Istentiszteleti rend • 2014. november 9.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti megelőző (ítélet-) vasárnap.

Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 24,15–28; 1Thessz 4,13–18.

Textus: Ám 5,14–20. Énekek: 495., 499.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Joób Máté; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. (ifjúsági istentisztelet) Simon Attila; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztiojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; du. 5. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. dr. Lászlóné dr. Agod Anett; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Darvas Anikó; de. 11. (úrv.) D. dr. Harmati Béla; du. 6. (asztali beszélgetések) dr. Hafenscher Károly; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (úrv., angol) dr. Bácskai Károly; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (esti istentisztelet) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (Tamás-mise); **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) D. Szabik Imre; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) dr. Béres Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) dr. Béres Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. B. Pintér Márta; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. B. Pintér Márta; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (ref. templom)** du. 2.

Istentiszteleti rend • 2014. november 10.

XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3. du. fél 8. hétindító istentisztelet.

Összeállította: BALLA MÁRIA

Hetvenéves a győr-nádorvárosi templom

► Ünnepi istentisztelet keretében emlékeztek meg a győriek múlt vasárnap a nádorvárosi evangélikus templom felszentelésének hetvenedik évfordulójáról. A Sándy Gyula építésmérnök által tervezett épület 1944-ben készült el.

Az alkalmon Kiss Miklós győr-mosoni esperes hirdette Isten igéjét. A liturgiában Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke és Berényiné Mesterházy Zsuzsa helyi lelkész működött közre. Énekekkel szolgált a gyülekezet kórusa Váray Tamás vezetésével.

Megdöbbenő és hihetetlen, hogy a győriek a pusztulás közepette temp-

lomot építettek – emelte ki Zsolt 26,8 alapján tartott prédikációjában Kiss Miklós. „Felépítették, mert szerették a templomot, szerették az Istennel való találkozást, és bíztak a jövőben” – fogalmazott, majd hasonló hozzáállásra biztatta a hallgatóságot is.

Ezután Szemerei János röviden összefoglalta az építés történetét. Beszámolójában elmondta, hogy a

nádorvárosi templom gyakorlatilag az Öregtemplomhoz tervezett torony „helyett” épült fel.

Az úrvacsorás alkalmat követően szeretetvendégség várta a híveket az épület alagsorában, ahol az építkezéshez kapcsolódó történelmi dokumentumokat is megtekinthették. Zárásként dr. Harmati Béla László, az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója tartott vetített képes előadást *Keresztényen jelképeink* címmel. A téma aktualitását adta, hogy az egyház-községben jelenleg gyűjtés folyik a nádorvárosi templom falait korábban díszítő szimbólumok visszafestésére.

■ – ADÁMI –

Kenyerem, tarisznyám, hócipóm

► „Ünnepelni hívtunk ide titeket, ünnepként éljétek meg ezt az előttünk álló napot!” –köszöntötte Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke (képünkön) azokat a lelkészeket, akik ordinációjuk kerek jubileumát ünnepelték a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban megtartott kerületi hivatásgondozó napon. Az előző héten – hétfő déltől kedd délig – tartott együttesen tizenkét jubiláló lelkész vett részt.

A legfiatalabb résztvevőt öt éve, a legidősebbet harmincöt éve szentelték lelkésszé. Az alkalom két témavezetője – vagy ahogyan magukat aposztrofálták: „játékmestere” – dr. Percze Sándor győr-ménfőcsanakai lelkész, illetve Németh Zoltán, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának vezetője volt.

A hivatásgondozó nap a *Kenyerem, tarisznyám, hócipóm* címet viselte. A rendhagyó címről Percze Sándor elmondta, hogy a jubileum olyan alkalom, amikor a lelkész egy pillanatra megállhat, és visszatekinthet a maga mögött hagyott útra. Számvetést is készíthet: mi van még abban a tarisznyában, és mi veszett el mindabból, amit szolgálatba indulásakor útravalóként kapott. Mi az, ami táplálta az eddigi szolgálatban, és mi adhat erőt a továb-

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

biakban. És mivel ez a szolgálat nem nélkülözi a nehézségeket, negatív élményeket, kudarokat: vajon mennyire telt meg a „hócipó”? Szükséges-e azt a bizonyos hócipót kiüríteni, hiszen terhelten nehéz a szolgálatot folytatni.

A két témavezető játékos formában – szerepjáték és csoportos foglalkozás

keretében – adott lehetőséget a résztvevőknek arra, hogy megnyíljanak egymás előtt, és beszéljenek szolgálataik nehézségeiről, örömeiről. Hogy legalább egy kevés teher lekerüljön a vállukról, és felszabadultabban folytathassák tovább.

Bencze András püspökhelyettes harminc évvel ezelőtt ordinálta dr. Nagy Gyula püspök.

– Nem olyan régen szerveztünk év-folyam-találkozót, és megnézegettük az első tanévnyitónk képeit – árulta el az *Evangélikus Életnek* a székesfehérvári lelkész. – A fotókon olyan fiatalokat láttunk, akik optimistán, tette-készen várják, hogy szolgálatba lépjenek. Az emlékezés szép dolog így is, de úgy is, ahogy ezen a hivatásgondozó napon történik. Visszagondolva az ordinációm óta eltelt harminc évre, vallom, hogy ebben a szolgálatban, minden alkalmatlansággal, erőtlenséggel együtt, az Úr Jézus tartott meg. Jó volt ezzel a találkozóval egy kicsit kizökkenni a mindennapi munkából, és érdekesnek tartottam az utánam jövő korosztály képviselőivel találkozni, akik szintén jubilálnak, de rövidebb idő van mögöttük.

■ KISS MIKLÓS

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!

Fűben, fában, homoktövisben...

Manapság óriási az érdeklődés a természetes gyógymódok iránt. „Fűben, fában, vadvirágban” keressük a gyógyulást, a természetes gyógyulást. Ezek egyike a homoktövis, amely az egyik legrégebben használt gyógynövény.

Tibetben és Mongóliában évezredek óta alkalmazzák gyógyszerként. A homoktövis az ezüsfafélékhez tartozó, három-öt méter magas, elágazó cserje. Kétféle, szélporozta növény, termése narancssárga bogó. A termés alakja tojás formájú, hét-kilenc milliméter átmérőjű. A gyümölcs levestes, vékony héjú. A héj színe a sárgától a narancsvörösre terjed.

Kesernyős, savanykás termése augusztus elejétől szeptember végéig érik be, de ha megcsípte a dér, édes és fogyaszthatóvá válik. A túlrett bogókban a cukortartalom akár duplájára emelkedhet, a savtartalom, cserzőanyag-tartalom és C-vitamin-tartalom egyidejű, jelentős csökkenése mellett.

A homoktövis összetételét tekintve kiemelkedik a bogósok közül magas tápértékével és vitamintartalmával, több mint 190 biológiailag aktív komponenset tartalmaz.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

Védi és erősíti az immunrendszert, növeli szervezetünk védekezőképességének hatékonyságát. Fertőző betegségek és műtétek után jó immunrendszer-erősítő, hiszen javítja az általános egészségi állapotot.

A homoktövis nagy C-vitamin-tartalma miatt ideális megfázások kezelésénél. Zsíroló hatású, fokozza az anyagcserét, így segíthet az optimális testsúly megtartásában. Kedvezően hat a gyomor- és nyombélfekélyre, védi a májat. Speciális zsírsavösszetétele révén csökkenti a vér koleszterinszintjét, s így lassítja az érlemezési folyamatok kialakulását. Jelentős flavonoid- és proteintartalma.

A termékből préseléssel nyert zsíros olajból a gyógyszeripar fájdalomcsillapítót, gyulladásgátló szereket, égési és fagyási sebek, nehezen gyógyuló fekélyek, valamint szájúregben

keletkezett sebek és eróziók kezelésére alkalmas kenőcsöket és sugárteralom elleni szereket készít.

A homoktövis az északi féltekén a mérsékelt és szubtrópusi övben él. Fénykedvelő, fagy- és szárazságtűrő. Homoktalajon, folyó- és patakpartokon, tengerparti dűnéken nő. Hazánkban is honos. Régebben több helyen is előfordult, főleg a Szigetközben voltak nagyobb állományai. Napjainkban egyedül Újpesten élnek természetes populációi, amelyeket 1974-ben védetté nyilvánítottak. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület budapesti helyi csoportja a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjának segítségével tanösvényt létesített Budapest egyik legjelentősebb helyi védettségi területén, a rendkívül ritka homoktövis újpesti élőhelyén.

Ma már parkokban, kertekben is termesztik a homoktöviset, erre a célra a Tibetből, illetve Oroszországból származó cserjetermetű növényt használják.

Nagyon sokféle formában elérhető a homoktövis-készítmények: örleményként, présleként gyümölcslevekben, lekvárokból. Érdekes kipróbálni!

■ S. A.

Megtisztult lélekkel

Emléktáblák a málenkij robot áldozatainak – mécses az elesett katonák sírjára

► A szovjet megszállók által „málenkij robotra” – „kis munkára” – elhurcoltakra emlékeztek múlt vasárnap Nyíregyházán. Hetven évvel ezelőtt, 1944. november 2-án, egy csütörtöki napon a szovjetek kétezerháromszáz férfit tereltek össze erőszakkal a városban. Előbb Debrecenbe, majd a Szovjetunió különböző lágereibe szállították őket. Pár napos közmunka ígéretével vitték el a civileket, lényegében hadifogolyként egy már elfoglalt, pacifikált városból – évek múltán alig öt százalékuk tért haza. Nyíregyházán ezerhatszázhusz özvegy és négyezer árva maradt utánuk. A mártírokra évtizedekig még hangosan emlékezni is tilos volt.

A hetven évvel ezelőtt történteket Demcsákné Balczó Ildikó, az Evangélikus Nagytemplomért Alapítvány kuratóriumának elnöke, korábbi gyülekezeti felügyelő, a helytörténet avatott ismerője idézte meg. Nyíregyháza gyásznapijára arra is emlékeztette a közösséget, hogy számosan vannak köztünk olyanok, akik egyik nagyapjukat sem ismerhetik a hetven esztendővel ezelőtt történt rettenet miatt.

Az események felidézését követően Sztankó Gyöngyi helyi lelkész igehirdetésében (1Móz 4,9–10 alapján) azt hangsúlyozta, hogy nem a gyűlölet indulatának van helye a megemlékezéskor, az emlékezésből tanulni kell, és megtisztult lélekkel másként cselekedni.

Az istentisztelet után emléktáblát avattak (felső képünkön) a Nagytemplom bejáratánál. Dr. Bene Jánosnak, a Jósza András Múzeum igazgatójának a megemlékezését követően az áldozatok rokonai, leszármazottai hetven szál fehér szegfűt helyeztek el a tábla

alatt, melyet Kovács László Attila, a nyíregyházi gyülekezet igazgató lelkésze áldott meg.

Ezzel egy időben ünnepi istentisztelet kezdődött a Kertvárosban, a Bolyai téri gyülekezeti teremben is, ahol Dupka György tartott előadást *A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai/Kárpát-medencei magyarokkal és németekkel szemben* címmel. Az ungvári író a rendszerváltást követő huszonöt év kutatásait disszertációjában összegezve – mint mondta – azért doktorált a bu-

dapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, hogy a témát bevigye a tudományos köztudatba. A *mi Golgotánk*, illetve *A „malenykij robot” dokumentumokban* című könyv szerzője előtt csak tartományi képviselőként nyíltak meg azok az oroszországi, ukránjai és kárpátaljai levéltárak, amelyek a választ rejtették az író édesapjának kérdésére: miért kellett ennyit szenvednünk?

Dupka György arra jutott, ez a magyarok és a németek elleni bosszú volt, szabályos népiirtás. Ráadásul különösen kegyetlen, mert Sztálin mindent a természetre bízott: a járványos betegségekre, az éhezésre és a szibériai fagyra...

A Beregből elhurcoltak egykori lágereinek helyén, Szolván százharminc magyar település fiainak állítottak emléket, de hogy pontosan mennyien haltak meg itt, azt nem lehet tudni. Dupka György kutatásaira alapozva azt mondja, a lágerekben tízszer annyian pusztultak el, mint a csatateremen...

A közös ebéd után a Bolyai téri gyülekezeti központ falán is emléktáblákat avattak (alsó képünkön). A magántulajdonba került egykori salombokori iskoláról helyezték át a tanítóknak, illetve annak a *Soltész István*nak az emléktábláját, aki hetven éve önként csatlakozott az elhurcoltakhoz, hogy segítse őket.

Az egész napos rendezvény a Hősök temetőjében ért véget: a gyülekezet tagjai – keresztény lelkülettel – mécses gyújtottak az első és a második világháborúban itt elesett – orosz, román, szerb – katonák sírján.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Közlemény

A Magyarországi Evangélikus Egyház bírósága a 2014. október 18. napján Molnár József diósgyőri–vasgyári lelkész fegyelmi ügyében meghozott és szóban kihirdetett ítéletében megállapította, hogy az eljárás alá vont lelkész elkövette a 2005. évi IX. törvény az egyház törvényes rendjének és belső jogának megőrzéséről 32. § b) pontjának második fordulatában írt egyházi tekintéllyel való visszaélés és a d) pontban meghatározott olyan magatartás tanúsítása, amely a Szentírás szerint jó erkölcsbe ütközik, vagy a viselt egyházi tekintélyhez méltatlan cselekmények fegyelmi vétséget.

A bíróság a Fegyelmi Tanács döntését részben megváltoztatva, az adott büntetési nemből kiszabható legsúlyosabb, 300 000 Ft mértékű pénzbüntetésre ítélte Molnár Józsefet. Időközben a lelkész és a gyülekezet működése kapcsán pénzügyi vizsgálat indult, ezt a bírósági döntés nem érinti. A Fegyelmi Tanács a bírósági végzés kézhez vételét követően ad közre bővebb tájékoztatást az ügyben.

Dr. Fabiny Tamás püspök
Dr. Fábri György egyházkerületi felügyelő

HIRDETÉSEK

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon épületének energetikai korszerűsítése

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon több mint 100 millió forintot nyert az Új Széchenyi terv Környezet és energia operatív program keretében. A támogatás lehetővé tette a Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon épületének fűtési és használatimelegvíz-rendszerének korszerűsítését, napkollektoros rendszer kialakítását, napelemek felszerelését, az épület utólagos külső hőszigetelését.

Az épület energetikai tényezői már nem feleltek meg, a fűtési és a használatimelegvíz-rendszer nem tett eleget a kor elvárásainak, nyílászárói és fényforrásai mára elavulttá váltak.

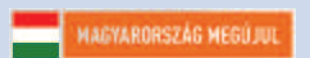
A most befejeződött projekt keretében napelemes rendszert építettek ki, a fűtési és a használatimelegvíz-rendszert teljesen felújították, napkollektorokkal segítve a működését. Sor került a falak külső oldali szigetelésére, valamint a nyílászárók cseréjére, felújítására is. A régi világítótesteket új, energiatakarékos darabokra cserélték.

A projekt elsődleges célcsoportja a Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon valamennyi lakója és dolgozója. A projekt környezeti hatásterülete azonban nemcsak az érintett ingatlanra terjed ki, hanem az elérni kívánt indikátorértékekkel közvetve az egész ország energiaellátásának biztonságát és versenyképességét javítja, a környezeti állapot megőrzését érdemben szolgálja.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon
1027 Budapest, Báthori utca 8.
E-mail: info@sarepta.hu
sarepta.hu
ujszecenytiverv.gov.hu

Az Evangélikus Papnék Johannita Szeretotthon energetikai korszerűsítése

Az Evangélikus Papnék Johannita Szeretotthon több mint 113 millió forintot nyert az Új Széchenyi terv Környezet és energia operatív program keretében. A támogatás lehetővé tette az Evangélikus Papnék Johannita Szeretotthon fűtési és használatimelegvíz-rendszerének korszerűsítését, napkollektoros rendszer kialakítását, napelemek felszerelését és az épület utólagos külső hőszigetelését.

Az épület energetikai tényezői már nem feleltek meg, a fűtési és használatimelegvíz-rendszer nem tett eleget a kor elvárásainak, nyílászárói és fényforrásai mára elavulttá váltak.

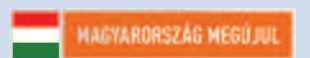
A most befejeződött projekt keretében napelemes rendszert építettek ki, a fűtési és a használatimelegvíz-rendszert teljesen felújították, napkollektorokkal segítve működését. Sor került a falak külső oldali szigetelésére, valamint a nyílászárók cseréjére, felújítására is. A régi világítótesteket új, energiatakarékos darabokra cserélték.

A projekt elsődleges célcsoportja az Evangélikus Papnék Johannita Szeretotthon valamennyi lakója és dolgozója. A projekt környezeti hatásterülete azonban nemcsak az érintett ingatlanra terjed ki, hanem az elérni kívánt indikátorértékekkel közvetve az egész ország energiaellátásának biztonságát és versenyképességét javítja, a környezeti állapot megőrzését érdemben szolgálja.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Evangélikus Papnék Johannita Szeretotthon
2143 Kistarcsa, Szent László u. 2.
E-mail: papnek@lutheran.hu
ujszecenytiverv.gov.hu

HÍREK, HIRDETÉSEK

Életutak tanúságtétele – előadás-sorozat Kelenföldön

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség által rendezett őszi előadás-sorozat címe: *Életutak tanúságtétele*. A következő alkalom november 13-án, csütörtökön 17 órakor kezdődik az egyházközség gyülekezeti termében (Budapest XI. ker., Bocskai u. 10.). Előadás: *Ittész János* ny. evangélikus püspök. Áhítat (5Móz 4,1–13): *Schulek Máttyás*.

Ökumenikus találkozó

Minden hónap harmadik vasárnapján, 18 órakor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), a földszinti tanácsterembe. A november 16-i téma: *Az egyház egységéről – Living today the Church of tomorrow*. Teljes körű istentiszteleti szolgálatot végez, szentmisét celebrál az Apostoli Episzopális Egyház (AEE) magyar érseke, *Széles Tamás*. A szolgálat utáni előadást *Nils Bertil Persson*, az AEE patriarchátusának tanácsadója, az AEE korábbi primás érseke tartja. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának a tagjait is.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykorszerű
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb november 11-én 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét.

Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 9.)

Jézus mondta: „Ne veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért, amelyet az Emberfia ad majd nektek.” Jn 6,27 (5Móz 8,3b; Lk 17,20–24; Róm 14,7–9; Zsolt 75) Adókkal és kölcsönökkel agyonterhelt népünk számára ez nagyon aktuális ige! A terhek miatt rengeteg a testileg és lelkiileg megfáradt ember. Hordozzák megélhetési nehézségeiket, s lassan egyetlen céljuk a csekkek befizetése és a törlesztőrészek kinyögése. Jézus is fáradozásról beszél, de egészen másfajtról. Olyanról, amely nem agyonnyom, hanem felemel, nem veszendő, hanem maradandó, nemcsak néhány földi évre szól, hanem egy örök életre. Van időnk és energiánk ilyen eledelért fáradozni? Észrevesszük végre, hogy mit akar nekünk adni Jézus? Képesek vagyunk megragadni az ő ajándékait?

Hétfő (november 10.)

Akkor ezt mondta Dávid Nátánnak: Vétkeztem az Úr ellen! Nátán így felelt Dávidnak: Az Úr is elengedte vétkeidet, nem halsz meg. 2Sám 12,13 (1Jn 3,5; Mk 4,1–9; Jel 18,1–24) Nem akar ki, Izrael nagy és elismert királya, Dávid mondta ki ezt a bűnvallást. Pedig tagadhatott volna, hiszen látszólag minden rendben volt, s Nátán próféta se tudott volna rábizonyítani semmilyen bűnt. De Dávid nem ezt az utat választotta, hanem őszintén meghajolt az Úr szava előtt. Lehet, hogy mi is így vagyunk, látszólag minden rendben, de csendben megszólít minket az Úr. Ilyenkor ne bújunk el, ne tagadjuk le, hanem mi is mondjuk el őszintén azt, ami a szívünket terheli. Csak ezután szólhat nekünk egészen személyesen ez az ige: *„Az Úr is elengedte vétkeidet...”*

Kedd (november 11.)

Kiszáradnak-e az idegenben csörgedező hús patakok? De engem elfelejtett az én népem. Jer 18,14b–15 (Mt 23,37; Mk 13,9–20; Jel 19,1–10) Kétezer-hatszáz évvel ezelőtt fogalmazta meg az Úr – Jeremiás próféta által – ezt a szomorú megállapítást: a nép elfelejtette Istenét. Ötszázharmincegy évvel ezelőtt ezen a napon keresztelték meg Luther Mártont. Bátran mondhatjuk, hogy amikor ő született és élt, akkor is igaz volt ez az ige: a nép elfelejtette Istenét. És ma mit mond az Úr, ha ránk tekint? Még mindig az Isten szomorú tapasztalata, hogy elfelejtette őt a népe? Fontos kérdés, de mielőtt válaszolnánk, tegyük fel a kérdést saját magunknak: Én is elfeledkeztem az Úrról, vagy ott van a naponkénti döntéseimben, életem minden percében? Vagy talán csak bizonyos területekre engedem oda, máshonnan elküldöm?

Szerda (november 12.)

Keményen megfeddett engem az Úr, de nem adott át a halálnak. Zsolt 118,18 (1Pt 4,12–13; Zsid 13,1–9b; Jel 19,11–21) Nagyon komoly hit kell ahhoz, hogy az ember egy-egy nehézség, gond, betegség, nyomorúság mögött meglássa Isten kezének a munkáját. Azt a gondviselő szeretetet, amely olykor még ezeket a problémákat is felhasználja azért, hogy helyes útra vezessen minket. Erre a saját érdekünkben van szükségünk, mert sokszor másként nem vesszük észre, hogy rossz úton járunk. Isten vigyáz ránk, mert szeret, de ezért olykor meg is fedd. Vegyük észre, hogy mindezzel mi a terve az életünkben!

Csütörtök (november 13.)

Jézus Krisztus mondja: „Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket.” Jn 15,12 (5Móz 4,13; 1Jn 2,18–26; Jel 20,1–10) Szeretni egymást úgy, ahogy Jézus szeret minket? Micsoda lehetetlen-ség, nekünk ez soha nem fog sikerülni! Ez így igaz, de nem is magunktól kell ilyen szeretetet produkálnunk, hanem Isten kegyelméből válhatunk alkalmassá rá. Különösen fontos, hogy Jézus nem az Úr szeretetére szólít fel minket, hanem egymás szeretetére. Arra, hogy szeressük hozzátartozóinkat, munkatársainkat, de ezen túl még azokat is, akik nem szimpatikusak számunkra, sőt akár ellenségesen viselkednek velünk. Csendesedjünk el, és gondoljunk végig, hogy kikkel szemben vagyunk adósa a szeretetünkkel.

Péntek (november 14.)

Így szól az én Uram, az Úr: Térjete meg, forduljatok el bálványaitoktól! Ez 14,6 (ApCsel 14,12.14–15; Mt 26,36–41; Jel 20,11–15) Vannak, akik szerint ez az ige ma már nem aktuális, hiszen nincsenek bálványok. Ezzel szemben rengeteg bálvány vesz körül minket, semmivel se kevesebb, mint az ókor emberét. Akkor és ma is nem pusztán a fából, kőből készült szobrok voltak bálványok, hanem ezernyi más dolog is. Bálvánnyá válhatnak napjainkban is tárgyak, emberi tulajdonságok vagy éppen az anyagiak és a hatalom mámore. A mai igénk éppen ezért őszinte önvizsgálatra hív minket: Mi lett az én bálványom? Miben vagy kibem bízom? Ha nem az Úr az, akkor kész vagyok-e elfordulni tőle?

Szombat (november 15.)

Méltó vagy, Urunk és Istenünk, hogy tied legyen a dicsőség, a tisztesség és a hatalom, mert te teremtettél mindent, és minden a te akaratodból lett és teremtettél. Jel 4,11 (Jer 27,5; Mk 13,30–37; Jel 21,1–8) Imádságos életünkben leginkább a dicsőítés szokott hiányozni. Az Úr trónusánál álló négy élőlény számára viszont éppen ez a legfontosabb. Ahogy igénk mondja: *„szünet nélkül, éjjel és nappal”* dicsőítették Istent. Tévedés lenne azt hinni, hogy ezt csak a mennyben lehet megtenni, s csak majd valamikor az idők végén! Ma is lehet, sőt kell dicsőítenünk Istent, hiszen kegyelmének rengeteg ajándékával találkozunk nap mint nap!

■ DEÁK LÁSZLÓ

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 9-étől november 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.20 / Duna Tv Isten kezében 8.00 / Civil Rádió (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 8.40 / Duna Tv Napok, évek, évszázadok Tökécski László műsora 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 9.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet a berlini fal lebontásának 25. évfordulóján 13.55 / Duna Tv Csellengők Eltűntek nyomában 18.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet	5.15 / M1 Hajnali gondolatok 8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Napi útravaló 9.00 / Pax Tv Ez az a nap 2013 (riportfilm) 12.05 / Bartók rádió Az Északnémet Rádió Filharmonikus Zenekarának hangversenye 14.40 / Pax Tv Keresztkérdések A Zákeus Médiacentrum műsora 20.00 / Pax Tv Kút (élő interaktív műsor) Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész 1.25 / Duna Tv Szerelmes földrajz Kilátás a Zengóról	13.40 / M1 Ég, föld, férfi, nő Aggtelek–Dobsina 14.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Kantáták 16.15 / Pax Tv Comenius Faszor 2014 (dokumentumfilm) 20.00 / Corvinus Rádió (Sopron) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu) 21.40 / Duna Tv A zongoralecke (új-zélandi–ausztrál–francia játékfilm, 1993) (120') 23.00 / M1 „Holtak álma felett” Barangolás a Fiumei úti sírkertben	13.30 / Kossuth rádió „Tebened bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléórás 17.00 / Pax Tv Poézis együttes (koncertfilm) 18.30 / M1 Maradj talpon! (kvízműsor) 21.05 / Kossuth rádió Belépő (kulturális magazin) 21.35 / Duna Tv Haragban a világgal (amerikai játékfilm, 1955) 23.45 / Duna Tv Elhallgatott gyalázat (magyar dokumentumfilm) 0.40 / Duna Tv Beavatás Czakó Gábor televíziós esszéje
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
13.00 / Pax Tv A szeretet nem luxus A Zákeus Médiacentrum műsora 13.55 / M3 1100 év Európa közepén Kolozsvár 15.00 / Duna Tv Mi magyarnak tudjuk magunkat (magyar dokumentumfilm) 19.25 / Kossuth rádió Tetten ért szavak Balázs Géza műsora 20.30 / Duna World Öt kontinens (magazinnműsor) 20.30 / M. Katolikus Rádió Akvaréll – Kulturális paletta 21.09 / Bartók rádió Christoph Prégardien dalestje 21.35 / Duna Tv Para (magyar játékfilm)	5.15 / M1 Hajnali gondolatok 9.05 / Duna Tv A nap vendége (portréfilm, 2006) Makovecz Imre építész 9.30 / M3 Negyedik menet (magyar tévéfilm) 13.30 / Kossuth rádió Békesség néktek! A Magyar Pünkösdi Egyház felőrája 15.25 / Duna Tv A zenén túl – Vásáry Tamás zenés beszélgetései 15.40 / Duna World Hagyatékek Wass Albert hagyatéka 20.54 / Bartók rádió A Budapesti Filharmonikus Zenekar hangversenye 22.15 / Duna World Szabadság tér '89	6.50 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó) 7.20 / Duna Tv Isten kezében Pál apostol nyomában 12.30 / Duna World A rejtélyes XX. század Kun Miklós történész műsora 13.03 / Petőfi rádió Harmincak társasága – Petőfi TOP 30 14.35 / Pax Tv Életévszakok Scholz László evangélikus lelkész portréja 17.04 / M. Katolikus Rádió Páholy és pódium Irodalom, zene, színház 17.45 / Mária Rádió (Budapest) Mégis szeretni Gyökössy Endre tanítása	5.25 / Duna Tv Virágzó Magyarország Csömör 6.00 / Bartók rádió Muzsikáló reggel Benne: Vasárnapi organamuzsika 8.30 / Mária Rádió (Budapest) Ökumenikus lapszemle 9.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból 10.30 / Duna Tv Lyukasóra (irodalmi műsor) 13.30 / M. Katolikus Rádió „Valaki ír a kezdedel” (vasárnapi versműsor) 18.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu) 18.35 / Pax Tv Hét ima (koncertfilm)

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
 Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Úllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu).
Rovatvezetők: dr. Hafenschér Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Úllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229.
Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
 Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjesztő** a Magyar Posta Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

